

BIBLICKÁ OLYMPIÁDA 2024/2025

i: Ak je niekde uvedené dvojité číslo, znamená to, že je k tomu veršu poznámka pod čiarou, ktorú si treba pozrieť.

EXODUS 1-24

Kniha Exodus – Ex 1¹

VYSLOBODENIE IZRAELITOV Z EGYPTSKÉHO OTROCTVA, 1 – 18

Jakubovo potomstvo vzrástlo v Egypte v národ. – ^{1,1-6}Toto sú mená Izraelových synov, ktorí prišli do Egypta s Jakubom. Každý prišiel so svojou rodinou: ²Ruben, Simeon, Lévi a Júda, ³Isachar, Zabulon a Benjamín, ⁴Dan a Neftali, Gad a Aser. ⁵Všetkých duší, vlastných Jakubových potomkov bolo sedemdesiat duší. Jozef bol už v Egypte.

⁶Keď Jozef zomrel i jeho bratia a celé to pokolenie, ⁷Izraeliti sa veľmi rozmnožili, a rozrástli a boli takí mocní, že krajina bola nimi preplnená.

⁸Keď potom v Egypte nastúpil nový kráľ, ktorý Jozefa nepoznal, ⁹povedal svojmu ľudu: „Hľa, izraelský ľud je mocnejší a početnejší ako my. ¹⁰Podniknime niečo a šikovne zabráňme, aby sa ďalej nerozmnožoval a – keby nastala vojna – aby sa azda nepripojil k našim nepriateľom, nebojoval proti nám a potom z krajiny neodišiel.“ ¹¹¹¹I ustanovili nad ním pracovných dozorcov, aby ho utláčali ťažkými robotami: staval totiž faraónovi zásobovacie mestá Pitom a Rameses. ¹²Ale čím viac ho utláčali, tým väčší sa rozmnožoval a rozrastal, takže sa Izraelitov priam desili. ¹³Preto Egyptania neľudsky hnali Izraelitov do práce ¹⁴¹⁴a ich život robili neznesiteľným ťažkou robotou s hlinou a tehliami a rozličnými poľnými prácami – všetkými robotami, do ktorých ich násilne nútili.

Faraón vydáva rozkaz zabíjať hebrejské nemluvňatá. – ¹⁵A egyptský kráľ rozkázal hebrejským babiciam, z ktorých jedna sa volala Sefora a druhá Fua: ¹⁶„Keď pomáhate Hebrejke pri pôrode, dávajte pozor na pohlavie! Ak je to chlapec, zabite ho, ak dievča, nech ostane nažive!“ ¹⁷Ale babice sa báli Boha a nerobili, ako im rozkázal egyptský kráľ; nechávali chlapcov nažive. ¹⁸Tu si dal egyptský kráľ babice zavolať a povedal im: „Čo to robíte, že nechávate chlapcov nažive?!“ ¹⁹Babice však odpovedali faraónovi: „Hebrejky nie sú ako egyptské ženy, to sú zvieratá! Kým k nim dôjde babica, ony porodí.“ ²⁰Boh babiciam preukazoval dobrodenia a ľud vzrastal a silnel. ²¹A keďže sa babice báli Boha, on ich obdaril početným potomstvom.

²²Preto faraón rozkázal všetkému svojmu ľudu: „Každého chlapca čo sa narodí Hebrejom, hodte do Rílu, každé dievča nechajte žiť!“

Kniha Exodus – Ex 2²

¹ Ex 1,1-6 - Ako je zjavné aj z Knihy Genезis, Izraeliti boli presvedčení, že v Egypte neostanú natrvalo. Ich zraky sa ustavične upierali na Kanaán. Ved' Boh Abrahámovi prisľúbil, že jeho potomstvo dostane Kanaán do vlastníctva (Gn 12,7; 13,15), aj mu oznámil, že jeho potomkovia budú žiť v cudzej krajine, kde ich budú utláčať (Gn 15,13); poroba však nebude trvať dlho a oni sa vrátia do svojej krajiny (Gn 15,13.14). O návrate do kanaánskej krajiny bol presvedčený aj Jozef. Pred svojou smrťou vyslovil žiadosť, aby jeho kosti preniesli do zasľúbenej zeme (Gn 50,24). O pobyte Izraelitov v Egypte má Písmo len skromné záznamy a vonkoncom neuvádza dejiny temer za štyristo rokov. Čas od Jozefa po Mojžiša je nám celkom neznámy. Za tieto štyri storočia Jakubova rodina vzrástla v národ, prostredníctvom ktorého Boh uskutoční svoj zámer skrze Syna svojho spasiteľ ľudstvo. Izraeliti žili v Egypte pospolu, skoro odlúčení od pohanov a takto mohli zachovať svoje náboženstvo čisté a neporušené. Poroba Izraela má tiež svoj význam. Ved' bieda učí modliť sa. V nešťastí spomínali si na svojho Boha, Pána, ktorý patriarchom preukázal takú lásku a ochranu. Obrat "mená Izraelových synov" označuje už národ, izraelský národ. Uvádzajú sa mená Jakubových synov, aby sa videlo, z akých nepatrných začiatkov vznikol vyvolený národ, ako Boh splnil svoj prisľub, ktorý dal patriarchom.

Ex 1,8 - Pravdepodobne bol ním Ramesse II. z 19. dynastie, ktorý vládol do roku 1235 pr. Kr.

Ex 1,11 - Obe mestá sú v severnom Egypte, skoro na hranici Egypta. Bolo ich treba opevniť, najmä keď hrozilo nebezpečenstvo od severovýchodu. Stavali sa v nich aj zásobárne pre obilie a zbrane, aby všetko bolo pripravené pre bojovú výpravu do Sýrie.

Ex 1,14 - Okrem stavieb Izraeliti mali na starosti aj prípravu stavebného materiálu. Robili tehly z nílkeho bahna, pomiešaného so slamou. Pracovali na poliach, zavodňovali, siali, orali a žali. Poľná práca je v Egypte veľmi ťažká, človek sa na hroznej horúčave ihneď vysilí.

² Ex 2,1 - Podľa údajov Ex 6,20; Nm 26,59 Mojžišovi rodičia volali sa Amram a Jochabed. Jochabed porodila Mojžiša ako tretie dieťa, jej prvým dieťaťom bola Mária (Miriam), druhým Áron (Ex 2,4; 7,7).

Ex 2,10 - Čas dojčenia trval dva-tri roky. Matka si ho istotne podržala aspoň tak dlho pri sebe. Mojžiša faraónova dcéra adoptovala a dala mu egyptské meno. Egyptské slová sa neuvádzajú, svätopisec si však osvojuje ľudový výklad a meno Mojžiš spája s hebrejským mášáh, 'ťahal', teda móšeh, vyťahnutý!

Ex 2,15 - O Madiánsku pozri Gn 25,2; 37,28.36. Jeden z madiánskych kmeňov sídlil na západe Sinajského polostrova neďaleko

Mojžišovo narodenie a mladosť. – 12,1 n. Šiel istý muž z kmeňa Léviho a vzal si za ženu Léviho dcéru. Žena počala a porodila syna. Keď videla, že je pekný, tri mesiace ho ukrývala. 3Dlhšie ho však skrývať nemohla, preto vzala papyrusový košík, vymazala ho asfaltom a smolou, vložila doň chlapca a položila ho do trstia na brehu Nílu. 4Ale jeho sestra si stala obďaleč, aby zvedela, čo s ním bude.

5Tu prišla k Nílu faraónova dcéra vykúpať sa. Kým jej sprievodkyne chodili sem-tam po brehu Nílu, ona zbadala medzi trstinou košík. Poslala svoju slúžku, aby ho priniesla. 6Keď ho otvorila, uvidela dieťa; bol to plačúci chlapec. Prišlo jej ho ľúto a povedala: „To je z hebrejských detí!“ 7Vtedy sa jeho sestra opýtala faraónovej dcéry: „Nemám ísť a zavolať ti hebrejskú dojku, ktorá by ti chlapca vychovala?“ 8A faraónova dcéra jej odvetila: „Chod!“ Dievča išlo a zavolalo chlapcovu matku. 9Faraónova dcéra jej povedala: „Vezmi tohoto chlapca a odchovaj mi ho! Odmením ťa.“ Žena chlapca vzala a chovala ho. 1010Keď chlapec odrástol, zaviedli ho k faraónovej dcére. Stal sa jej synom a ona mu dala meno Mojžiš, vraviac: „Ved' som ho z vody vytiahla.“

11V tom čase, keď Mojžiš dorástol, vyšiel k svojim súkmeňovcom, aby videl ich ťažkú robotu. Tu videl, ako istý Egyptan bil jeho súkmeňovca, hebrejského brata. 12I poobzeral sa, a keď videl, že tam nebolo nikoho, Egyptana zabil a ukryl do piesku. 13Na druhý deň vyšiel opäť a videl, ako sa dvaja hebrejskí muži bijú medzi sebou. I zavolať na útočníka: „Prečo biješ svojho blížneho?!“ 14On mu však odvetil: „Ktože ťa ustanovil nad nami za rozhodcu a sudcu?! Vari chceš zabiť aj mňa, ako si odpratal toho Egyptana?“ Mojžiš sa preľakol a povedal si: „Tak, vec sa už rozniesla.“ 1515A keď sa o tej veci dozvedel faraón, pokúšal sa Mojžiša zabiť. Ale Mojžiš pred faraónom utiekol a usadil sa v kraji Madián, zdržoval sa pri studni.

1616Madiánsky kňaz mal sedem dcér. A ony prišli, čerpali vodu a nalievali ju do válovo, aby napojili ovce svojho otca. 17Keď prišli pastieri a odháňali ich, Mojžiš vstal, zaujal sa ich a ovce im napojil. 1818Keď ony potom prišli k svojmu otcovi Raguelovi, on sa ich spýtal: „Prečo ste dnes prišli tak skoro?!“ 19Ony mu odpovedali: „Akýsi Egyptan sa nás zastal pred pastiermi, ba aj nám pomohol napojiť ovce!“ 20Tu on povedal svojim dcéram: „A kdeže je? Prečo ste (tam) nechali toho muža?! Zavolajte ho, nech si niečo zaje!“ 21A Mojžiš sa rozhodol, že uňho ostane. Potom dal Mojžišovi svoju dcéru Seforu, 2222ktorá mu porodila syna, a on ho nazval Gersamom, hovoriac: „Som prišielcom v cudzej krajine.“ (Potom mu porodila aj druhého a pomenoval ho Eliezerom, hovoriac: „Ozaj, Boh otca môjho je mojou pomocou, vyslobodil ma od faraónovho meča!“)

2323-25Po dlhom čase egyptský kráľ zomrel, ale Izraeliti vzdychali pod robotou a kričali, a ich volanie od roboty vystúpilo k Bohu. 24Boh počul ich nárek a spomenul si na svoju zmluvu s Abrahámom, Izákom a Jakubom. 25A Boh zhliadol na Izraelitov, a ujal sa ich.

Kniha Exodus – Ex 3³

Horeba-Sinaja. K tomuto kmeňu prináležal aj madiánsky kňaz Raguel-Jetro, či Hobab (Sdc 4,11), u ktorého Mojžiš našiel prístrešie. Ex 2,16 - Jetrov kmeň, žijúci na púšti, zachoval si poznanie a kult pravého Boha (Gn 25,2 a Ex 18,1 n.), kým ostatní Madiánčania odpadli k modloslužbe.

Ex 2,18 - Raguel značí priateľa Božieho a je vlastne titulom kňaza. Jetro je jeho vlastné meno a značí vznešený, vynikajúci.

Ex 2,22 - Gersam – ger ‚cudzinec‘, šam ‚tam‘, teda ‚cudzinec tam (v tejto zemi)‘. Gersam sa narodil dosť neskoro, pretože keď má Mojžiš osemdesiat rokov, je ešte malý (4,20), a Mojžiš prišiel k Jetrovi štyridsať ročný. Eliezer značí ‚Boh je pomoc, pomocník‘. Posledná časť tohto verša je prenesená do latinského textu asi z 18,4.

Ex 2,23-25 - Teda po štyridsiatich rokoch zomrel faraón Ramesse II. (1298–1235), ale jeho nástupca, nový kráľ Merneptah, nič nepoľavil Izraelitom. Trpeli a hynuli ďalej. Tento faraón panoval od 1235 do 1224 a za jeho vlády odchádzajú Izraeliti z Egypta asi r. 1235. Iní autori dávajú prednosť už Setchimu I. (1310–1298) – za neho utiekol Mojžiš na púšť – a kladú exodus do čias Ramesseho II. Podľa tejto druhej mienky Izraeliti by boli vyšli z Egypta okolo r. 1250.

³ Ex 3,2 - "Boží anjel" – sám Boh v podobe, v akej sa zjavuje ľuďom (porov. Gn 16,7).

Ex 3,6 - Starozákonní ľudia boli presvedčení, že nemožno vidieť Boha bez toho, že by človek nezomrel (Gn 28,17; 32,31), preto si Mojžiš zakrýva tvár.

Ex 3,8 - "Krajina, ktorá oplýva alebo tečie mliekom a medom", častý prívlastok zaslúbenej zeme v Pentateuchu.

Ex 3,10-12 - Mojžiš pred štyridsiatimi rokmi zastal sa súkmeňovca, teraz je však pokornejší a necíti sa schopným na poslanie, ktoré

Boh sa zjavuje Mojžišovi a určuje ho za vysloboditeľa svojho ľudu. – ¹Mojžiš pásol ovce svojho test'a, madiánskeho kňaza Jetra. Keď raz hnal ovce na púšť, došiel k Božiemu vrchu Horeb.

^{23,2}Tu sa mu zjavil Boží anjel v ohnivom plameni z trňového kríka. Keď naň hľadel, videl, že trňový krík horí plameňom, ale nezhára. ³Vtedy si Mojžiš povedal: „Pôjdem a obzriem si ten čudný jav. Prečo trňový krík nezhorí.“ ⁴Keď Pán videl, že prichádza, aby si to obzrel, Boh naňho z trňového kríka zavolať: „Mojžiš, Mojžiš!“ On odpovedal: „Tu som.“ ⁵I hovoril mu: „Nepribližuj sa sem! Zobuj si z nôh obuv, lebo miesto, na ktorom stojíš, je zem svätá!“ ⁶A pokračoval: „Ja som Boh tvojho otca Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba.“ Vtedy si Mojžiš zakryl tvár, lebo sa bál pozrieť na Boha.

⁷A Pán mu povedal: „Videl som utrpenie svojho ľudu v Egypte a počul som jeho volanie pre pracovných dozorcov. Viem o jeho utrpení. ⁸Preto som zostúpil, aby som ho vyslobodil z moci Egyptánov a vyviedol ho z tej krajiny do krajiny krásnej a priestranej, do krajiny, ktorá oplýva mliekom a medom, do bydlísk Kanaánčanov, Hetejcov, Amorejčanov, Ferezejcov, Hevejcov a Jebujejcov. ⁹A teraz došlo volanie Izraelitov ku mne a ja som videl útlak, ktorým ich Egyptania sužujú. ¹⁰⁻¹²Preto pod', pošlem ťa k faraónovi! Vyvedieš môj ľud, Izraelitov, z Egypta!“ ¹¹Tu Mojžiš povedal Bohu: „Kto som ja, aby som šiel k faraónovi a aby som vyviedol Izraelitov z Egypta?“ ¹²On mu povedal: „Ja budem s tebou a toto ti bude znamením, že som ťa ja poslal: keď vyvedieš ľud z Egypta, budete uctievať Boha na tomto vrchu.“

Boh zjavuje svoje meno. – ¹³¹³Mojžiš povedal Bohu: „Ja pôjdem k Izraelitom a poviem im: »Boh vašich otcov ma poslal k vám.« Oni sa budú pýtať: »Aké je jeho meno?« A čo im odpoviem?“ ¹⁴¹⁴Boh povedal Mojžišovi: „Ja som, ktorý som!“ – a dodal: „Toto povieš Izraelitom: »Ja-som« ma poslal k vám!“ ¹⁵A Boh Mojžišovi ešte povedal: „Pán, Boh vašich otcov, Boh Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba, ma poslal k vám. Toto je moje meno naveky a takto ma budú spomínať z pokolenia na pokolenie. ¹⁶¹⁶Chod', zhromaždi starších Izraela a povedz im: »Zjavil sa mi Pán, Boh vašich otcov, Boh Abraháma, Izáka a Jakuba, a povedal mi: Bedlivo som vás pozoroval, aj to, čo sa s vami dialo v Egypte. ¹⁷Preto som sa rozhodol, že vás vyvediem z egyptského utrpenia do krajiny Kanaánčanov, Hetejcov, Amorejčanov, Ferezejcov, Hevejcov a Jebujejcov, do krajiny, ktorá oplýva mliekom a medom.« ¹⁸A oni poslúchnu tvoj hlas a pôjdeš ty a starší Izraela

určuje Boh. Lež Boh mu prisľubuje svoju pomoc a ako záruku, že svoju úlohu vykoná, prisľubuje mu, že na vrchu Horeb, čiže Sinaj, budú Izraeliti uctievať Boha (v latinskom texte ,obetovať').

Ex 3,13 - Mojžiš poznal pravého Boha, poznal i jeho meno El-Mocný, opytuje sa však na meno asi preto, lebo žil predtým aj sám v Egypte a má prísť k ľudu, čo v Egypte pozná mnoho egyptských bohov. Aj faraón sa bude vypytať na meno Boha, ktorý Mojžišovi zveril úlohu vyslobodiť Izraelitov z Egyptskej krajiny. Meno Boh je všeobecné, najmä keď myslíme, že v Egypte uctievali všelijakých bohov, bolo teda treba vedieť meno Izraelitom vlastného Boha, a to také, ktoré vystihuje jeho podstatu, najvlastnejší prívlastok. Podľa predstavy tamojších ľudí každá krajina a národ má svojho vlastného boha. Mojžiš sa pýta na meno Boha, ktorý sa ujíma Izraela. Boh vypočúva Mojžišovu prosbu a oznámi mu svoje meno. Toto rozprávanie, jedno z najpodstatnejších v Starom zákone, stavia nás pred dva problémy: prvý – filologický, ktorý sa týka etymológie mena "Jahve", a druhý – exegeticko-teologický, čiže problém zmyslu tohto rozprávania a významu zjavenia, ktoré obsahuje. Vysvetlenie Božieho mena Jahve je problém, ktorý sa dodnes nepodarilo uspokojivo vyriešiť. Najpriateľnejšia mienka hovorí, že tu treba vidieť hebrejské sloveso "yah" (byť, jestvovať) v archaickej forme. Niektorí bádatelia v ňom vidia príčinnú formu tohto slovesa "dať bytie, priviesť k jestvovaniu". – Pod spoluhláskový tetragram YHWH židovskí masoreti neskôr dopísali samohlásky iného Božieho mena "Adonaj", aby čitateľa upozornili, že tam, kde je Jahve, má z úcty k Božiemu menu čítať Adonaj, čo prekladáme do slovenčiny "Pán". Meno Jehova, ktoré vzniká spojením tetragramu s masoretskými samohláskovými znakmi, teda vôbec neexistuje a nemá svoj tvar ničím odôvodnený. – Interpretáciu Božieho mena Jahve podáva v. 14. Aj tu sa diskutuje o zmysle toho "ehjeh ašer ehjeh". Keď Boh hovorí sám o sebe, nemôže použiť inú ako prvú osobu "Ja Som, ktorý Som". Boh tu teda dáva svoje meno, ktoré možno podľa semitských koncepcií istým spôsobom definovať. Táto definícia zohľadňuje aj gramatickú skladbu hebrejského slovesa "yah" , ktoré nevyjadruje čas, ale iba modalitu činnosti, to znamená spôsob, akým niečo jestvuje. V tomto zmysle Boží výrok o sebe: "Ja Som, ktorý Som," znamená vo svojej plnej hodnote stálu, aktívnu a dynamickú Božiu prítomnosť v dejinách vyvoleného národa. Iba Boh je skutočnou existenciou, ktorá je transcendentná, presahuje čas a zostáva pre nás tajomstvom. Silu tohto pôsobenia objavujú neskôr aj Ježišovi súčasníci, ku ktorým sa on sám prihovára: "Ja Som" (Jn 8,24) a Jánova Apokalypsa toto zjavenie Boha v dejinách opisuje slovami: "Ja som Alfa a Omega, hovorí Pán Boh, ktorý je, ktorý bol a ktorý príde, Všemohúci" (1,8).

Ex 3,14 - Meno Jahve poznali Hebreji bezpochyby ešte pred Mojžišom, veď nachodíme ho už aj v mene Mojžišovej matky Jochabed ,Jahve je sláva'. Meno YHWH vyskytuje sa aj na tabuľkách z časov Hamurapiho.

Ex 3,16 - "Starší" vo význame poprední, teda kňazská kmeňová a náčelníci rodov atď.

k egyptskému kráľovi, a povie mu: »Pán, Boh Hebrejov, nám prišiel v ústrety a teraz musíme ísť na tri dni cesty do púšte, aby sme Pánovi, nášmu Bohu, priniesli obeť.« 19Ja viem, že egyptský kráľ vám nedovolí odísť, iba ak pod silnou rukou. 20Preto zdvihnem svoju ruku a budem biť Egyptanov všetkými svojimi zázrakmi, ktoré na nich vykonám. Potom vás prepustí. 21A vzbudím tomuto ľudu priazeň v očiach Egyptanov, takže keď pôjdete preč, nedajú vám odísť naprázdno. 22Ženy si vyžadajú od svojich susediek a spolubývajúcich zlaté a strieborné predmety a naložíte ich na svojich synov a na svoje dcéry, a tak vyplienite Egypt.»

Kniha Exodus – Ex 4⁴

1Mojžiš namietal: „A keď mi nebudú veriť, a nebudú počúvať môj hlas, ale budú vraviť: »Nezjavil sa ti Pán!«?» 2Pán mu povedal: „Čo to máš v ruke?“ On odvetil: „Palicu.“ 3A on vravel: „Hod' ju na zem!“ Keď ju hodil na zem, premenila sa na hada, takže Mojžiš pred ním utekal. 4Potom Pán povedal Mojžišovi: „Načiahni ruku a chyt' ho za chvost!“ A keď načiahol ruku a chytil ho, premenil sa v jeho ruke na palicu. 5„To preto, aby uverili, že sa ti zjavil Pán, Boh ich otcov, Boh Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba.“ 6A Pán mu hovoril ďalej: „Vlož si ruku do záňadria!“ I vložil si ruku do záňadria, a keď ju vytiahol, ruka bola malomocná ako sneh. 7Potom mu povedal: „Opäť si vlož ruku do záňadria!“ On opäť vložil ruku do svojho záňadria, a keď ju zo záňadria vytiahol, div, bola ako ostatné jeho telo. 8„A keby ti neverili a nepočúvali na hlas prvého zázraku, uveria na hlas druhého zázraku. 9A ak by neverili ani týmto dvom zázrakom a nepočúvali by tvoj hlas, potom vezmi trochu vody z Nílu a vylej ju na suchú zem. A voda, ktorú vezmeš z Nílu, premení sa na suchej zemi na krv.“

10Nato Mojžiš povedal Pánovi: „Nie tak, Pane! Ja nie som výrečný muž. Nebol som predtým a nie som ani teraz, odkedy sa rozprávaš so svojim sluhom, lebo mám nemotorné ústa a ťarbavý jazyk.“ 11Pán mu odvetil: „A kto dáva človeku ústa, alebo kto ho robí nemým alebo hluchým, vidiacim alebo slepým? Azda nie ja, Pán? 12A teraz len choď! Ja budem s tvojimi ústami a poučím ťa, čo máš hovoriť!“ 13On však odpovedal: „Prosím, Pane, pošli niekoho iného!“ 14Tu sa Pán nahneval na Mojžiša a povedal: „Či nie je tvoj brat Áron, levita?! Viem, že on veľmi dobre rozpráva. On ti ide oproti, a keď ťa uvidí, bude sa zo srdca radowať. 15Ty mu porozprávaš a vložíš mu slová do úst a ja budem s tvojimi i s jeho ústami a poučím vás, čo máte robiť. 16On bude namiesto teba hovoriť ľudu; a tak on bude tvojimi ústami, kým ty budeš preň ako Boh. 17Túto palicu si však zober do ruky, ňou budeš robiť zázraky!“

Mojžiš odchádza z Madiánska. – 18⁴, 18Tu Mojžiš šiel a vrátil sa k svojmu test'ovi Jetrovi a povedal mu: „Chcel by som ísť navštíviť svojich bratov v Egypte a pozrieť sa, či ešte žijú.“ Jetro odpovedal Mojžišovi: „Len choď v pokoji!“ 19A Pán povedal Mojžišovi ešte v Madiánsku: „Choď, vráť sa do Egypta, veď všetci, čo ti striedli na život, sú mŕtvi!“ 20Mojžiš vzal svoju ženu a svojich synov, vyložil ich na osla a vracal sa do Egypta. Do ruky si však vzal Božiu palicu.

21A pán mu ešte povedal: „Keďže sa vraciaš do Egypta, dávaj pozor, aby si urobil pred faraónom všetky tie zázraky, nad ktorými som ti dal moc. Ja však zatvrdím jeho srdce a on neprepustí ľud. 22Potom povieš faraónovi: Toto hovorí Pán: »Izrael je môj prvorodený syn.« 23²³Povedal som ti: Prepust' môjho syna, aby mi slúžil! Ty si však odmietol prepustiť ho. Preto ja usmrťm tvojho prvorodeného syna.“

⁴ Ex 4,18 - Mojžiš neuvádza dôvod svojho odchodu do Egypta. Hovorí pravdu, ale neodkrýva celú pravdu. Robí to preto, aby ho žena a test' neodhovárali od ťažkého podujatia, keď má splniť, čím ho Boh poveril.

Ex 4,23 - Izrael je prvorodeným Božím, lebo si ho vyvolil mimoriadnym spôsobom na veľké poslanie. Z neho sa narodí Mesiáš, Syn Boží. Izrael je prvorodeným vzhľadom na pohanov, ktorí len neskoršie budú povolani k pravej viere.

Ex 4,24-26 - Udalosť tajomná. Mojžiš sa tu nespomína menom. Pravdepodobne sa tu chce zdôrazniť dôležitosť obriezky. Jeden z možných výkladov je, že Sefora náhradnou obriezku, ktorú urobila na synovi, zachránila manžela.

24²⁴⁻²⁶Na ceste počas nočného oddychu sa však naň oboril Pán a chcel ho usmrtiť. 25Tu Sefora vzala ostrý kameň, obrezala predkožku svojho syna a dotkla sa jeho nôh, a povedala: „Ženíchom krvi si mi!“ 26Potom ho nechal, lebo povedala: „Ženíchom krvi si pre obriezku.“

Mojžiš a Áron vystupujú pred ľud v Egypte. – 27Pán hovoril aj Áronovi: „Chod' na púšť naproti Mojžišovi!“ On šiel, stretol ho pri Božom vrchu a pobozkal ho. 28A Mojžiš oznámil Áronovi všetky Pánove slová, ktorými ho vyslal, a všetky zázraky, ktoré mu prikázal. 29Nato Mojžiš a Áron šli a zhromaždili starších Izraela. 30Áron im predniesol všetky slová, ktoré Pán hovoril Mojžišovi, a on robil zázraky pred očami ľudu, 31a ľud uveril. A keď počuli, že Pán (sústrastne) pozoroval Izraelitov a videl ich utrpenie, padli na kolena a klaňali sa.

Kniha Exodus – Ex 5⁵

Prvé vyjednávanie s faraónom. – 1Potom Mojžiš a Áron išli a vraveli faraónovi: „Toto ti odkazuje Pán, Boh Izraela: »Prepusť môj ľud, aby mi na púšti pripravil slávnosť!«“ 2Faraón však odvetil: „Kto je Pán, aby som ho počúval a prepustil Izrael? Pána nepoznám a Izrael neprepustím!“ 3Vtedy mu povedali: „Zjavil sa nám Boh Hebrejov. Máme ísť na tri dni cesty do púšte a tam priniesť Pánovi, nášmu Bohu, obeť, aby nás nenavštívil morom alebo mečom.“ 4Ale egyptský kráľ im odvetil: „Mojžiš a Áron, prečo chcete odvieť ľud od jeho práce? Len choďte za svojou robotou!“ 5A faraón ešte hovoril: „Ľudu v krajine je veľa a vy by ste im chceli dožičiť odpočinok od robôt?!”

Útlak Izraelitov sa zväčšuje. – 6A v ten istý deň faraón prikázal dozorcovi a predákovi ľudu: 7^{5,7-14}„Nabudúce nedodávajte ľudu slamu na výrobu tehál ako doteraz. Sami nech si idú nazbierať slamy! 8Ale vy žiadajte od nich také množstvo tehál, aké vyrábali doteraz. Nič im nezľavujte, lebo sú leniví! Ved' prečo kričia: »Chceme odísť, chceme obetovať nášmu Bohu!«? 9Robotou treba týchto ľudí pritisnúť, aby sa starali o ňu a nestarali sa o hlúpe reči!“ 10Dozorcovia (prác) a zapisovatelia šli a povedali ľudu: „Toto hovorí faraón: »Slamu vám už nedodám. 11Sami si choďte zbierať slamu, kde nájdete! Z vašej úlohy sa však nič nezľaví!«“

12A ľud sa rozprchol po celej egyptskej krajine zbierať slamu na tehlu. 13Dozorcovia však naliehali a vraveli: „Konajte si svoju prácu ako vtedy, keď bola slama!“ 14A bili izraelských predákov, na ktorých dozorcovia zvalovali vinu a hovorili: „Prečo ste včera a dnes nevyhotovili také množstvo tehál ako doteraz?“

15Ľ pobrli sa predáci izraelského ľudu a sťažovali si u faraóna: „Prečo tak nakladáš so svojimi sluhami? 16Slama sa nedodáva tvojim sluhom, ale »tehly – hovoria nám – len vyrábajte!« Ešte aj bijú tvojich sluhov! Veru, krivdíš svojmu ľudu!“ 17On však odvetil: „Leniví ste, leniví! Preto žiadate: »Chceme odísť, aby sme obetovali Pánovi.« 18A už sa berte, pracujte! Slama sa vám nedodá, ale množstvo tehál odovzdáte!“ 19Tu videli izraelskí predáci, že sú v zlom položení, lebo sa im prikazovalo: „Nič sa vám nezľaví z vašej dennej výroby tehál!“

20Keď vyšli od faraóna, stretli sa s Mojžišom a Áronom, ktorí na nich čakali, a povedali im: 21„Nech vás vidí Pán a nech súdi! Ved' ste nás urobili nenávidenými v očiach faraóna a jeho služobníkov. Meč ste mu vtisli do rúk, aby nás povraždil!“ 22Nato sa Mojžiš obrátil na Pána a prosil: „Pane, prečo dávaš tomuto ľudu toľko trpieť? 23Ved' odvtedy, čo som vkročil k faraónovi, aby som hovoril v tvojom mene, on gniavi tento ľud a ty svoj národ vôbec nevyslobodzujúš!“

⁵ Ex 5,7-14 - Tehly sa robili z nílkeho blata a doň miešali nadrobno rozsekanú slamu a plevy ako spojivo.

16,1 Pán odpovedal Mojžišovi: „Teraz uvidíš, čo urobím faraónovi. Ved' pod silnou rukou vás on prepustí a pod mocnou rukou vás aj vyženie zo svojej krajiny!“

Pán poznové sľubuje vyslobodenie. – 22-8 Potom Boh hovoril Mojžišovi: „Ja som Pán. 3 Ja som sa zjavoval Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi ako Všemohúci Boh, ale pod svojím menom Pán som sa im nedal poznať. 4 Uzavrel som s nimi aj svoju zmluvu, že im dám kanaánsku krajinu, kde bývali ako cudzinci. 5 Ja som počul aj nárek Izraelitov, ktorých ujmili Egypťania, a rozpamätal som sa na svoju zmluvu. 6 Preto povedz Izraelitom: »Ja som Pán a ja vás vyvediem spod jarma egyptskej roboty, vyslobodím vás z otroctva a vykúpim vás zdvihnutým ramenom a veľkými trestmi. 7 Vezmem si vás za svoj ľud a budem vašim Bohom a vy poznáte, že ja, Pán, som váš Boh, ktorý vás vyviedol spod jarma egyptských robôt.« 8 Potom vás vovediem do krajiny, ktorú som slávnostne prisľúbil dať Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi. Ja, Pán, vám ju dám do vlastníctva!“ 9 Mojžiš to oznámil Izraelitom, ale oni nechceli Mojžiša ani počúvať pre malomyselnosť a pre ťarchu robôt.

10 Tu Pán hovoril Mojžišovi: 11 „Chod', povedz egyptskému kráľovi, faraónovi, nech prepustí Izraelitov zo svojej krajiny!“ 12 Mojžiš však odpovedal Pánovi: „Hľa, Izraeliti ma nepočúvajú, akože ma poslúchne faraón, keď mám okrem toho nemotorné ústa?“ 13 A Pán znova hovoril s Mojžišom a Áronom a poslal ich k Izraelitom a k egyptskému kráľovi, faraónovi, aby vyviedli Izraelitov z egyptskej krajiny.

Mojžišov a Áronov rodokmeň. – 14^{14 n.} Títo sú poprední vo svojich rodoch: Synovia Rubena, Izraelovho prvorodeného: Hnoch, Falu, Hesron a Charmi. 15 To sú popredné rodiny Rubenove. Simeonovi synovia: Jamuel, Jamin, Ahod, Jachin, Soar a syn kanaánskej ženy Šaul. To sú popredné rodiny Simeonove. 16 Toto sú mená synov Léviho podľa ich pôvodu: Gerson, Kaát a Merari. A Lévi žil stotridsaťsedem rokov. 17 Gersonovi synovia: Lobni a Semei podľa svojich čeládí. 18 Kaátovi synovia: Amram, Isaár, Hebron a Oziel. Kaát žil stotridsaťtri rokov. 19 Synovia Merariho: Moholi a Musi. To sú popredné rodiny podľa ich pôvodu. 20 Amram si vzal za ženu svoju tetu Jochabed a ona mu porodila Árona a Mojžiša. Amram žil stotridsaťsedem rokov. 21 Isaárovi synovia: Kore, Nefer a Zechri. 22 Ozielovi synovia: Misael, Elisafan a Setri. 23 Áron si vzal za ženu Aminadabovu dcéru, Nahasonovu sestru Alžbetu, a ona mu porodila Nadaba, Abiuho, Eleazara a Itamara. 24 Synovia Koreho: Aser, Elkana a Abiasaf. To sú popredné rodiny Koreovcov. 25 Áronov syn Eleazar si vzal za ženu z Futielových dcér a ona mu porodila Finésa. To sú poprední z rodín Léviho podľa svojich čeládí.

26 To je ten Áron a ten Mojžiš, ktorým Pán povedal: „Vyved'te Izraelitov z egyptskej krajiny podľa ich skupín!“ 27 To oni sa rozprávali s egyptským kráľom, faraónom, keď chceli vyviesť Izraelitov z Egypta. To bol Mojžiš a Áron.

⁶ Ex 6,1 - Silná ruka, mocná ruka značí Božiu všemohúcnosť, ktorá sa prejaví na faraónovi a jeho ľude, keď Boh zázračným spôsobom zakročí v prospech svojho ľudu.

Ex 6,2-8 - V týchto veršoch Pán pouča Mojžiša, ako bude môcť znova prebudiť skleslú dôveru Izraelitov. Boh sa zjavoval za časov patriarchov ako Všemohúci Boh (Él Šaddaj; Gn 17,1; 35,11), ale nezjavil sa im pod menom Pán, Jahve. Toto meno zjavuje teraz Mojžišovi a žiada, aby ho vyvolený národ poznal a vyzýval pod týmto menom. Odteraz aj svätopisec bude robiť rozdiel medzi dvoma slovami Boh a Pán. Pomenovanie Boh bude používať vtedy, keď bude hovoriť o Bohu vo vzťahu k celému svetu; meno Jahve zasa, keď pôjde o vzťah Boha k Izraelitom. Jahve-Pán je teda osobné meno, ktorým sa pravý a jediný Boh zjavuje a prezrádza v izraelskom národe, keď sa Izraela ujíma ako svojho majetku. Boh pod menom 'Él Šaddaj dával patriarchom prisľuby, ten istý Boh, teraz pod menom Pán, ich ide splniť.

Ex 6,7 - Zvratom: "Vezmem si vás za svoj ľud a budem vašim Bohom" Boh vyjadruje nový vzťah medzi sebou a svojím ľudom. Je to typický zvrat pre vyjadrenie Božieho vyvolenia a zmluvy.

Ex 6,14 - Gn 46,9; Nm 26,5; 1 Krn 5,1. V Písme sa udáva rodostrom mužov vtedy, keď začínajú verejne vystupovať. Mojžiš a Áron teraz začínajú svoje veľké poslanie. Izraeliti majú vedieť, že títo dvaja mužovia zaujímajú význačné miesto v rodine izraelského národa. Rodostrom je skratený, neúplný.

Ex 6,20 - Jochabed „Jahve je sláva, slávny“. V rodostrome je Áron na prvom mieste, je starší ako Mojžiš. Ale neskoršie sa uvádza vždy Mojžiš prv a len potom Áron.

Mojžiš dostáva od Pána nezvyčajnú moc. – 28V tom čase, keď Pán v egyptskej krajine hovoril Mojžišovi, 29Pán povedal Mojžišovi: „Ja som Pán! Povedz faraónovi, egyptskému kráľovi, čo som ti hovoril!“ 30Ale Mojžiš odpovedal Pánovi: „Veď ja mám nemotorné ústa, akože ma faraón vypočuje?“

Kniha Exodus – Ex 7⁷

17.1Pán však povedal Mojžišovi: „Pozri, dávam ťa faraónovi za božstvo a tvoj brat Áron bude tvojím prorokom. 2Ty mu rozpovieš všetko, čím som ťa poveril, a tvoj brat Áron bude hovoriť faraónovi, aby prepustil Izraelitov zo svojej krajiny. 3Ja však zatvrdím faraónovo srdce, aby som urobil veľa svojich znamení a zázrakov v egyptskej krajine. 4A faraón vás nebude počúvať, ja však položím svoju ruku na Egyptanov a za veľkých súdov vyvediem svoje voje a svoj izraelský ľud z Egypta. 5Potom poznajú Egyptania, že ja som Pán, keď vystriem proti Egyptanom svoju ruku, aby som spomedzi nich vyviedol Izraelitov.“ 6A Mojžiš a Áron urobili tak, ako im rozkázal Pán. Tak urobili. 7Mojžiš mal osemdesiat rokov a Áron osemdesiat tri rokov, keď rokovali s faraónom.

Zázrak s hadom na potvrdenie Mojžišovho poslania. – 88-13Pán ďalej hovoril Mojžišovi a Áronovi: 9„Keď bude faraón od vás žiadať: »Nože, urobte zázrak!«, povieš Áronovi: »Vezmi svoju palicu a hod' ju pred faraóna!«, a premení sa na hadiu potvoru.“ 10Potom Mojžiš a Áron išli k faraónovi a robili tak, ako im prikázal Pán. Áron hodil svoju palicu pred faraóna a pred jeho služobníkov a ona sa premenila na hadiu potvoru. 11Faraón dal však zavolať (svojich) mudrcov a čarodejníkov a oni, egyptskí zaklínači, svojimi čarami urobili to isté: 12Každý z nich hodil svoju palicu a ony sa premenili na hadie potvory. Áronova palica však požrala ich palice. 13No faraónovo srdce zostalo tvrdé a nepočúvol ich, ako im predpovedal Pán.

EGYPTSKÉ RANY, 7,14 – 10,29

Prvá rana: Premenenie nílскеj vody na krv. – 14^{14 n.}Nato hovoril Pán Mojžišovi: „Faraónovo srdce je tvrdé. Nechce prepustiť ľud. 15Zrána choď k faraónovi – on pôjde vtedy k vode – a na nílskom brehu mu podíď v ústrety! Palicu však, čo sa premenila na hada, vezmi si do ruky 16a povieš mu: »Pán, Boh Hebrejov, ma poslal k tebe s rozkazom. Prepust' môj ľud, aby mi slúžil na púšti! Ale ty si neposlúchol doteraz. 1717Preto toto hovorí Pán: Podľa tohoto poznáš, že ja som Pán: Pozri, ja teraz udriem palicou, čo je v mojej ruke, nílsku vodu a premení sa na krv. 18Aj ryby, čo sú v Níle, podochnú a Níl bude páchnuť, takže sa Egyptanom bude priečiť piť vodu z Nílu.«“

19Potom Pán vravel Mojžišovi: „Povedz Áronovi: »Vezmi si svoju palicu a vystri ruku nad egyptské vody, nad ich potoky, kanále, jazerá a nad všetky ich vodné nádrže, aby sa premenili na krv. A bude krv v celom Egypte, ešte aj v drevených a kamenných nádobách!«“ 20A Mojžiš a Áron urobili tak, ako im prikázal Pán. Zdvihol svoju palicu pred faraónom a jeho služobníkmi, udrel nílsku vodu a všetka nílaska voda premenila sa na

⁷ Ex 7.1 - Faraónovi za božstvo: ako proroci mali svojimi ústami prednášať posolstvo, čo im Pán oznámil, tak bude Áron hovoriť to, čo mu naznačí Mojžiš.

Ex 7.8-13 - Výraz "egyptské rany" sa bežne používa, kým text Písma ho aplikuje iba na poslednú z desiatich "rán". Prvých deväť nazýva "zázrakmi" a "znameniami".

Ex 7.14 - Úvodom k rozprave o egyptských ranách treba pripomenúť, že ich cieľom bolo faraónovi ukázať, že Pán, Boh Izraela, je mocnejší ako všetci falošní bohovia egyptskí. Zázrakmi sa malo dokázať a potvrdiť Božie poslanie Mojžišovo, aby Izraeliti boli presvedčení o Božej vôli a aby sa faraón napokon podrobil prinúteniu a prepustil izraelský národ. Egyptské tresty, rany, majú úzky vzťah k egyptským krajovým podmienkam. Mnohé z nich boli ľudu aj predtým známe, keďže boli vyvolané prirodzenými príčinami, napr. zafarbenie nílскеj vody na červeno, pohroma kobyliiek, ktoré prinášal juhovýchodný vietor, zatmenie slnka pieskovou búrkou atď. Boh mohol využiť tieto prirodzené javy, lenže v našom prípade ostalo by tu hodne nevysvetliteľných vecí. Javy, ktoré môžu byť prirodzené, pri egyptských ranách sú niečím výnimočným: oznámené sú Mojžišom vopred, stanú sa v čase presne určenom a zase trvajú len tak dlho, pokým Mojžiš nedá pokyn, aby prestali. Nastávajú v čase, keď obyčajne vyvstávali a sú také mocné, že presahujú akýkoľvek príklad z minulosti. Treba si všimnúť aj okolnosť, že ranami trpia len Egyptania, a Izraeliti sú stále z toho vyňatí.

Egyptania sami vidia v ranách zázraky a aj svätopisec ich takto podáva. Teda nemožno pochybovať o ich mimoriadnom charaktere. Presahujú hranice zákonov prírody a sú zjavmi nadprirodzenými, alebo lepšie povedané mimoprirodzenými.

Ex 7.17 - "V mojej ruke" – Mojžišova ruka je vykonávateľka Božej vôle.

krv. 21Ryby v Níle podochli a Níl zapáchal tak, že Egyptáania nemohli piť z Nílu vodu. A krv bola v celej egyptskej krajine. 22Ale egyptskí zaklínači svojimi čarami urobili to isté, a tak faraónovo srdce ostalo zatvrdnuté a nepočúvol ich, ako predpovedal Pán.

23Faraón sa obrátil a šiel domov, a nepripúšťal si to vôbec k srdcu. 24Všetci Egyptáania kopali okolo Nílu pitnú vodu, lebo nílska voda sa piť nedala. 25Takto prešlo sedem dní odvtedy, čo Pán udrel Níl.

Druhá rana: Žaby. – 26A Pán povedal Mojžišovi: „Vojdi k faraónovi a povedz mu: »Toto hovorí Pán: Prepust' môj ľud, aby mi slúžil! 27Ak ho neprepustiš, ja navštívim žabami celý tvoj kraj!« 28Potom sa Níl bude hemžiť žabami a vyjdú von a natisnú sa do tvojho paláca, do tvojej spálne, do tvojej postele, aj do príbytkov tvojich služobníkov a tvojho ľudu, do tvojich pekární i korýt na cestu. 29Áno, žaby budú skákať po tebe, aj po tvojich poddaných a po všetkých tvojich sluhoch!“

Kniha Exodus – Ex 8⁸

1Pán prikázal Mojžišovi aj toto: „Povedz Áronovi: »Vystri ruku so svojou palicou nad rieky, kanále a rybníky a prived' žaby na egyptskú krajinu!«“ 2I vystrel Áron ruku nad egyptské vodstvo, a tu povyliezali žaby a pokryli egyptskú krajinu. 3Ale aj zaklínači svojimi čarami urobili to isté. Aj oni privedli žaby na egyptskú krajinu.

4Vtedy faraón dal zavolať Mojžiša a Árona a povedal: „Poproste Pána, aby odňal odo mňa a od môjho ľudu tie žaby. Potom prepustím ľud, aby šiel Pánovi priniesť obeť.“ 5A Mojžiš povedal faraónovi: „Urči mi, nakedy mám vyprosiť tebe i tvojim služobníkom a tvojmu ľudu, aby žaby zmizli od teba a z tvojich domov a aby zostali iba v Níle?!“ 6On odvetil: „Na zajtra!“ Mojžiš povedal: „Bude podľa tvojho slova, aby si poznal, že nik nie je ako Pán, náš Boh. 7Žaby sa teda vzdialia od teba a z tvojich domov, aj od tvojich služobníkov a od tvojho ľudu, iba v Níle ostanú.“ 8Nato Mojžiš a Áron odišli od faraóna a Mojžiš prosil Pána za sľub, ktorý dal faraónovi. 9A Pán urobil podľa Mojžišovej prosby: Žaby podochli v domoch, v nádvoriach i na poliach 10a pozhŕňali ich na veľké hromady, takže zem páchla. 11Keď faraón videl, že nastala úľava, zatvrdil si srdce a nepočúvol ich, ako predpovedal Pán.

Tretia rana: Komáre. – 12Potom Pán povedal Mojžišovi: „Povedz Áronovi: »Vystri svoju palicu a udri prach zeme, aby sa po celej egyptskej krajine premenil na komáre!«“ 13Aj tak urobili. Áron vystrel ruku so svojou palicou a udrel prach zeme. I nastali komáre na ľudoch a na dobytku. Všetok prach egyptskej krajiny sa premenil na komáre. 14Aj zaklínači robili podobne, aby vyvolali komáre, ale im sa to nepodarilo. Boli teda komáre na ľudoch i na dobytku. 15Tu povedali zaklínači faraónovi: „To je Boží prst!“ Iba faraónovo srdce ostalo zatvrdnuté a on ich nepočúval, ako predpovedal Pán.

Štvrtá rana: Muchy. – 16Potom hovoril Pán Mojžišovi: „Zajtra na úsvite predstúp pred faraóna, pôjde vtedy k vode, a povedz mu: »Toto hovorí Pán: Prepust' môj ľud, aby mi slúžil!« 17Lebo ak neprepustiš môj ľud, ja privediem na teba, na tvojich služobníkov, na tvoj ľud i na tvoje domy jedovaté muchy. Domy Egyptánov, ba ešte aj pôda, na ktorej stoja, budú preplnené muchami. 18S krajom Gessen však, kde býva môj ľud, urobím v tom istom čase výnimku, takže tam nebude nijakých múch, aby si zvedel, že na zemi som Pánom ja. 19Urobím rozdiel medzi mojím a tvojím ľuďom. Zajtra sa stane toto znamenie!“ 20A Pán urobil tak. Dostavili sa v rojoch jedovaté muchy do faraónovho paláca, do príbytkov jeho služobníkov a po celej egyptskej krajine. A krajina ťažko trpela od múch. 21Nato dal faraón zavolať Mojžiša a Árona a povedal: „Chod'te a obetujte svojmu Bohu tu v krajine!“ 228,22Mojžiš však odpovedal: „Tak sa to nedá urobiť, lebo my budeme prinášať nášmu Bohu obety, ktoré sú pre Egyptánov ohavnosťou. Ak by sme pred ich očami prinášali obety, ktoré sú pre nich ohavnosťou, vari by nás neukameňovali? 23Vyberieme sa

⁸ Ex 8,22 - V Egypte by nastalo pohoršenie, že sa tam uctieva cudzí Boh. Egyptáania by sa urazili, keby videli Izraelitov obetovať zvieratá, ktoré egyptský ľud uctieva ako posvätné.

na tri dni cesty na púšť, aby sme Pánovi, nášmu Bohu, priniesli obeť tak, ako nám prikázal.“ 24A faraón odpovedal: „Ja vás prepustím, aby ste Pánovi, svojmu Bohu, priniesli obeť na púšti, len sa nevzdáľujte veľmi ďaleko! Pomodlite sa za mňa!“ 25Vtedy Mojžiš povedal: „Hľa, ja teraz od teba odídem a budem prosiť Pána a zajtra sa vzdialia muchy od faraóna, od jeho služobníkov a od jeho ľudu. Len nech nás faraón zasa neoklame, keď potom nebude chcieť prepustiť ľud, aby priniesol obeť Pánovi.“ 26Keď Mojžiš vyšiel od faraóna, orodoval u Pána. 27A Pán urobil podľa Mojžišovej prosby a odňal muchy od faraóna, od jeho služobníkov a od jeho ľudu. Neostalo ani len jedinej. 28Ale faraónovo srdce sa zatvrdilo aj tento raz a neprepustil ľud.

Kniha Exodus – Ex 9⁹

Piata rana: Mor na dobytku. – 1Potom Pán povedal Mojžišovi: „Chod' k faraónovi a povedz mu: »Toto hovorí Pán, Boh Hebrejov: Prepust' môj ľud, aby mi slúžil!« 2Lebo ak odoprieš prepustiť ho a budeš ho zdržiavať, 3Pánova ruka bude na tvojom dobytku na poli, na koňoch, osloch, ťavách, býkoch a ovciach ako hrozná nákaza. 4Pán však urobí rozdiel medzi izraelským a egyptským dobytkom a z toho, čo patrí Izraelitom, nezahynie ani kus. 5Pán označil aj čas, keď povedal: »Zajtra to Pán urobí v krajine.«“ 6A Pán to nasledujúci deň urobil: pohynul všetok egyptský dobytok, kým z izraelského dobytko nezahynul ani jeden kus. 7Faraón si to dal zistiť, a naozaj z izraelského dobytko nezahynul ani jeden kus. Srdce faraóna však ostalo tvrdé a neprepustil ľud.

Šiesta rana: Vredy. – 8Nato Pán prikázal Mojžišovi a Áronovi: „Naberte si plné hrste sadzí z pece! Mojžiš nech to potom rozsype pred očami faraóna proti nebu. 9Ony sa rozšíria ako jemný prach po celej egyptskej krajine a spôsobia na ľuďoch a na dobytku vredy a zdurené plúzgiere po celej egyptskej krajine.“ 10I vzali sadze z pece a predstavili sa pred faraóna a Mojžiš ich rozsypal proti nebu. Tu vznikli na ľuďoch a na dobytku zdurené plúzgiere, ktoré sa potom rozšírili. 11Zaklínači sa však nemohli dostaviť pred Mojžiša pre vredy, lebo vredy boli na nich ako na všetkých Egyptanoch. 12Ale Pán zatvrdil faraónovo srdce a on ich nepočúval, ako Pán predpovedal Mojžišovi.

Siedma rana: Ľadovec. – 13Potom Pán prikázal Mojžišovi: „Ráno vstaň, predstúp pred faraóna a povedz mu: »Toto hovorí Pán, Boh Hebrejov: Prepust' môj ľud, aby mi slúžil! 14Lebo tentoraz zošlem všetky svoje rany na teba i na tvojich služobníkov a na tvoj dobytok, aby si poznal, že na celej zemi nie je nik taký, ako som ja. 15Už teraz som mohol vystrieť ruku a teba i tvoj ľud udrieť morom tak, že by si bol vyhubený zo zeme. 16No náročky som ťa nechal nažive, aby som ti ukázal svoju moc a aby sa tak sláva môjho mena rozšírila po celej zemi. 17Ak budeš aj naďalej zdržiavať môj ľud a neprepustiš ho, 18zajtra o tejto hodine zošlem veľký ľadovec, aký ešte v Egypte nebol odvtedy, čo trvá, až podnes. 19A teraz sa rýchlo postaraj o svoj dobytok a o všetko, čo máš na poli! Lebo všetko, ľudia, dobytok, čo bude na poli a nebude utiahnuté pod strechu, zahynie, keď sa na nich spustí ľadovec.«“ 20Ktorí sa z faraónových služobníkov báli Pánovej hrozby, tí zaviedli svoju čel'ad' a svoj dobytok pod strechu. 21Kto však nedbal na Pánovu hrozbu, nechal svoju čel'ad' a svoj dobytok na poli.

22Vtedy Pán povedal Mojžišovi: „Vystri ruku oproti nebu, nech sa spustí ľadovec na celú egyptskú krajinu, na ľudí i na dobytok a na všetko poľné rastlinstvo v egyptskej krajine!“ 23Mojžiš vystrel svoju palicu oproti nebu a Pán zoslal hrmenie a ľadovec. Blesky dopadali na zem a Pán dával ľadovcu padať na egyptskú krajinu. 24Počas ľadovca sa hrozne blýskalo a ľadovec bol taký veľký, aký ešte nebol v celej egyptskej krajine, odkedy vznikol národ. 25A ľadovec zbil po celej egyptskej krajine všetko, čo bolo na poli, od ľudí až po dobytok; aj všetko poľné rastlinstvo zničil ľadovec a polámal všetky stromy, čo boli na poli. 26Iba v Gesene, kde bývali Izraeliti, nebolo nijakého ľadovca. 27Tu si dal faraón zavolať

⁹ Ex 9,32 - Tenkeľ je druh pšenice; inakšie sa volá aj špaldá.

Mojžiša a Árona a povedal im: „Tentoraz som zhrešil! Pán je spravodlivý, ja však a môj ľud sme hriešni. 28Oroduj u Pána! Ved' primnoho je už toho hrozného hrmenia a ľadovca. Ja vás prepustím, nemusíte tu zostať!“ 29A Mojžiš mu odvetil: „Len čo vyjdem z mesta, roztiahnem ruky k Pánovi a hrmenie prestane a ľadovec nebude viac padat', aby si vedel, že zem je Pánova. 30Ale ty a tvoji služobníci, ja viem, že sa ešte nebojíte Pána, Boha.“ 31Ľan a jačmeň boli zbité, lebo jačmeň bol už v klasoch a ľan bol v kvete, 32pšenica a tenkeľ zbité neboli, lebo sú neskoršie. 33A Mojžiš odišiel od faraóna za mesto a rozopál ruky k Pánovi. Tu prestalo hrmenie i ľadovec a nelial sa ani dážď na zem. 34Keď však faraón videl, že dážď, ľadovec a hrmenie prestalo, pokračoval vo svojom hriechu a zatvrdil si srdce on i jeho služobníci; 35faraónovo srdce sa zatvrdilo a neprepustil Izraelitov, ako predpovedal Pán prostredníctvom Mojžiša.

Kniha Exodus – Ex 10¹⁰

Ôsma rana: Kobylky. – 10,1Potom Pán povedal Mojžišovi: „Chod' k faraónovi, lebo ja som mu zatvrdil srdce, aj jeho služobníkom, aby som na ňom urobil tieto svoje znamenia 2a aby si rozprával svojim deťom a vnukom, čo som vykonal Egyptanom, aké znamenia som na nich robil, aby ste vedeli, že ja som Pán.“ 3Mojžiš a Áron išli k faraónovi a hovorili mu: „Toto povedal Pán, Boh Hebrejov: »Dokedy sa budeš zdráhať pokoriť sa mi? Prepust' môj ľud, aby mi slúžil! 4Lebo ak sa budeš zdráhať prepustiť môj ľud, zajtra privediem do tvojho kraja kobylky. 5Ony tak pokryjú povrch zeme, že nebude možno vidieť zem a zožerú zvyšok toho, čo sa zachránilo a zostalo po ľadovci, a poobžierajú všetky stromy, ktoré rastú na vašom poli. 6Ba naplnia aj tvoje domy a domy všetkých tvojich služobníkov i všetkých Egyptanov tak, ako to tvoji otcovia a tvoji dedovia nezažili odvtedy, čo boli na zemi, až po dnešný deň.«” Potom sa obrátil a odišiel od faraóna.

7Tu vraveli služobníci faraónovi: „Dokedy nám tento bude na nešťastie? Prepust' ľud, nech slúži Pánovi. Či nevidíš, že Egypt sa rúti do záhuby?“ 8I vrátili Mojžiša a Árona k faraónovi a on im povedal: „Chod'te, uctite si Pána, svojho Boha! Ktorí sú to však, čo majú odísť?“ 9Mojžiš odvetil: „Odídeme so svojimi deťmi a starcami, odídeme so svojimi synmi a dcérami, so svojimi ovcami a dobytkom, lebo máme sviatok Pána.“ 10Tu im on povedal: „Nech je tak s vami Boh, ako vás ja nechám odísť s vašimi deťmi! Pozrite, vy máte niečo zlé za lubom! 11Nestane sa tak! Vy, mužovia, môžete ísť a slúžte Pánovi, ved' to bola vaša žiadosť!“ A nato ich vyhnali od faraóna.

12Tu rozkázal Pán Mojžišovi: „Vystri ruku ponad egyptskú krajinu ku kobylkám, aby sa dostavili na egyptskú zem a aby zožrali všetky rastliny v krajine, všetko, čo ešte ponechal ľadovec.“ 13A Mojžiš vystrel svoju palicu nad egyptskú krajinu. Tu Pán dal duť nad krajinou východnému vetru celý deň a celú noc a keď nastalo ráno, východný vietor doniesol kobylky. 14Tak prišli kobylky na celú egyptskú krajinu a zniesli sa vo všetkých končinách Egypta v ohromnom množstve. Nikdy predtým (tam) nebolo toľko kobyliek, ako bolo týchto, a nikdy tam toľko ani po nich nebude. 15Pokryli povrch celej krajiny, až sa v krajine zotmelo. Zožrali všetky poľné byliny a všetko ovocie na stromoch, čo zostalo po ľadovci, takže v celej egyptskej krajine nezostalo ani zeleného lístka na stromoch a na poľných rastlinách.

16I poponáhl'al sa faraón zavolať Mojžiša a Árona a povedal: „Zhrešil som proti Pánovi, vášmu Bohu, aj proti vám! 17A teraz mi ešte tentoraz odpust'te môj hriech a proste Pána, svojho Boha, aby odvrátil odo mňa aspoň toto smrtiace nebezpečenstvo!“ 18Mojžiš teda odišiel od faraóna a orodoval u Pána. 19A Pán dal duť silnému vetru od Stredozemného

¹⁰ Ex 10,1 - Výrok "Boh zatvrdil srdce faraónovi" treba chápať tak, že nie proti jeho vôli. Boh priamo nechce a nezapríčiňuje hriech, hoci ho z druhej strany dopúšťa tým, že násilne nezabraňuje, aby sa človek prehrešoval. Lenže Boh vládne aj nad hriechom, on ho spravodlivo potrestá a aj zlo môže obrátiť na svoju slávu. Ľudia, ktorí vidia, ako Boh nenávidí hriech, ako zvíťazí nad každým zlom, presvedčia sa o velebe pravého Boha.

Ex 10,11 - "Mužovia." – Vôbec nie! Odídu všetci (9). Nedôverivý faraón by chcel, aby ženy a deti ostali ako rukojemníci.

mora, ktorý kobyľky odniesol a vrhol ich do Červeného mora. Na celom území Egypta neostalo ani jednej kobyľky. **20**Ale Pán zatvrdil faraónovo srdce a on neprepustil Izraelitov.

Deviata rana: Tma. – **21**Potom Pán povedal Mojžišovi: „Vystri ruku oproti nebu, aby na celú egyptskú krajinu doľahla tma; taká tma, že ju možno nahmatať!“ **22**I vystrel Mojžiš ruku k nebu a v celej egyptskej krajine nastala hustá trojdňová tma. **23**Nik nevidel druhého a tri dni sa nemohol nik pohnúť zo svojho miesta. Izraeliti však mali všetci svetlo vo svojich príbytkoch. **24**Tu dal faraón zavolať Mojžiša a Árona a povedal im: „Odíd'te, slúžte Pánovi! Len vaše ovce a váš dobytok nech tu zostanú. Aj vaše deti nech idú s vami!“ **25**Mojžiš však odvetil: „Musíš nám dať aj na zápalné a na celostné obety, aby sme ich priniesli Pánovi, nášmu Bohu. **26**My zoberieme svoj dobytok, nezostane tu ani kopyta, lebo my musíme z neho vybrať, aby sme tak slúžili Pánovi; a ani sami nevieme, čím máme slúžiť Pánovi, kým ta nedôjdeme.“ **27**Tu Pán zatvrdil faraónovo srdce a on ich nechcel prepustiť. **28**Ba faraón povedal Mojžišovi: „Prac sa odo mňa! A neopováž sa viac prísť mi na oči! Lebo keď sa mi ukážeš na oči, budeš synom smrti!“ **29**A Mojžiš odvetil: „Nech je tak, ako si povedal, už sa viac neukážem pred tebou!“

Kniha Exodus – Ex 11¹¹

VÝCHOD Z EGYPTA, 11,1 – 13,16

Mojžiš oznamuje smrť prvorodených. – **1**Pán hovoril Mojžišovi: „Ešte jednou ranou budem biť faraóna a Egypt. Potom vás už stadiaľto prepustí. Nielenže vás prepustí, lež bude vás hnať odtiaľto. **2**^{1,2}Povedz všetkému ľudu, aby si muži i ženy vyžiadali od svojich známych strieborné a zlaté predmety!“ **3**A Pán prebudil v Egyptanoch priazeň voči ľudu. Aj Mojžiš bol veľmi vážnym mužom v egyptskej krajine, tak v očiach faraónových úradníkov, ako aj v očiach ľudu.

4^{1,4-8}Potom Mojžiš vrazil: „Toto hovorí Pán: »O polnoci prejdem Egyptom. **5**Vtedy zomrie každý prvorodený v egyptskej krajine, od prvorodeného faraónovho, ktorý má sedieť na jeho tróne, až po prvorodeného otrokyne, čo je pri žarnove, aj všetko prvorodené z dobytky.« **6**A bude nárek po celej egyptskej krajine, aký dosiaľ nebol, ani viac nebude. **7**Ale u Izraelitov ani pes nezaštekne ani na človeka ani na dobyťča, aby ste poznali, že Pán obdivuhodne rozlišuje Egyptanov od Izraelitov. **8**Potom prídu všetci títo tvoji služobníci ku mne, padnú predom mnou a budú prosiť: »Odíd' ty aj tvoj ľud, čo ti je poddaný!« A potom pôjdem.“ A odišiel od faraóna veľmi rozhnevaný. **9**Pán však povedal Mojžišovi: „Faraón vás nepočúval len preto, aby pribudlo mojich divov v egyptskej krajine.“

10Mojžiš a Áron robili pred faraónom všetky tieto zázraky, Pán však zatvrdzoval faraónovo srdce a on neprepustil Izraelitov zo svojej krajiny.

¹¹ Ex 11,2 - Pán bol prisľúbil Mojžišovi, že z Egypta odídu Izraeliti obohatení (pozri 3,22 a tiež 12,35). Ľudské srdce je v rukách Božích a Pán sa postaral, že Egyptania zmenili v krátkom čase, temer v okamihu, svoj nepriateľský postoj voči Izraelitom v neohraničenú žičlivosť. Dávali Izraelitom, čo si len žiadali.

Ex 11,4-8 - Nešťastie, čo zastihne egyptských prvorodených, bude trestom za to, že Egyptania nechceli prepustiť Izrael a že utláčali "prvorodeného Pánovho", izraelský národ. Žarnov, ručný mlyn. Skladal sa z dvoch hladkých kameňov. Na jeden sa nasyvalo zrno a druhým sa po nasypanom zrne sem-tam pohybovalo. Táto práca bola ťažká a robievali ju obyčajne otrokyne alebo ženy. Hrozný nárek – orientálci prejavujú radosť a žalosť živšie ako my. Keď zahynie prvorodený, nádej rodiny, nárek je veľký a vzrastá do nezmerateľných rozmerov. Úžas sa zväčšuje aj tým, že nárek bude v každej egyptskej rodine. U Izraelitov však bude ticho, ani len pes nezaštekne, tam nikto z prvorodených nezomrie.

Veľkonočný baránok. –^{12,1} n.Pán povedal Mojžišovi a Áronovi v egyptskej krajine: ²„Tento mesiac bude pre vás počiatočným mesiacom. Bude vám prvým mesiacom v roku. ³Celej izraelskej pospolitosti oznámte: »Desiateho tohoto mesiaca nech si každý zaobstará baránka pre svoju rodinu, pre každý dom! ⁴Ak je však rodina málo na jedného baránka, potom nech si zaobstará spolu so svojím susedom, ktorého rodina býva najbližšie, podľa počtu osôb; podľa toho si máte zadovážiť baránka, koľko kto z vás zje. ⁵Baránok musí byť bezchybný, ročný samček. Vyberiete si ho spomedzi oviec alebo kôz. ⁶A bude vo vašej opatere do štrnásteho dňa tohto mesiaca, keď ho celá izraelská pospolitosť v podvečer zabije. ⁷I vezme sa z jeho krvi a namažú sa ňou obe veraje a vrchný prah dverí na domoch, v ktorých ho budú jesť. ⁸A v tú noc budú jesť mäso upečené na ohni; budete ho jesť s nekvaseným chlebom a s horkými zelinami. ⁹Nič nesmiete z neho jesť surové ani uvarené vo vode, ale iba upečené na ohni, i hlavu, nôžky a vnútornosti. ¹⁰⁻¹⁴Nič z neho nenecháte do rána. Čo by však z neho malo zostať do rána, spálite to na ohni. ¹¹A budete ho jesť takto: Bedrá budete mať opásané, obuv na nohách a palicu v ruke. Budete jesť narýchlo, lebo je to Pánov prechod (Pesach). ¹²Lebo v tú noc prejdem celou egyptskou krajinou a usmrťím všetko prvorodené v egyptskej krajine od človeka až po dobytok a nad všetkými bohmi Egypta vykonám súd ja, Pán! ¹³Krv na vašich domoch, v ktorých bývate, bude znamením na vašu záchranu. Keď uvidím krv, prejdem popri vás a nezastihne vás nijaký zhubný úder, keď budem biť Egypt. ¹⁴Tento deň bude pre vás pamätným dňom a budete ho sláviť ako Pánov sviatok: z pokolenia na pokolenie ho budete sláviť ako večité ustanovenie!

Sviatok Nekvasených chlebov. –¹⁵¹⁵Sedem dní budete jesť nekvasené chleby. Ihneď v prvý deň odstránite kvas zo svojich domov, lebo každý, kto by od prvého až do siedmeho dňa jedol niečo kysnuté, bude vyhladený z Izraela. ¹⁶V prvý deň budete mať sväté zhromaždenie; aj v siedmy deň budete mať sväté zhromaždenie. V tieto dni nebudete konať nijakú prácu okrem toho, čo je potrebné na prípravu jedla pre každú osobu. ¹⁷Takto zachovávajúte (zákon) nekvasených chlebov, lebo práve v tento deň som vyviedol vaše

¹² Ex 12,1 - Nariadenie o pasche, čiže o slávení sviatku Veľkej noci, nedal Boh Mojžišovi po poslednej návšteve u faraóna, ale už niekedy prv, azda ešte začiatkom mesiaca nisana (alebo abíba), lebo spolu sa určuje aj to, že tento mesiac bude prvým mesiacom v roku. Nariadenie o pasche stalo sa teda pred de- siatym dňom a pred záhubou prvorodených. Lež svätopisec rozpravu o nariadení uvádza osve, aby nerušil rozprávanie o ranách. Začína nový úsek dejín Izraela, preto Boh mení aj začiatok ich roku. Doteraz sa rok u Izraelitov začínal mesiacom tišri (sept. – okt.), odtiaľ nový rok (náboženského kalendára) bude sa začínať na jar mesiacom siedmym (abíb – mesiac klasov, ktorý padal na jarnú rovnodennosť, teda marec – apríl). V Pentateuchu sa siedmy mesiac volá ešte starším názvom abíb, neskoršie dostáva meno nisan.

Ex 12,6 - V podvečer, doslovne medzi dvoma večermi. U Izraelitov sa deň končil západom slnka a vtedy nastával prvý večer. Východom večernice (Venuše) začínal sa nasledujúci deň a to bol druhý večer. Teda baránka mali obetovať 14. abíba v čase medzi západom slnka a východom večernice – v podvečer. Neskoršie v tento čas prinášala sa každodenná celostná žertva (Ex 29,39.41).

Ex 12,8 - Baránok sa zje v noci zo 14. na 15. abíb.

Ex 12,10-14 - Z baránka nesmie nič ostať, celý sa musí zjesť alebo potom spáliť, aby nedošlo k jeho zneucteniu, lebo Izraeliti po jeho zjedení odídu z Egypta. – Slávnosť veľkonočného baránka v Egypte má tú zvláštnosť, že sa predpisuje účastníkom, aby boli pripravení na cestu. Majú mať opásané bedrá atď. – Pascha je z hebrejského slova pesach a značí ‚prechod‘. Znamená, že Pán, keď prechádzal Egyptom a hubil prvorodených, popri izraelských domoch prešiel a ušetril ich od pohromy, pretože domy izraelské boli označené baránkovou krvou. Neskoršie pascha značí nielen prechod, ale aj veľkonočného baránka a samotnú veľkonočnú slávnosť, Veľkú noc.

Ex 12,15 - Príkaz jesť za sedem dní nekvasené chleby má symbolický význam. Znamená nový život, očistený od kvasu hriechov (1 Kor 5,8) a pripomína aj to, že Izraeliti narýchlo odišli z Egypta, keď už nemali kedy zaprávať na chlieb (Lv 23,6; Nm 28,7).

"Vyhladený z Izraela" znamená nie usmrtený, ale vyobcovaný spomedzi Izraelitov.

Ex 12,22 - Yzop, písaný prv aj hyzop, nie je obyčajný yzop (Hysopus officinalis), ktorý nerastie v Palestíne, ale je to pyskatá rastlina, podobná rozkvitnutej chabzde. Chlpatými stonkami a vetvičkami pod kvetným kalichom môže nachytať hodne tekutiny. Rastie hojne v Palestíne: na skalnatých miestach a na rovnej kamenistej streche orientálnych domčekov. Zväzok yzopových vetvičiek mohol nahradiť naše kropidlo.

Ex 12,23 - Hubiteľ je anjel, ktorý je nástrojom Božím, čo bude hubiť prvorodených.

Ex 12,37 - "Šesťstotíc mužov" – tento nadsadený počet môže reprezentovať počet všetkého izraelského ľudu v čase, keď sa tento biblický text (jahvistický prameň – J) zrodil (r. 950 pr. Kr.).

Ex 12,38 - Všetelijaký ľud – to sú príslušníci iných národov: Arabi, Hyksósovia atď., ktorí mali dobrú príležitosť odísť z Egypta (Nm 11,4; Dt 29,10).

zástupy z egyptskej krajiny. Tak zachovávajúte tento deň z pokolenia na pokolenie ako večné ustanovenie!

18V prvom (mesiaci), od večera štrnásteho dňa tohto mesiaca budete jesť nekvasené chleby až do večera dvadsiateho prvého dňa tohto mesiaca. 19Sedem dní sa nesmie nájsť vo vašich domoch kvas, lebo každý, kto bude jesť niečo kysnuté, bude z izraelskej pospolitosti vyhladený, či je cudzinec alebo domorodec! 20Nesmiete jesť nič kysnuté! Vo všetkých vašich príbytkoch sa bude jesť len nekvasený chlieb.«

Ustanovenie sviatku Paschy. – 21Tu Mojžiš zvolal všetkých starších Izraela a povedal im: „Vyberte sa a zaobstarajte si pre svojich príslušníkov baránka a obetujte paschu! 22Do krvi, ktorá bude v miske, omočte zväzok yzopu a pomažte ňou obe veraje a vrchný prah! 23Nik z vás nech však nevychádza z dverí svojho domu až do rána. Pán bude totiž prechádzať a biť Egyptanov. Keď však uvidí krv na hornom prahu a na oboch verajach, Pán prejde popri domových dverách a nedovolí hubiteľovi vojsť do vašich domov a zabíjať. 24Zachovajte teda toto ustanovenie, lebo je to príkaz, ktorý platí pre teba a pre tvoje deti naveky! 25Aj potom, keď vojdete do krajiny, ktorú vám dá Pán, ako to prisľúbil, takto zachovávajúte tento zvyk! 26A keď sa vás opýtajú vaše deti: »Čo to máte za zvyk?«, 27vy odpoviete: »To je obetovanie paschy pre Pána, ktorý obišiel domy Izraelitov v Egypte, keď bil Egyptanov a keď naše domy ušetril.«

Tu ľud padol na kolena a klaňal sa. 28A Izraeliti išli a urobili tak, ako Mojžišovi a Áronovi prikázal Pán. Tak urobili.

Smrť egyptských prvorodených. – 29O polnoci Pán pobil všetkých prvorodených v egyptskej krajine, od prvorodeného faraónovho, čo mal sedieť na jeho tróne, až po prvorodeného zajatca čo bol v žalári, aj všetky prvorodené zvieratá. 30V tú noc vstal faraón i všetci jeho služobníci a všetci Egyptania a v Egypte nastal hrozný nárek, lebo nebolo domu, kde by nebolo mŕtveho. 31A ešte v noci dal zavolať Mojžiša a Árona a povedal: „Vstávajte! Odídte spomedzi môjho ľudu, ty aj Izraeliti, a choďte slúžiť Pánovi, ako ste si to žiadali! 32Vezmite so sebou aj ovce a dobytok, ako ste si žiadali, a choďte! A vyproste aj pre mňa požehnanie!“ 33Egyptania tiež súrili, aby ľud čím skôr odišiel z krajiny, lebo vraveli: „Všetci pomrieme!“ 34Ľud si vzal cesto, prv ako vykyslo, dieže, zabalené do plášťov, na plecيا. 35Izraeliti sa zachovali aj podľa Mojžišovho návodu a vyžiadali si od Egyptanov strieborné a zlaté predmety i šatstvo. 36Pán však vzbudil voči ľudu priazeň Egyptanov, takže vyplnili ich žiadosť, a tak vydrancovali Egyptanov.

Izraeliti sa dávajú na pochod. – 37Nato sa Izraeliti pohli z Ramesesu do Sokotu, bolo ich asi šesťstotisíc pešo idúcich mužov, okrem detí. 38S nimi šlo aj mnoho všelijakého ľudu, ovce a dobytok, nesmierne veľké stáda. 39Z cesta, ktoré si vzali z Egypta, napiekli nekvasených osúchov; cesto nemohlo vykysnúť, lebo ich hnali z Egypta a nemohli sa dlho zdržiavať a pripraviť si jedlo na cestu.

40Izraeliti bývali v Egypte štyristotridsať rokov. 41Po dokončení štyristotridsiatich rokov, práve v ten deň, odišli všetky Pánove voje z egyptskej krajiny. 42Bola to noc bdenia, zasvätená Pánovi, keď ich vyviedol z Egypta. To je tá Pánova noc, ktorú majú bdením sláviť všetci Izraeliti z pokolenia na pokolenie.

Dodatky k predpisom o pasche. – 43Pán prikázal Mojžišovi a Áronovi: „Toto je predpis o pasche: Nijaký cudzinec z nej nesmie jesť. 44Každého kúpeného otroka obrež, len potom z nej môže jesť. 45Prist'ahovalec a nájomník z nej nesmú jesť. 46Musí sa zjesť v jednom a tom istom dome a nič z mäsa nesmieš vyniesť von z domu, ani mu nesmiete polámať nijakú kosť. 47Celá izraelská pospolitosť to bude tak robiť. 48Ak je pri tebe nejaký cudzinec a chcel by pre Pána zasvätiť paschu, tak sa musia dať všetci jeho príslušníci obrezať. Len potom sa môže priblížiť a sláviť ju a bude ako domorodec, ale neobrezaný z nej nesmie v nijakom prípade jesť. 49Ten istý zákon platí pre domorodcov i pre cudzincov, ktorí sa medzi vami zdržujú!“ 50A všetci Izraeliti urobili tak, ako Pán prikázal Mojžišovi

a Áronovi. Tak urobili. 51A v ten istý deň Pán vyviedol Izraelitov z egyptskej krajiny v zoradených zástupoch.

Kniha Exodus – Ex 13¹³

1Pán povedal Mojžišovi: 213,2„Zasväť mi všetko prvorodené, čo u Izraelitov otvára materské lono, či už u ľudí alebo u dobytky! To bude moje.“

Zákon o nekvasenom chlebe. – 3Mojžiš potom hovoril ľudu: „Pamätajte na tento deň, v ktorý ste odišli z Egypta, z domu otroctva, keď vás Pán odtiaľ vyviedol mocnou rukou. Preto sa nesmie jesť nič kysnuté. 4Dnes odchádzate, v mesiaci abíb. 5Keď ťa Pán voviedie do krajiny Kanaánčanov, Hetejcov, Amorejčanov, Hevejcov a Jebujejcov, ktorú ti chce dať, ako to pod prísahou sľúbil tvojim otcom, do krajiny, ktorá oplýva mliekom a medom, vtedy budeš zachovávať tento zvyk v tomto mesiaci. 6Sedem dní budeš jesť nekvasené chleby a na siedmy deň bude Pánov sviatok. 7Sedem dní sa budú jesť nekvasené chleby a nesmie byť nič kysnuté vidieť v celom tvojom okolí; kysnete cesto sa nesmie nájsť u teba. 8V ten deň povieš svojmu synovi: »To sa robí pre to, čo pre mňa urobil Pán, keď som vyšiel z Egypta.« 9A nech je to znamením na tvojej ruke a znakom medzi tvojimi očami, aby bol v tvojich ústach Pánov zákon, lebo Pán ťa mocnou rukou vyviedol z Egypta. 10A tento predpis budeš zachovávať rok čo rok v určený čas.

Zákon o prvorodených. – 11Keď ťa Pán voviedie do krajiny Kanaánčanov, ako odprisahal tvojim otcom, a keď ti ju dá, 12všetko, čo otvára materské lono, odstúpiš Pánovi. Čo bude prvorodené medzi tvojimi zvieratami a čo bude mužského pohlavia, všetko bude patriť Pánovi. 1313Prvorodeného osla zameníš ovcou, ak ho nezameníš, zabiješ ho. Každého prvorodeného zo svojich detí vykúpiš. 14A keď sa ťa v budúcnosti tvoj syn opýta: »Čo to znamená?«, odpovieš mu: »Pán nás silnou rukou vyviedol z Egypta, z domu otroctva. 15Keďže sa faraón zdráhal prepustiť nás, Pán pobil všetko prvorodené v egyptskej krajine, od prvorodeného u ľudí až po prvorodené z dobytky. Preto teraz obetujem Pánovi všetko, čo otvára materské lono, ak je mužského pohlavia, a vykupujem každého svojho prvorodeného syna.« 1616A nech je to znamením na tvojej ruke a znakom medzi tvojimi očami, lebo silnou rukou nás Pán vyviedol z Egypta.“

POCHOD IZRAELITOV K VRCHU SINAJ, 13,17 – 18,27

Cesta zo Sokotu do Etamu. – 1717Keď teda faraón prepustil ľud, Boh ho nevedol po ceste cez filistínsku krajinu – hoci bola najkratšia –, lebo Boh povedal: „Aby ľud azda neľutoval, keby videl pred sebou boj, a aby sa potom nevrátil do Egypta!“ 18Preto Boh viedol ľud okľukou, cestou po púšti popri Červenom mori. Izraeliti vyšli z Egypta v bojovej zostave. 1919Mojžiš vzal so sebou aj Jozefove kosti. On dal totiž Izraelitom slávnostne prisahať: „Pán sa vás istotne ujme. Potom odneste odtiaľto moje kosti so sebou.“

20Keď odišli zo Sokotu, utáborili sa v Etame, na okraji púšte. 2121-22Pán šiel pred nimi cez deň v oblačnom stĺpe, aby im ukazoval cestu, v noci zasa v ohnivom stĺpe, aby im svietil, takže mohli dňom i nocou putovať. 22A nikdy nezmizol oblačný stĺp cez deň, ani ohnivý stĺp v noci spopred ľudu.

¹³ Ex 13,2 - Zasväťte mi, oddel'te mi, pre mňa určite ako vec posvätnú všetko prvorodené, čo u Izraelitov otvára materské lono. Prvorodení z ľudí (mužského pohlavia) mali slúžiť Bohu ako kňazi, neskoršie však na túto hodnosť bol určený kmeň Léviho. Predpis nesúvisí s Paschou, ale so smrťou egyptských prvorodených.

Ex 13,13 - Osol bol zvieratám nečistým; nebolo dovolené obetovať nečisté zvieratá.

Ex 13,16 - Porov. v. 9. Po návrate z babylonského zajatia Židia vkladali slová v. 1–10 a 11–16 ako i Dt 6,4–9 a Dt 11,13–21 do kožených schránok a priväzovali si ich na čelo a na ľavú ruku remienkami. Tieto modlitebné remienky, zvané tefillin, spomínajú sa v Mt 23,5.

Ex 13,17 - Tu sa začína vlastný exodus, cesta Božieho ľudu z egyptského otroctva po púšti do zaslúbenej zeme. Kresťanská tradícia v ňom vidí predobraz cesty, ktorou sa uberá Cirkev (alebo veriaca duša) púšťou života k blaženej večnosti.

Ex 13,19 - Pozri Gn 50,24.

Ex 13,21-22 - Oblačný stĺp a ohňový stĺp je jedným a tým istým javom (14, 24). Cez deň bol tmavý a v noci svietil. Prostredníctvom tohto stĺpa Boh ukazuje, že je prítomný medzi svojím ľudom a že ich aj vedie a určuje im cestu.

Od Etamu k Červenému moru. – 1Pán hovoril Mojžišovi: 2„Rozkáž Izraelitom zmeniť smer a utáboriť sa pri Pihachirote medzi Magdalom a morom! Naproti Belsefonu sa utáboríte, pri mori! 3Faraón si bude totiž myslieť o Izraelitoch: Iste poblúdili v kraji, púšť ich má v objatí! 4A ja opäť zatvrdím faraónovo srdce, a bude sa hnať za vami. Potom faraónovi a všetkému jeho vojsku ukážem svoju moc a Egypt'ania spoznajú, že ja som Pán!“ A urobili tak.

5Keď egyptskému kráľovi oznámili, že ľud utiekol, zmýšľanie faraóna i jeho služobníkov sa obrátilo proti ľudu a vraveli: „Čo sme to len urobili, že sme prepustili Izraelitov zo svojich služieb?!“ 6I dal zapriať do svojho voza a svoj (bojový) ľud vzal so sebou, 7šesťsto vybraných vozov s inými egyptskými vozmi a na každom z nich udatných bojovníkov. 8Pán zatvrdil srdce egyptského kráľa, faraóna, takže sa pustil za Izraelitmi, hoci Izraeliti odišli pod ochranou zdvihnutej ruky. 9Egypt'ania sa hnali za nimi a všetky faraónove vozy a záprahy s vojskom ich zastihli, keď táborili pri mori pri Pihachirote naproti Belsefonu. 10Keď sa faraón približoval, Izraeliti zdvihli oči a videli, že Egypt'ania ťiahu za nimi. Tu sa ich zmocnil veľký strach a volali k Pánovi. 11A Mojžišovi vraveli: „Či nebolo v Egypte hrobov, keď si nás zobral so sebou umrieť na púšti?! Čo si nám to urobil, že si nás vyviedol z Egypta? 12Nehovorili sme ti o tom v Egypte, keď sme ti vraveli: »Nechaj nás na pokoji, budeme slúžiť Egypt'anom!« Ved' lepšie by nám bolo slúžiť v Egypte, ako zomrieť na púšti!“ 13Tu Mojžiš povedal ľudu: „Nebojte sa! Len vytrvajte a uvidíte Pánovu záchranu, ktorú dnes uskutoční pre vás. Lebo ako dnes vidíte Egypt'anov, tak ich už neuvidíte naveky. 14Pán bude za vás bojovať, vy sa budete len diviť.“

Záchrana Izraelitov. – 15^{14,15-31}A Pán povedal Mojžišovi: „Čo voláš ku mne? Rozkáž Izraelitom, aby sa pohli! 16Zdvihni svoju palicu a vystri ruku nad more a rozdeľ ho, aby Izraeliti mohli prejsť stredom mora po suchu! 17Ja však zatvrdím srdce Egypt'anov, aby sa hnali za vami. A tak ukážem svoju moc na faraónovi a na celom jeho vojsku, na jeho vozoch a na jeho záprahoch, 18aby Egypt'ania poznali, že ja som Pán, keď ukážem na faraónovi, na jeho vozoch a na jeho záprahoch svoju moc.“ 19Nato Boží anjel zmenil svoje miesto. Predtým šiel pred izraelskými vojmi a teraz sa odobral za ne. Aj oblačný stĺp zmenil svoje miesto spopred nich a postavil sa za nich. 20Takto sa dostal medzi egyptské vojsko a medzi izraelské vojsko. A oblak bol na jednej strane temný, na druhej osvetľoval noc, a tak sa celú noc nedalo k tamtým priblížiť.

Skaza Egypt'anov. – 21Mojžiš však vystrel ruku nad more a Pán ho celú noc prudkým východným vetrom rozháňal a more vysušil. Takto sa voda rozdelila 22a Izraeliti prešli stredom mora po suchu, kým vody boli pre nich ako múr na ich pravici a ľavici.

23Egypt'ania ich však prenasledovali a všetky faraónove kone, vozy a záprahy pustili sa za nimi doprostred mora. 24²⁴V čase rannej stráže Pán hľadel v ohňovom a oblačnom stĺpe na Egypt'anov a egyptské vojsko uviedol do zmätku. 25Spôsobil tiež, že im kolesá z vozov odpadávali a že len s ťažkosťou mohli napredovať. Tu Egypt'ania vraveli: „Utekajme pred Izraelitmi! Ved' Pán bojuje za nich proti Egypt'anom!“ 26A Pán povedal Mojžišovi: „Vystri ruku nad more, aby sa vody zliali na Egypt'anov, na ich vozy a na ich záprahy!“ 27I vystrel Mojžiš ruku nad more a more sa za rána vrátilo na svoje pôvodné miesto, a pretože Egypt'ania utekali práve proti nemu, Pán tak zahnal Egypt'anov doprostred mora. 28Vody sa vrátili späť a zavalili vozy, záprahy a všetky faraónove vojská, ktoré sa za nimi pustili do

¹⁴ Ex 14,15-31 - Pri prechode cez Červené more ide o dva zázraky. More sa rozdeľuje na vystretie Mojžišovej ruky, ako to Boh prisľúbil, a poskytuje prechod suchou nohou po dne mora vtedy, keď to Izraeliti najviac potrebujú. A keď sa Egypt'ania pustia stredom mora za Izraelitmi, more sa na Mojžišov pokyn vracia späť. – Kresťanská tradícia vidí v tomto zázraku predobraz spásy a najmä krstu. Na viac ako 20 miestach Písma spomína sa na tento príbeh (Joz 4,22–24; Múd 19,17; Iz 43,16 n.; Ž 78,13; 105,37; 114 atď.). Ex 14,24 - Ranná stráž – Židia až do rímskych čias rozdeľovali noc na tri čiastky (vigílie–stráže); prvá stráž bola podľa nášho času od 6. hod. večer až do 10. nočnej, druhá stráž od 10. do 2. hod. po polnoci a tretia od 2. do 6. hod. ráno.

mora. Nezostal z nich ani len jeden. 29 Izraeliti však po suchu prešli stredom mora, kým vody po ich pravici a ľavici stáli ako múr.

30 Takto Pán v ten deň vyslobodil Izrael z rúk Egyptanov a Izrael videl mŕtvych Egyptanov ležať na morskom pobreží. 31 Izrael teda videl veľký zázrak, ktorý Pán urobil na Egyptanoch. Ľud sa bál Pána a dôveroval Pánovi i jeho služobníkovi Mojžišovi.

Kniha Exodus – Ex 15¹⁵

Vít'azná pieseň. – 115,1 Vtedy Mojžiš a Izraeliti zaspievali Pánovi túto pieseň:

„Spievať budem Pánovi,
lebo vznešený, slávne vznešený je:
koňa i povoz zmietol do mora.

2

Moja sila a moja udatnosť je Pán
a stal sa mi spásou.
Toto je môj Boh, budem ho velebiť,
Boh môjho otca, budem ho chváliť.

3

Pán je bojovník,
Pán je jeho meno.

4

Faraónove vozy a jeho vojsko zmietol do mora
a jeho vyberaní vodcovia sa potopili v Červenom mori.

5

Vlny ich pokryli,
klesli sťa kameň do hlbín.

6

Tvoja pravica, Pane, čo vynikáš mocou,
tvoja pravica, Pane, nepriateľa zasiahla.

7

Svojou nesmiernou vznešenosťou
zničil si svojich protivníkov,
vyslal si svoj hnev, čo ich strávil sťa plevu.

8

Dychom tvojho rozhorčenia nahromadili sa vody,
prúdy ako hrádza stáli,
nakopili sa vprostred mora vlny.

9

Nepriateľ si povedal: »Zaútočím, dochytím,
rozdelim korisť, uhasí sa moje zúrenie.
Vytasím svoj meč,
zmocní sa ich moja ruka.«

10

Zadul si svojím vetrom: pokrylo ich more,
potopili sa sťa olovo
vo vodách búrlivých.

¹⁵ Ex 15,1 - V piesni Boží ľud ďakuje Bohu za poskytnutú ochranu a pomoc pri prechode cez Červené more a celá pieseň nabáda Izraelitov k dôvere voči Bohu v každom čase. Táto Mojžišova pieseň mala veľký vplyv na neskoršiu izraelskú poéziu (Ž 77,17–21; Iz 12,1 n.; 43,16; 51,10; Múd 10,21; Zjv 15,2,3).

Ex 15,17 - Zrejme ide o vrch Sion v Jeruzaleme. Podľa toho by bola Pieseň dostala dnešnú podobu pri bohoslužbe v Jeruzalemskom chráme.

Ex 15,20 - Meno Mária pochádza najskôr z egyptského "meri jám" – milovaná od Pána. Iné významy slova mohli byť: ‚kvapka mora, hviezda morská, horské more, pani, tučná, krásna‘ atď. Mária sa volá prorokyňou, lebo mala vedúci zástoj pri oslave Pána (Nm 12,2).

Ex 15,22 - Pozri Gn 16,7; 20,1; 25,18. Púšť Sur sa neskoršie volá Etam (Nm 33,8).

Ex 15,23 - Mára pravdepodobne je dnešný Ain Hawára 110 km od miesta, kde Izraeliti prešli cez Červené more. Voda prameňa je horká a je skoro zanesený pieskom. Mára = horký prameň.

11

Kto je rovný tebe medzi bohmi, Pane,
kto je rovný tebe, čo vynikáš svätosťou?
Si hrozný v pochvalných činoch a robíš zázraky.

12

Vystrel si svoju pravicu
a zem ich prehltla.

13

Vo svojej priazni si viedol ľud, čo si vykúpil,
svojou silou si ho viedol
k svojmu svätému príbytku.

14

Dopočuli sa národy a zhrozili sa:
obyvateľov Filištínska pochytila hrôza.

15

Vtedy sa preľakli kniežatá Edomu,
vojvodcov moabských prenikol strach.
Strípili kanaánski obyvatelia všetci,

16

doľahla na nich úzkosť a strach:
pre silu tvojho ramena
stuhli na kameň.

Tak prechádzal tvoj ľud, Pane,
tak prechádzal ľud, ktorý si si prisvojil.

17¹⁷

Voviedol si ich a osadil si ich
na svojom vlastnom vrchu,
na mieste, ktoré si prichystal za bývanie sebe, Pane,
vo svätyni, ktorej základy kládli tvoje ruky.

18

Pán bude kralovať naveky a navždy!"

19Keď teda faraónove kone s vozmi a záprahmi vošli do mora, Pán dal morským vodám privaliť sa na nich, kým Izraeliti prešli stredom mora po suchu.

20Aj Áronova sestra, prorokyňa Mária, vzala do rúk bubienok a všetky ženy išli za ňou s bubienkami a s tancom. **21**Mária im predspevovala:

„Spievajte Pánovi,
lebo je veľmi vznešený!
Koňa i pohoniča
hodil do mora.“

Od Červeného mora do Máry a Elimu. – **22**²²Potom sa Mojžiš s Izraelom pohol od Červeného mora a tiahli cez púšť Sur. Tri dni šli po púšti a nenašli vodu. **23**²³Došli do Máry, ale vodu z Máry piť nemohli, lebo bola horká. Preto sa aj volá Mára (Horkosť). **24**A ľud reptal proti Mojžišovi: „Čo budeme piť?“ **25**On volal k Pánovi a Pán mu ukázal drevo, a keď ho hodil do vody, vody zosladi. Tam im dal zákon a právo a tam ich podrobil skúške. **26**A povedal: „Ak budeš počúvať hlas Pána, svojho Boha, a budeš robiť to, čo je v jeho očiach správne, a poslúchneš všetky jeho rozkazy a zachováš všetky jeho ustanovenia, potom ťa nezastihnem takými biedami, akými som postihol Egyptanov, lebo ja, Pán, som tvoj lekár.“ **27**Nato prišli do Elimu, kde bolo dvanásť vodných prameňov a sedem paliem. Tam sa teda utáborili pri vode.

Pokrm Izraelitov na púšti – prepelice a manna. – ¹Ked' sa pohli z Elimu, prišla celá izraelská pospolitost' na púšť Sin, ktorá je medzi Elimom a Sinajom, v pätnásty deň druhého mesiaca po svojom východe z Egypta. ²A celá izraelská pospolitost' reptala proti Mojžišovi a Áronovi na púšti. ³Izraeliti im vraveli: „Bár by sme boli pomreli Pánovou rukou v Egypte, keď sme sedávali nad hrncami mäsa a mohli sa najesť chleba dosýta! Ved' vy ste nás vyviedli na túto púšť, aby ste zahubili celú túto spoločnosť hladom!“ ⁴Vtedy Pán hovoril Mojžišovi: „Hľa, ja vám dám padať chlieb z neba! Ľud nech potom vychádza a nech si zbiera, koľko bude potrebovať na deň! Týmto ho chcem podrobiť skúške, či bude kráčať podľa môjho zákona, alebo nie. ⁵V šiesty deň však nech odložia z toho, čo donesú: bude toho dvakrát toľko, ako zbierajú každý deň.“ ⁶Mojžiš a Áron povedali všetkým Izraelitom: „Večer teda spoznáte, že Pán nás vyviedol z egyptskej krajiny. ⁷Ráno zasa uvidíte Pánovu slávu, lebo on počul vaše reptanie proti Pánovi: ved' čože sme my, že ste proti nám reptali?!“ ⁸A Mojžiš dodal: „V tom, že vám Pán dá večer jesť mäso a ráno chlieb na nasýtenie, (spoznáte), že Pán počul vaše reptanie, ktorým ste sa ozvali proti nemu. Lebo čože sme my? Nie proti nám ste reptali, ale proti Pánovi!“ ⁹Aj Áronovi povedal Mojžiš: „Povedz celej pospolitosti Izraelitov: »Predstúpte pred Pána, lebo počul vaše reptanie!«“ ¹⁰Ked' to Áron oznámil celej pospolitosti Izraelitov, oni sa dívali na púšť a tu sa zjavila Pánova sláva v oblaku!

¹¹A Pán povedal Mojžišovi: ¹²„Počul som reptanie Izraelitov. Povedz im: »V predvečer budete jesť mäso a ráno sa nasýtite chlebom, aby ste poznali, že ja som Pán, váš Boh!«“ ¹³^{16.13-15}A naozaj, večer prileteli prepelice a pokryli táborišťe. Ráno zasa bola okolo tábora napadaná rosa, ¹⁴a keď sa napadaná rosa vyparila, na povrchu púšte bolo čosi jemné, zrnité, jemné s'ľa srieň na zemi. ¹⁵Ked' to Izraeliti zočili, vzájomne si vraveli: „Čo je to!“ Nevedeli totiž, čo by to mohlo byť. Vtedy im Mojžiš povedal: „To je chlieb, ktorý vám dáva Pán jesť. ¹⁶¹⁶Toto je to, z čoho vám Pán prikazuje nazbierať podľa toho, koľko každý zje, gomer na každú hlavu; podľa počtu vašich duší si naberte, každý pre príslušníkov svojho stanu!“

¹⁷Izraeliti robili tak a nazbierali jedni menej, iní viac. ¹⁸Potom to odmerali na gomer a tu ten, kto viac doniesol, nemal prebytok, a zasa ten, kto menej doniesol, nemal nedostatok. Každý si nazbieral toľko, koľko mohol zjesť. ¹⁹A Mojžiš im povedal: „Nech z toho nik nenecháva nič na ráno!“ ²⁰Oni však nepočúvali Mojžiša a niektorí si z toho nechali (časť) až do druhého rána. Ale skazilo sa to, ukázali sa červy a zapáchalo to. Mojžiš sa preto na nich rozhneval. ²¹Tak zbierali ráno čo ráno, každý podľa toho, koľko zjedol. Keď však začalo hriať slnko, rozpúšťalo sa to.

²²V šiesty deň však nazbierali dvakrát toľko jedla, dva gomery na osobu. Tu prišli všetky kniežatá pospolitosti a hlásili to Mojžišovi. ²³A on im povedal: „To je to, čo prikázal Pán:

¹⁶ Ex 16.13-15 - Prepelice sú s'áhovavé vtáky a aj dnes vo veľkých húfch prilietajú z Európy na Sinajský polostrov. Po prelete ponad Stredozemné more sú unavené a ľahko sa dajú chytiť. Egypťania ich mäso solili a odkladali. Zázrak s prepelicami je však v tom, že doleteli vtedy, keď boli potrebné, a v tom čase, na ktorý ich Mojžiš predpovedal. – Ráno bola nad zemou hmla a zahalovala napadnutú mannu. Keď hmla zmizla, s rosou sa objavila na zemi aj manna. "Čo je to", hebrejsky "manhú" alebo aj "je to manna"? Často sa kladie otázka, či príhoda s mannou dá sa vysvetliť prirodzeným spôsobom, alebo či ide o mimoprirododný zjav. Táto otázka vznikla zo skutočnosti, že na Sinajskom polostrove a inde jestvuje krovie, ktoré Arabi volajú tarfa a botanici Tamarix mannifera. Žije na ňom hmyz (Trabutina mannipara a Najacoccus serpentinus minor), ktorý vylučuje hmotu veľkosti špendlíkovej hlávky. Jednotlivé guľky sa však spájajú na listoch a konárikoch a na zem padajú vo veľkosti jadra lieskovca. Zbierajú sa za rána a pred večerom. Táto prirodzená manna sa však vyskytuje len od mája do augusta a viac jej býva, keď rok je vlhký. Dnes sa jej nazbiera do roka na Sinajskom polostrove najviac 300 kg. Používa sa ako liečivo alebo ako príkrm ku chlebu. Mojžiš zreteľne považoval biblickú mannu za čosi mimoriadne, za "chlieb z neba". Pre kresťanskú tradíciu je predobrazom Eucharistie, duchovného pokrmu Cirkvi, pravého Izraela, na ceste do nebeskej vlasti.

Ex 16.16 - Gomer je nádoba egyptského pôvodu, merajúca 3 a pol litra.

Ex 16.33-34 - V časoch Šalamúnových manna už nebola vo svätyni (1 Kr 8,9). Mojžiš mal položiť mannu pred svedectvo, čiže pred Zákon, pred dve kamenné tabule, na ktorých bolo Desatoro. V tomto prípade Mojžiš mohol uskutočniť Pánov príkaz len po vyhotovení svätostánku.

Ex 16.36 - Efa obnáša 36 litrov.

Zajtra je deň odpočinku, svätá sobota Pánova. Čo máte upiecť, upečte, a čo mienite uvariť, uvarte! Ostatné, čo zostane, odložte a uschovajte na zajtra.“ 24Odložili si teda na zajtra, ako prikázal Mojžiš, a nezosmrdelo sa to, ani červy v tom neboli. 25A Mojžiš povedal: „Dnes jedzte to, lebo dnes je Pánova sobota, dnes nenájdete vonku nič. 26Šesť dní to môžete zbierať, v siedmy deň však je sobota, v ten deň toho nebude.“ 27Keď potom v siedmy deň poniektorí vyšli zbierať, nenašli nič. 28A Pán povedal Mojžišovi: „Ako dlho sa budete zdráhať zachovávať moje príkazy a zákony? 29Hľad'te, ved' Pán vám dal sobotu! Preto v šiesty deň vám dáva jedlo na dva dni. V sobotu nech každý zostane doma! 30Nech v siedmy deň nik nevychádza zo svojho miesta!“ 31A ľud slávil v siedmy deň sobotu. Izraeliti nazvali to (jedlo) mannou. Bolo biele ako koriandrové semiačko a jeho chuť bola ako chuť medového koláča.

Odloženie manny na pamiatku a padanie manny počas putovania na púšti. –

32Nato Mojžiš povedal: „Toto prikazuje Pán: Naplňte tým jeden gomer, nech sa to zachová pre budúce pokolenia, aby videli, aký chlieb som vám dával jesť na púšti, keď som vás vyviedol z egyptskej krajiny.“ 3333-34A Mojžiš povedal Áronovi: „Vezmi nádobu a nasyp do nej plný gomer manny, a ulož ju pred Pánom, aby sa zachovala pre vaše pokolenia!“ 34Ako Pán prikázal Mojžišovi, Áron to položil pred svedectvo, aby sa to zachovalo. 35A Izraeliti jedli mannu štyridsať rokov, kým neprišli do obývanej krajiny. Jedli mannu, dokiaľ neprišli k hraniciam krajiny Kanaán. 3636Gomer je desatina efy.

Kniha Exodus – Ex 17¹⁷

Z púšte Sin do Rafidim. –

17,1Potom na Pánov rozkaz tiahla celá izraelská pospolitosť po svojich stanoviskách z púšte Sin a utáborila sa v Rafidim, kde nebolo vody na pitie pre ľud. 2A ľud doliehal na Mojžiša a vravel: „Daj nám vodu na pitie!“ Ale Mojžiš im odvetil: „Prečo sa vadíte so mnou a prečo pokúšate Pána?“ 3Ale ľud, ktorý tam dychtil po vode, reptal proti Mojžišovi a vravel: „Načo si nás len vyviedol z Egypta?! Vari na to, aby si mňa, moje deti a môj dobytok umoril smädom?“ 4Tu Mojžiš volal k Pánovi: „Čo si počnem s týmto ľudom?! Len trošku a ukameňovali by ma!“ 5Pán odpovedal Mojžišovi: „Predstúp pred ľud, zober si niektorých starších z Izraela, do ruky si vezmi svoju palicu, ktorou si udieral Níl, a chod'! 6Hľa, ja tam budem stáť pred tebou na skale, na Horebe! Udri potom na skalu, vytečie z nej voda a ľud bude môcť piť.“ A Mojžiš urobil tak pred staršími Izraela. 77Potom nazval to miesto Massa a Meríba, lebo Izraeliti sa tam vadili a pokúšali Pána, keď vraveli: „Je teda Pán medzi nami, alebo nie?“

Víťazstvo nad Amalekitmi. –

88Tu prišiel Amalek a pri Rafidim napadol Izrael. 9Vtedy Mojžiš povedal Jozuemu: „Vyber nám mužov a chod' bojovať s Amalekom! Ja budem stáť na končiarí vrchu s Božou palicou v ruke.“ 1010A Jozue urobil, ako mu uložil Mojžiš, a dal sa do boja s Amalekom. Mojžiš, Áron a Hur vystúpili na končiar vrchu. 11A kým mal Mojžiš zdvihnuté ruky, víťazil Izrael, len čo ruky spustil, víťazil Amalek. 12Ale Mojžišovi ruky oťaželi. Tu vzali kameň a podložili mu ho, a on si naň sadol. Áron a Hur mu ruky podopierali jeden z jednej a druhý z druhej strany, a tak zostali jeho ruky v rovnakej polohe až do západu slnka. 13A Jozue porazil Amaleka a jeho ľud ostrím meča.

1414Pán potom prikázal Mojžišovi: „Zapíš to na pamiatku do knihy a vštep Jozuemu do uší, že (aj) pamiatku na Amaleka úplne vytriem spod neba.“ 15Nato Mojžiš postavil oltár a nazval ho Pán je moja zástava. 16Povedal: „Ruky hore k Pánovmu trónu! Pán je v boji proti Amalekovi z pokolenia na pokolenie.“

¹⁷ Ex 17,1 - Rafidim sa považuje za totožné s údolím Feiranským, kde je veľká oáza. Iní však dávajú prednosť rovine Er-Raha, ktorá sa steli pred severozápadným výbežkom stredného chrbáta Sinajského horstva, na úpätí Džebel Músa (Mojžišova Hora).

Ex 17,7 - Massáh ,pokúšanie', Meríbáh ,vadenie'.

Ex 17,8 - O Amalekitoch pozri Gn 14,7; pozn. Nm 24,20. Amalekiti obývali severnú časť Sinajského polostrova a južný kraj Kanaánu. Skutočnosť, že sa teraz nachodia na juhu Sinajského polostrova, dá sa vari vysvetliť tým, že hľadali pastvu na vyššie položených stráňach Sinajských vrchov. Možno je aj to, že nejaký kmeň sa osadil hodne južnejšie od ostatných.

Ex 17,10 - Hur bol Kalebovým synom, teda potomkom Júdovým (1 Krn 2,18–20).

Jetrova návšteva. – ¹Ked' Mojžišov test', madiánsky kňaz Jetro, počul, čo všetko Boh urobil Mojžišovi a jeho ľudu, Izraelu, že totiž vyviedol Izraelitov z Egypta, ²^{18,2}vzal Mojžišov test' Jetro Mojžišovu ženu Seforu, ktorú on poslal späť, ³a s ňou oboch synov. Jeden z nich mal meno Gerson, lebo povedal: „Som prišielcom v cudzej krajine,“ ⁴druhý sa volal Eliezer, lebo povedal: „Boh môjho otca bol mojou pomocou a vyslobodil ma od faraónovho meča.“ ⁵A Jetro prišiel s jeho synmi a s jeho ženou k Mojžišovi na púšť, kde on táboril pri Božom vrchu. ⁶Ked' odkázal Mojžišovi: „Ja, tvoj test' Jetro, idem k tebe s tvojou ženou a obaja jej synovia s ňou,“ ⁷vybral sa Mojžiš a šiel svojmu test'ovi naproti, poklonil sa mu a pobožkal ho. Potom sa vypytovali jeden druhého, ako sa majú, a vošli do stanu. ⁸Potom Mojžiš rozprával svojmu test'ovi, čo Pán urobil faraónovi a Egyptanom pre Izrael, o všetkých strastiach, ktoré ich cestou zastihli, a (ako) ich Pán zachránil. ⁹A Jetro sa tešil zo všetkého dobrého, čo Pán urobil Izraelu, keď ho vyslobodil z ruky Egyptanov. ¹⁰Jetro povedal: „Nech je zvelebený Pán, ktorý vás vyslobodil z rúk Egyptanov a faraóna. ¹¹Teraz už viem, že Pán je väčší ako všetci bohovia. To sa stalo preto, že sa vynášali nad vás.“ ¹²Potom Mojžišov test' Jetro obetoval Bohu zápalnú a krvavú obeť a Áron so všetkými staršími Izraela prišli, aby boli s Mojžišovým test'om pred Bohom prítomní na obetnej hostine.

Ustanovenie sudcov. – ¹³Na druhý deň sa Mojžiš posadil a súdil ľud, ktorý k nemu prichodil od rána až do večera. ¹⁴Ked' Mojžišov test' videl, čo všetko robí pre ľud, povedal: „Čo to ty všetko robíš pre ľud?! Prečo zasadáš (na súd) sám a všetok ľud ťa od rána do večera obklopuje?“ ¹⁵Mojžiš odvetil svojmu test'ovi: „Preto, že ľud prichádza ku mne, aby si vyžiadal Boží rozsudok. ¹⁶Ked' sa medzi nimi vyskytne spor, prichádzajú ku mne, aby som rozhodol medzi stránkami a oznamoval im Božie predpisy a zákony.“ ¹⁷Mojžišov test' mu povedal: „To nie je dobre, ako to robíš! ¹⁸Takto celkom vysilíš seba aj tento ľud, ktorý je pri tebe. Ved' táto vec je ťažká pre teba, sám (jediný) ju nebudeš môcť konať. ¹⁹Počúvni teraz môj hlas, dám ti radu a Pán bude s tebou: Ty buď zástupcom ľudu pred Bohom a ty prednášaj jeho záležitosti Bohu! ²⁰Poučuj ich o ustanoveniach a zákonoch a uč ich ceste, po ktorej majú kráčať, a činom, ktoré majú konať. ²¹Vyhliadni si však spomedzi všetkého ľudu schopných, bohobojných mužov, mužov dôveryhodných a nezištných, a ustanov ich za tisícnikov, stotníkov, päťdesiatnikov a desiatnikov. ²²Oni nech súdia ľud v každý čas a to tak, že vážnejšie prípady prednesú tebe a všetky menšie veci rozsúdia sami. Uľahči si a oni nech ponosú zodpovednosť s tebou. ²³Ak to urobíš takto a ak ti to Boh dovolí, tak obstojíš; a všetok tento ľud bude sa vracat' domov spokojný.“

²⁴Mojžiš počúvol slová svojho test'a a urobil všetko, čo mu poradil. ²⁵Mojžiš teda vyvolil z celého Izraela schopných mužov a ustanovil ich za predákov nad ľuďom, za tisícnikov, stotníkov, päťdesiatnikov a desiatnikov. ²⁶A oni súdili ľud v každom čase, len ťažšie prípady prednášali Mojžišovi, o všetkých menších rozhodovali však sami. ²⁷Potom Mojžiš vyprevadil svojho test'a a on odišiel do svojho kraja.

¹⁸ Ex 18,2 - Jediná zmienka, že Mojžiš zanechal svoju ženu a deti u svojho test'a, keď odchádzal do Egypta (4,20). O Jetrovi pozri 2,18; 3,1.

Ex 18,5 - Boží vrch – Sinaj – Horeb (3,1).

UZAVRETIE ZMLUVY A VYHLÁSENIE ZÁKONOV NA SINAJI, 19 – 40

Príprava ľudu na zmluvu. – 1^{19,1-2}V tretí mesiac po odchode Izraelitov z Egypta, v ten istý deň, prišli na Sinajskú púšť. 2Keď odtiahli z Rafidim, prišli na Sinajskú púšť a utáborili sa na púšti; tam naproti vrchu táboril Izrael.

3Potom Mojžiš vystúpil k Bohu. Tu Pán na neho zavolať z vrchu: „Toto povieš Jakubovmu domu a zvestuješ Izraelitom: 4»Vy sami ste videli, čo som urobil Egyptanom a ako som vás niesol na orlích krídlach a priviedol sem k sebe. 5-6Ak teraz budete poslúchať môj hlas a ak zachováte moju zmluvu, tak mi budete medzi všetkými národmi zvláštnym majetkom – ved' mne patrí celá zem – 6a budete mi kráľovským kňazstvom a svätým národom!« Toto sú slová, ktoré máš predniesť Izraelitom.” 7Mojžiš šiel, zvolal starších ľudu a oznámil im všetky slová, ktoré mu prikázal Pán. 8A ľud jednomyselne odpovedal: „Budeme robiť všetko, čo hovoril Pán.” Potom Mojžiš tlmočil slová ľudu Pánovi.

9A Pán opäť hovoril Mojžišovi: „Hľa, ja prídem k tebe v hustom mraku, aby ľud počul, keď sa s tebou rozprávam, a aby ti veril naveky.” Mojžiš oznámil slová ľudu Pánovi. 10A Pán povedal Mojžišovi: „Chod' k ľudu a postaraj sa o ich posvätenie dnes a zajtra! Aj šaty nech si vyperú. 11Nech sa pripraví na tretí deň, lebo na tretí deň zostúpi Pán pred očami všetkého ľudu na vrch Sinaj. 12Vyznač ľud hranice dookola a prikáž: »Neopovážte sa vystúpiť na vrch alebo dotknúť sa jeho úpätia! Každý, kto sa dotkne vrchu, naisto zomrie!« 13Takého sa však nesmie dotknúť ruka, nech je ukameňovaný alebo šípom zastrelený. Ani človek, ani zviera nesmie ostať nažive! Keď zaznie roh, nech vystúpia na vrch.” 14Nato Mojžiš zostúpil z vrchu k ľudu a posvätil ho a oni si oprali odev. 15A ľudu prikázal: „Budte pripravení na tretí deň! Nedotýkajte sa nijakej ženy!”

Boh sa zjavuje na Sinaji. – 16¹⁶⁻¹⁹Keď nastal tretí deň, začalo za rána hrmieť a blýskať sa. Hustý mrak zakrýval vrch a silno zaznieval zvuk rohu. I chvel sa strachom všetok ľud v tábore. 17Mojžiš však vyviedol ľud z tábora v ústrety Bohu a oni sa postavili pod samým vrchom. 18Vrch Sinaj bol celkom zahalený v dyme, lebo Pán zostúpil naň v ohni, a dym vystupoval z neho ako z pece. Celý vrch sa hrozne triasol. 19Zvuk rohu bol čoraz silnejší. Mojžiš hovoril a Pán mu odpovedal v hrmení.

20Keď Pán zostúpil na končiar Sinaja, zavolať Mojžiša na končiar vrchu a Mojžiš vystúpil hore. 21Tu mu Pán prikázal: „Zostúp dolu a dôrazne varuj ľud, aby sa neodvažoval ísť pozrieť Pána, ináč ich veľa zahynie! 22Aj kňazi, ktorí sa približujú k Pánovi, musia sa posvätiť, aby ich Pán nezahubil.” 23Mojžiš odpovedal Pánovi: „Ľud nevystúpi na Sinaj, lebo ty sám si nás dôrazne varoval, keď si prikázal: »Ohranič vrch a vyhlás ho za svätý!«” 24Pán mu však odvetil: „Len zostúp, potom zasa vystúpiš spolu s Áronom! Kňazi a ľud nech sa neopovažujú vystupovať k Pánovi, aby ich nezahubil!” 25I zostúpil Mojžiš k ľudu a povedal im to.

¹⁹ Ex 19,1-2 - Sinajská púšť je rovina Sebaje na juh od Sinaja. Sinajské pohorie leží na juhu Sinajského polostrova a delí sa na skupinu vrchov západných, El-Homr, východných, Džebel ed-Deir, a stredných, Sinaj alebo Horeb. Dnes sa mienky rozchádzajú, či vrch, na ktorom Mojžiš dostáva kamenné dosky, je severný vrch Sinaja Rás-es-Safsaf (2114 m) alebo najvyšší vrch na juhu Sinaja, Džebel Músa (2244 m). Väčšia časť autorov považuje za vrch zákona najvyšší vrch Džebel Músa.

Ex 19,5-6 - Boh ponúka Izraelitom svoju zmluvu, ktorou si chce vyvolený ľud pripútať k sebe. Izraeliti sa majú slobodne rozhodnúť pre túto zmluvu. Tento moment je v dejinách spásy význačný a prevyšuje ho len Ježišova dobrovoľná smrť na kríži, keď Spasiteľ sveta uzaviera novú zmluvu s tými, ktorí budú jeho krvou vykúpení a spasení.

Ex 19,7 - Starší ľudu nie vekom (porov. 3,16).

Ex 19,10 - Ľud sa mal zasvätiť celkom pravému Bohu. Vonkajšie očisťovanie bolo len znakom vnútornej čistoty duše.

Ex 19,16-19 - Boh sa zjavuje v ohni ako kedysi Mojžišovi (3,1) a Abrahámovi (Gn 15,17).

Ex 19,22 - Pred ustanovením áronského kňazstva kňazmi boli otcovia rodín, ktorí za iných okolností mali právo pristupovať k Bohu; pri tomto mimoriadnom Božom zjavení však ani oni nesmú pristúpiť bližšie.

Desatoro prikázaní. – ^{120,1}Potom Boh hovoril všetky tieto slová: ²„Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otroctva.

³Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!

⁴Neurobiš si modlu, ani nijakú podobu toho, čo je hore na nebi, dolu na zemi alebo vo vode pod zemou! ⁵Nebudeš sa im klaňať, ani ich uctievať! Lebo ja, Pán, tvoj Boh, som žiarlivý Boh, ktorý tresce neprávosti otcov na deťoch do tretieho a štvrtého pokolenia u tých, čo ma nenávidia, ⁶milosrdenstvo však preukazuje až do tisíceho pokolenia tým, čo ma milujú a zachovávajú moje príkazy.

⁷Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo! Lebo Pán nenechá bez trestu toho, kto bude brať jeho meno nadarmo.

⁸⁻¹¹Spomni na sobotňajší deň, aby si ho zasvätil! ⁹Šesť dní budeš pracovať a tvoriť všetky svoje diela, ¹⁰siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha. Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn alebo tvoja dcéra, ani tvoj sluha alebo tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v твоjich bránach! ¹¹Lebo za šesť dní Pán utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich, v siedmy deň však odpočíval. Preto ho Pán požehnal a zasvätil ho.

¹²Cti svojho otca a svoju matku, aby si dlho žil na zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh! ¹³Nezabiješ! ^{14,14}Nescudzoložíš! ¹⁵Nepokradneš! ^{16,16}Nevyslovíš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu! ^{17,17}Nepožiašaš dom svojho blížneho, ani nepožiašaš manželku svojho blížneho, ani jeho sluhu, ani jeho slúžku, ani vola, ani osla, ani nič, čo je tvojho blížneho!“

Dojem, ktorý vyvolalo Božie zjavenie sa u ľudu. – ¹⁸Všetok ľud pozoroval hrmenie a blesky, zvuk rohov a dymiaci vrch, chvel sa od strachu a vzdaloval sa, ^{19a}Mojžišovi povedal: „Ty nám hovor a budeme ťa počúvať. Nech s nami nehovorí Boh, aby sme nepomreli!“ ^{20,20}A Mojžiš odpovedal ľudu: „Nebojte sa, veď Boh prišiel preto, aby vás skúšal, aby ste sa ho báli a nehrešili.“ ²¹Ľud však ostal stáť obďaleč a Mojžiš sa priblížil k mraku, v ktorom bol Boh.

KNIHA ZMLUVY, 20,22 – 23,33

²⁰ Ex 20,1 - Desatoro prikázaní obsahuje v krátkosti povinnosti k Bohu a blížnemu. Desat' príkazov predstavuje základ a podmienky zmluvy, ktorú Pán uzavrel s Izraelom, a tak je aj podkladom pre dejinné poslanie vyvoleného národa.

Ex 20,5 - Pán je Boh žiarlivý, nestrpí nijakého súpera. Zmluva Pána s ľuďom prirovnáva sa k manželstvu a nevera ľudu voči Bohu bude sa volať cudzoložstvom (Iz 1, 21; Jer 2,2; Ez 16,8 atď.).

Ex 20,7 - Nevyslovíš, doslova nevezmeš. Nadarmo – zbytočne; zakazuje sa vyslovovať meno Božie neúctivo, zneužívať ho na falošnú prisahu, kliat' a rúhať sa.

Ex 20,8-11 - Zasvätenie soboty prikazuje sa slovami: Spomni ... To prezrádza, že zasvätenie soboty už jestvovalo. Aj pri zázraku s mannou sa pripomína zasvätenie siedmeho dňa (16,22), čo je znakom, že zasvätenie soboty je staršieho dáta (Gn 2,3). V sobotu sa zakazovalo zbierať mannu (16,23 n.), zakazovalo sa variť a piecť, zapaľovať oheň (35,3), zbierať drevo (Nm 15,32), orať a žať (34,21), nosiť bremená (Jer 17,21), obchodovať atď. Sobota sa začínala v piatok večer a končila sa v sobotu večer (Lv 23,32).

Ex 20,14 - Nescudzoložíš – prikazuje sa predovšetkým zachovávanie manželskej vernosti, lež spolu zakazujú sa všetky skutky, ktoré sa priečia čnosti čistoty, teda všetky hriechy nehanebnosti (Lv 20,10; Dt 22,22–24; Mt 5,21–32).

Ex 20,16 - Keďže svedok v hebrejčine označuje aj žalobcu, týmto príkazom sa zakazuje aj krivá obžaloba, falošné obvinenie. Tento príkaz chráni česť človeka.

Ex 20,17 - Deviaty a desiaty príkaz vzťahuje sa na hriešne žiadosti. Zakazuje sa nielen vonkajšie zlo, skutok, ale potláča sa ním priam koreň zla, žiadostivosť (Jak 1,14 n.). Desatoro je prirodzeným zákonom, a preto je také staré ako samo ľudstvo. Aj Izraeliti poznali tieto prirodzené zákony tak, ako ostatní Semiti. Na Sinaji sa tieto prirodzené zákony znova zdôrazňujú, vyhlasuje sa ich všeobecná záväznosť a platnosť, a tak Desatoro sa stáva pozitívnym zákonom Božím. Skutočnosť, že Desatoro je prirodzeným zákonom, vysvetľuje aj tú podobnosť, ktorá je medzi Desatorom a Kódexom Hamurapiho, aspoň o päťsto rokov starším ako vyhlásenie Desatora na Sinaji.

Ex 20,20 - U starých národov bolo presvedčenie, že človek, ktorý vidí Boha, nemôže ďalej ostať nažive. Ale Boh sa nezjavil, aby usmrtil ľud, naopak, zjavil sa, aby ľudí presvedčil o svojej velebe a takto v nich rozhojnil bázeň Božiu, ktorá ich uspôsobí a privedie k poslušnosti voči príkazom Božím a k odporu voči hriechu.

Ex 20,22 - Úryvok 20,22–23,33 je najstaršou zbierkou izraelského zákonodarstva a podľa 24,4,7 napísal ho sám Mojžiš. Jeho obsahom sú rozličné doplnujúce zákony, týkajúce sa Desatora.

Ex 20,25 - Oltár mal byť bez okrasy. Dôvodom bolo, aby im nepripomínal dajakú podobu, aby sa tak Izraeliti chránili pred modloslužbou.

Ustanovenia o Božej úcte. – 22²²Tu Pán povedal Mojžišovi: „Toto povieš Izraelitom: »Sami ste videli, že som z neba rozprával s vami. 23Neurobíte si strieborných bohov popri mne, ani zlatých bohov si neurobíte!« 24Urobíš mi oltár zo zeme a na ňom mi budeš obetovať celostné a pokojné obety, svoje ovce a dobytok a na každé miesto, kde nechám spomínať svoje meno, prídem k tebe a požehnám ťa. 25²⁵Ak mi však vystavíš kamenný oltár, nesmieš ho stavať z kresaných kameňov, lebo keď sa ho dotkneš svojím dlátom, bude poškrvrnený. 26Ani nebudeš na môj oltár vystupovať po stupňoch, aby sa pri ňom neodkryla tvoja nahota!

Kniha Exodus – Ex 21²¹

Práva hebrejských otrokov. – 12^{12,1}Toto sú právne ustanovenia, ktoré im predložíš: 2-3Ak si kúpiš hebrejského otroka, nech ti slúži šesť rokov a v siedmom roku odíde bezplatne slobodný. 3Ak prišiel sám, sám aj odíde. Ak bol už ženatý, odíde s ním aj jeho žena. 4Ak mu však pán dal ženu a ona mu porodila synov a dcéry, žena aj s deťmi patria pánovi a len on sám odíde. 5Ak však otrok vyhlási: »Milujem svojho pána, svoju manželku a svoje deti a neodídem na slobodu,« 6jeho pán ho privedie pred Boha, potom ho zavedie k dverám alebo verajam a jeho pán mu šidlom prepichne ucho. A bude jeho otrokom naveky.

7Ak niekto predá svoju dcéru za nevoľnicu, ona neodíde, ako odchádzajú otrokyne. 8Ak sa znepáči svojmu pánovi, ktorý si ju vybral, nech jej dovolí vykúpiť sa. Nesmie ju však predať cudziemu národu, ak sa od nej odvrátil. 9Ak ju určí svojmu synovi, bude s ňou zaobchádzať podľa práva dcér. 10Ak by si vzal ešte ďalšiu, neukráti ju ani na jedle, ani na šatstve, ani na manželskom obcovaní. 11Ak jej neposkytne tieto tri veci, tak ona môže voľne odísť bez toho, žeby niečo platila.

Ochrana ľudského života. – 12¹²⁻¹⁴Ten, kto niekoho udrie tak, že ho zabije, musí zomrieť. 13Ak to však neurobil úmyselne, ale azda Boh to dopustil, tak ti ustanovím miesto, kde sa bude môcť utiecť. 14Kto zločinne a úkladne zabije svojho blížneho, aj od môjho oltára ho odtrhneš, aby zomrel. 15Kto udrie svojho otca alebo svoju matku, musí zomrieť. 16Kto ukradne človeka a predá ho, alebo ho bude mať vo svojej moci, musí zomrieť. 17Kto zlorečí svojmu otcovi alebo svojej matke, musí zomrieť.

Poranenie na tele. – 18Ak sa mužovia pohádajú a jeden udrie druhého kameňom alebo nejakým ťažším predmetom tak, že ten síce nezomrie, ale bude ležať na lôžku, 19ak potom vstane a bude chodiť vonku o palici, tak ten, čo ho udrel, bude bez trestu; nahradí však tamtomu, čo zameškal, a zaplatí, čo sa vynaložilo na jeho liečenie. 20Kto tak udrie svojho otroka alebo svoju slúžku palicou, že zomrie pod jeho rukou, treba ho prísne potrestať; 21ak ostanú jeden alebo dva dni nažive, nepodlieha nijakému trestu, lebo oni sú jeho majetkom. 22Ak sa mužovia medzi sebou bijú a pri tom udrú tehotnú ženu tak, že jej odíde plod, ale nenastane nešťastie, tak ten zaplatí toľko, koľko od neho bude žiadať manžel ženy – a dá to podľa rozhodnutia sudcov. 23²³⁻²⁵Ale ak nastane nešťastie, tak dáš život za život, 24oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, 25popáleninu za popáleninu, ranu za ranu, hrču za hrču. 26Ak niekto udrie svojho otroka alebo svoju slúžku

²¹ Ex 21,1 - Verše 20. a 21. sú dôkazom, že ani otrok–cudzinec nebol vystavený ľubovôli svojho pána.

Ex 21,2-3 - Hebrej sa mohol stať otrokom iného Hebreja alebo preto, že sa predal sám pre svoju chudobu (Lv 25,39), alebo ako zloděj, ktorý nemohol nahradit' škodu, bol predaný do otroctva (Ex 22,3). Izraelský otec mohol predať svoje deti (21,7; Neh 5,5; Iz 50,1). Aj dlžník sa mohol stať otrokom, keď nemohol splatiť svoj dlh (2 Kr 4,1 n. a Neh 5,2). Izraelita, nech sa dostal akýmkoľvek spôsobom do otroctva, neostal otrokom u svojho izraelského pána dlhšie ako sedem rokov. V siedmom roku, po šesťročnej službe, prepúšťali ho na slobodu.

Ex 21,12-14 - Len skutočný vinník mal sa potrestať smrťou. Podľa Nm 35,12; Dt 19,12 vina sa zisťovala pred súdom. Kto niekoho zabil neúmyselne alebo keď sa o jeho vine mohlo pochybovať, mohol si svoj život zachrániť útekou do jedného zo šiestich miest útočiska. Pri nastúpení nového veľkňaza dostal úplnú slobodu. Kým Izraeliti putovali na púšti, miestom útočiska bol zaiste oltár zápalných obetí. Tak to bolo u ostatných Semitov a iných starovekých národov.

Ex 21,23-25 - Zákon krvnej pomsty a zákon odvety, ktorými sa trestalo a odčinovalo krviprelieanie, celkom ruší až Kristus (Mt 5,38). Telesné poranenie bolo možno odčiniť peňažitou pokutou.

po oku a zničí mu ho, za jeho oko daruje mu slobodu. 27Ak vybijie svojmu otrokovi alebo svojej slúžke zub, prepustí ho za jeho zub na slobodu.

Smrť a poranenie skrze zvieratá. – 28Ak býk tak pokole muža alebo ženu, že zomrú, býk sa musí ukameňovať a jeho mäso sa nesmie jesť. Majiteľ býka však nepodlieha trestu. 29Ale ak býk už predtým klal a majiteľ nedozeral naň, hoci bol na to upozornený, ak zmárnil muža alebo ženu, bude ukameňovaný a aj jeho majiteľ musí zomrieť. 30Ak sa mu však uloží peňažitá pokuta, tak za svoj život zaplatí také výkupné, aké sa mu uloží. 31Keď pokole chlapca alebo dievča, naloží sa s ním podľa tých istých ustanovení. 32Ak býk pokole otroka alebo slúžku, tak sa jeho pánovi zaplatí tridsať strieborných šeklov a býk sa ukameňuje.

Ochrana majetku. – 33Keď niekto nechá otvorenú cisternu, alebo ak niekto vykope cisternu a nezakryje ju, a ak potom do nej padne býk alebo osol, 34tak majiteľ cisterny zaplatí v peniazoch náhradu jeho majiteľovi, odhynutý (kus) však bude jeho. 35Keď niečí býk pokole býka niekoho iného tak, že zahynie, tak živého býka musia predať a s jeho cenou sa rozdelia, s uhynutým sa tiež rozdelia. 36Keď sa však vedelo, že býk kole a jeho majiteľ nedozeral naň, tak zaplatí úplnú náhradu, býka za býka a uhynutý (kus) bude celý jeho.

Kniha Exodus – Ex 22²²

1Ak niekto ukradne býka alebo ovcu a zabije ich alebo predá, tak za každého býka nahradí päť býkov a za každú ovcu päť oviec. 2Ak pristihnú zlodēja, keď sa dobýva do domu, alebo keď ho podkopáva, a porania ho tak, že zomrie, ten, čo ho poraní, nebude vinný za jeho krv. 3Ale ak to urobí po východe slnka, je vinný za jeho krv. – Zloděj musí dať náhradu. Ak však nemá nič, treba ho predať za ukradnutú vec. 4Keď sa ukradnutá vec, býk, osol alebo ovca nájde u neho živá, dá dvojnásobnú náhradu. 5Ak niekto urobí škodu na poli alebo na vinici, alebo pustí svoj statok a ten sa pasie na cudzom poli, nahradí najlepším zo svojho poľa a najlepším zo svojej vinice. (Podľa odhadu škody.) 6Ak sa vznieti oheň, zachváti trnie a potom spáli obilie v stohoch alebo ešte na poli, ten, kto oheň rozložil, nahradí škodu.

O uschovaných veciach. – 7Ak si dá niekto inému do úschovy peniaze alebo iné cenné predmety a niekto ich v jeho dome ukradne, tak zloděj, ak sa nájde, nahradí to dvojnásobne. 8Ak sa však zloděj nenájde, tak majiteľ domu sa dostaví pred sudcov (a odprisahá), že nesiahol po majetku svojho blížneho.

9V prípade každej sprenevery, či už ide o býka, osla, ovcu, plášť alebo o čokoľvek, čo sa stratilo, a majiteľ by o tom tvrdil: »To je ono!«, záležitosť oboch príde pred sudcov. A ten, koho sudcovia vyhlásia za vinníka, musí svojmu blížnemu dať dvojnásobnú náhradu.

10Ak niekto dá inému do opatery osla, býka alebo ovcu, alebo hocijaké dobytča a ono odhynie alebo sa dokaličí, alebo ho odvečú tak, že to nik nevidel, 11medzi oboma rozhodne prisaha pred Pánom, že nesiahol na majetok svojho blížneho. Majiteľ sa musí s tým uspokojiť a ten nemusí dať náhradu. 12Ak mu ho však ukradli, dá majiteľovi náhradu. 13Ak mu ho roztrhali, nech ho donesie na dôkaz. Za roztrhané nemusí dávať náhradu.

14Kto si od iného niečo vypožičia a dokaličí sa to alebo odkape, tak musí dať, ak majiteľ nebol pri tom, plnú náhradu. 15Keď bol však majiteľ pri tom, nemusí dávať náhradu. Ak bolo najaté, dostane jeho nájomné.

Zvláštne ustanovenia. – 16Kto zvedie pannu, ktorá nebola zasnúbená, a bude s ňou obcovať, zaplatí svadobný dar a vezme si ju za manželku! 17Ale ak mu ju jej otec nijako nechce dať, zaplatí toľko, koľko sa dáva panne do vena!

18Čarodejnicu nenecháš nažive!19Kto bude obcovať so zvierat'om, musí zomrieť!20Kto prináša obeť bohom, okrem jedinému Pánovi, prepadne kľatbe smrti!21Cudzinca nebudeš napádať a utláčať, veď sami ste boli cudzincami v egyptskej krajine!

22Vdove a sirote nebudete krivdiť! 23Ak im budeš krivdiť a oni budú volať ku mne, ja isto vypočujem ich volanie, 24vzbĺkne môj hnev a pobijem vás mečom. Potom budú vaše ženy vdovami a vaše deti sirotami.

25Ak požičiaš niekomu z môjho ľudu, chudobnému, ktorý je pri tebe, peniaze, nebudeš sa k nemu správať ako vydierač! Nebudeš od neho žiadať úroky! 26Ak vezmeš do zálohy plášť svojho blížneho, vrátiš mu ho do západu slnka! 27Veď je to jeho jediný odev, jeho jediná prikrývka na jeho telo. V čom by spal? Ak bude ku mne volať, vypočujem ho, lebo som milosrdný.

28Sudcov nebudeš znevažovať a kniežat'u svojho ľudu nebudeš zlorečiť! 29Z hojnosti svojho humna a z muštu svojho lisu neatáľaj odvádzať! 30Prvorodeného zo svojich synov dáš mne! Takisto urobíš so svojím dobytkom a ovcami! Sedem dní ostane u svojej matky, na ôsmy deň ho odovzdáš mne!

31Budete mi svätými ľuďmi! Mäso z roztrhaného na poli nebudete jesť! Hodíte to psom!

Kniha Exodus – Ex 23²³

Pravdivosť a spravodlivosť pred súdom. – 1Nebudeš šíriť nepravdivú povesť! Nepodáš svoju ruku tomu, kto je v neprávě, aby si krivo nesvedčil! 2Nespojíš sa na zlú vec s väčšinou a pri spore nebudeš vypovedať podľa väčšiny, aby si neprekrúcal pravdu! 3Ani chudobnému nebudeš nadržať pri súde!

4Ak natrafíš na býka alebo osla, čo sa zatúlal tvojmu nepriateľ'ovi, prived' mu ho späť! 5Ak zbadáš, že osol tvojho odporcu padol pod svojím bremenom, neobídeš ho, ale pomôžeš mu ho zdvihnúť!

6Nebudeš prekrúcať právo chudobného v jeho spornej veci! 7Nepravdivej výpovedi sa budeš vyhýbať! Nevinného a toho, kto je v práve, nepripraviš o život, lebo ja neospravodlivím toho, kto je nespravodlivý! 8Dar neprijmeš, lebo dar zaslepí aj múdrych a prekrúti záležitosť tých, čo sú v práve! 9Nebudeš utláčať cudzinca; sami viete, ako mu to padne, veď aj vy ste boli cudzincami v egyptskej krajine!

Zákon o sobotňajšom roku. – 10Šesť rokov budeš osievať svoju pôdu a zbierať svoju úrodu, 11v siedmom roku ju však necháš ležať úhorom a neobrobíš ju; nech sa z nej živia chudobní tvojho ľudu; a čo zostane, nech spasú poľné zvieratá! To isté urobíš so svojou vinicou a so svojím olivovým sadom! 12Šesť dní budeš pracovať, v siedmy deň zachováš sobotu, aby si odpočinul tvoj býk a osol a oddýchol syn tvojej nevoľnice a cudzinec!

13Všetko, čo som vám prikázal, budete zachovávať a mená cudzích bohov nebudete vzývať! To nech nik nepočuje z vašich úst!

Tri výročné sviatky. – 14^{23,14 n.}Tri razy do roka mi budeš sláviť sviatky! 15Zachováš sviatok Nekvasených chlebov: sedem dní budeš jesť nekvasené chleby, ako som ti prikázal, v určenom čase v mesiaci abíb! Veď v ňom si vyšiel z Egypta. Ale neprídeš predo mňa s prázdnyimi rukami! 16Okrem toho (zachováš) sviatok Žatvy, prvotín svojej práce, toho, čo si zasial na poli, a sviatok Oberania na konci roka, keď zoberieš z poľa svoju úrodu! 17Tri razy do roka sa ukáže každý muž pred Pánom, svojím Bohom!

18Nebudeš vylievať krv mojej obety na kysnutý chlieb, ani loj z mojich sviatočných obetí neodložíš do nasledujúceho rána!

²³ Ex 23,14 - Ide o tri sviatky: sviatok Nekvasených chlebov, sviatok Týždňov, čiže slávnosť Žatvy, ktorá sa slávila päťdesiaty deň po Veľkej noci, a napokon sviatok Stánkov, čiže Oberania, v mesiaci tišrí. V tieto tri sviatky mali sa všetci Izraeliti dostaviť pred Pána, teda do svätyně. Mali priniesť Pánovi dary, obeť. O týchto sviatkoch pozri Dt 16.

Ex 23,19 - Zákaz variť kozľa v mlieku jeho matky dáva sa preto, aby sa Izraeliti vyvarovali modloslužby. U iných národov takéto varenie bolo oslavou nepravého božstva. Akýsi kult znovuzrodenia.

Ex 23,31 - Filištínske more je Stredozemné more. Rieka je rieka Eufrat. Po Eufrat siahalo izraelské územie iba za vlády kráľa Dávida a Šalamúna.

Prísľub pomoci a požehnaní. – 19¹⁹To najlepšie, prvotiny tvojej pôdy, prinesieš do domu Pána, svojho Boha!

Kozľa nebudeš variť v mlieku jeho matky!

20Hľa, ja pošlem pred tebou svojho anjela, aby ťa ochraňoval na ceste a doviedol ťa na miesto, ktoré som ti pripravil. 21Maj sa pred ním na pozore a počúvaj jeho hlas, a neodporuj mu, lebo vám neprepáči vaše previnenia, veď je v ňom moje meno! 22Ale ak budeš počúvať jeho hlas, a robiť všetko, čo hovorím, potom budem nepriateľom tvojich nepriateľov a sužovateľom tvojich sužovateľov. 23Lebo môj anjel pôjde pred tebou a privedie ťa k Amorejčanom, Hetejcom, Ferezejcom, Kanaánčanom, Hevejcom a Jebuzejcom, ktorých vyhubím. 24Nebudeš sa klaňať ich bohom, ani uctievať ich, ani robiť ich skutky, lež bezohľadne zrúcaš ich pamätníky! 25Budeš slúžiť Pánovi, svojmu Bohu, aby som požehnal tvoj chlieb, tvoju vodu a oddialil od teba choroby. 26V tvojej krajine nebude potom ženy, ktorá by potratila alebo bola neplodná – a ja doplním tvoje dni do plného počtu.

27Vyšlem pred tebou svoju hrôzu a do zmätku uvediem každý ľud, ku ktorému prídeš, a všetkých tvojich nepriateľov zaženiem na útek pred tebou. 28Pošlem pred tebou sršne, ktoré pred tebou vyženú Hevejcov, Kanaánčanov a Hetejcov. 29Nevyžením ich pred tebou za jeden rok, aby sa zem neobrátila v púšť a aby sa nerozmnožila divá zver na tvoju škodu. 30Pomaly ich budem vyháňať spreď teba, kým sa nerozmnožíš a neovládneš krajinu. 31³¹Tvojmu územiú dám siahať od Červeného mora až po Filištínske more a od púšte až po rieku, lebo obyvateľov krajiny dám do tvojej moci, aby si ich vyhnal spreď seba. 32Neuzavrieš s nimi ani s ich bohmi zmluvu! 33Nezostanú bývať v tvojej krajine, aby ťa nezviedli na hriech proti mne. Keby si uctieval ich bohov, bola by to tvoja záhuba."

Kniha Exodus – Ex 24²⁴

Uzavretie zmluvy medzi Bohom a Izraelom. – 1Potom povedal Mojžišovi: „Vystúp k Pánovi ty, Áron, Nadab, Abiu a sedemdesiat z starších Izraela a budete sa klaňať z diaľky! 2Len sám Mojžiš sa priblíži k Pánovi, oni sa nepriblížia, ani ľud nevystúpi s ním!"

3Potom Mojžiš prišiel a rozpovedal ľudu všetky Pánove slová, totiž všetky ustanovenia, a všetok ľud jednohlasne odpovedal: „Všetko, čo hovoril Pán, splníme!" 4Potom Mojžiš všetky Pánove slová napísal. Keď ráno vstal, postavil pred vrchom oltár a dvanásť pamätníkov podľa dvanástich kmeňov Izraela. 5Nato dal izraelským mládencom rozkaz, aby pripravili pre Pána zápalnú obeť a na pokojnú obeť zabili býčky. 6^{24,6-8}Tu vzal Mojžiš polovicu krvi, a nalial ju do obetnej misky a druhú polovicu krvi vylial na oltár. 7A Mojžiš vzal knihu zmluvy a čítal ju nahlas ľudu, pričom oni vraveli: „Všetko, čo hovoril Pán, splníme a zachováme!" 8Tu Mojžiš vzal krv, pokropil ňou ľud a povedal: „Hľa, toto je krv zmluvy, ktorú Pán uzavrel s vami na základe všetkých týchto slov!" 9⁹⁻¹¹Potom Mojžiš, Áron, Nadab, Abiu a sedemdesiat starších z Izraela vystúpili hore 10a tu videli Izraelovho Boha. Pod jeho nohami bolo čosi ako plocha zo zafírových dlaždíc a lesklo sa to ako samo nebo. 11A on nevystrel ruku proti vyvoleným Izraelitom. Mohli hľadieť na Boha. Potom jedli a pili (z obetovaného).

Mojžiš dostáva od Pána tabule zákona. – 12A Pán povedal Mojžišovi: „Vystúp ku mne na vrch a zostaneš tam! Dám ti dve kamenné tabule: zákon a prikázania, ktoré som napísal, aby si ich učil!" 13Mojžiš a jeho služobník Jozue vstali a Mojžiš vystúpil na Boží vrch. 14Starším však prikázal: „Čakajte na nás tu, kým sa k vám nevrátíme! Veď Áron a Hur sú tu s vami! Kto bude mať nejaký spor, nech sa obráti na nich!" 15Keď potom Mojžiš

²⁴ Ex 24,6-8 - Starovekí ľudia uzavierali zmluvy rozličným spôsobom (Gn 15,7 n.; 21,27; 31,44 n.). Pevným a slávnostne vyhláseným bol zväzok vtedy, keď sa obe strany, uzavierajúce zmluvu, pokropili krvou obetovaných zvierat. Oltár predstavuje jednu stránku, Boha, ľud je zasa druhou stránkou. Títo navzájom uzavierajú zmluvu a zaväzujú sa k obojstranným podmienkam. Zmluva Boha s Izraelom je obrazom novej zmluvy, ktorú uzavrie a svojou krvou na kríži potvrdí Ježiš Kristus (Hebr 9,19–22).

Ex 24,9-11 - Boh "nevystrel ruku" – podľa starého názoru ten, čo videl Boha, musel zomrieť. Tu sa nestalo tak. Keď zostúpili z vrchu, zúčastnili sa všetci na obetnej hostine, ktorá sa konávala po pokojnej obete.

Ex 24,16 - "Pánova sláva" je v biblickej tradícii prejav Božej prítomnosti (porov. Ex 34,29; 1 Kr 8,10–11).

vystúpil na vrch, vrch zahalil oblak. **16**¹⁶Tu zostúpila na vrch Pánova sláva a oblak ho zahaloval šesť dní. V siedmy deň zavolať z oblaku Mojžiša. **17**V očiach Izraelitov sa Pánova sláva na končari vrchu javila ako žeravý oheň. **18**Mojžiš vošiel do oblaku a Mojžiš zostal na vrchu štyridsať dní a štyridsať nocí.

ŽALM 23

1 Dávidov žalm.

Pán je môj pastier, nič mi nechýba:

2 pasie ma na zelených pašienkach.

Vodí ma k tichým vodám,

3 dušu mi osviežuje.

Vodí ma po správnych chodníkoch,

verný svojmu menu.

4 I keby som mal ísť tmavou dolinou,
nebudem sa báť zlého, lebo ty si so mnou.

Tvoj prút a tvoja palica, tie sú mi útechou.

5²⁵ Prestieraš mi stôl pred očami mojich protivníkov.

Leješ mi olej na hlavu a kalich mi naplňuje až po okraj.

6 Dobrota a milosť budú ma sprevádzať

po všetky dni môjho života.

A budem bývať v dome Pánovom

mnoho a mnoho dní.

²⁵ 23,5 - Podľa zvyku orientálnej pohostinnosti (92,11; 133,2; Kaz 9,8; Am 6,6; Lk 7,46). V Novom zákone obrazy ustupujú skutočnosti, veď "prestretý stôl" nemôže byť nič iné ako sviatosť Eucharistie, v ktorej veriaca duša nájde osvieženie, silu a istotu pred nepriateľom na ďalšej ceste; "olej" je obrazom siedmich darov Ducha Svätého, ktorými je každý kresťan označený za Kristovho bojovníka.

EVANJELIUM PODĽA MATÚŠA

1. kapitola²⁶

1 Rodokmeň Ježiša Krista, syna Dávidovho¹, syna Abrahámovho. **2**² Abrahám mal syna Izáka, Izák Jakuba, Jakub Júdu a jeho bratov, **3** Júda Faresa a Záru z Tamary. Fares mal syna Ezroma, Ezrom Arama. **4** Aram mal syna Aminadaba, Aminadab Násona, Náson Salmona. **5** Salmon mal syna Bóza z Rachaby, Bóz Obeda z Rút, Obed Jesseho **6** a Jesse kráľa Dávida. Dávid mal syna Šalamúna z Uriášovej ženy. **7** Šalamún mal syna Roboama, Roboam Abiáša, Abiáš Azu, **8** Aza Jozafata, Jozafat Jorama, Joram Oziáša. **9** Oziáš mal syna Joatama, Joatam Achaza, Achaz Ezechiáša. **10** Ezechiáš mal syna Manassesu, Manasses Amona, Amon Joziáša, **11**¹¹ Joziáš Jechoniáša a jeho bratov za babylonského zajatia. **12** Po babylonskom zajatí Jechoniáš mal syna Salatiela, Salatiel Zorobábela, **13** Zorobábel Abiuda, Abiud Eliakima, Eliakim Azora. **14** Azor mal syna Sadoka, Sadok Achima, Achim Eliuda. **15** Eliud mal syna Eleazara, Eleazar Matana, Matan Jakuba. **16**¹⁶ Jakub mal syna Jozefa, manžela Márie, z ktorej sa narodil Ježiš, nazývaný Kristus. **17** Všetkých pokolení od Abraháma po Dávida bolo štrnásť, od Dávida po babylonské zajatie štrnásť a štrnásť od babylonského zajatia po Krista. **18**¹⁸ S narodením Ježiša Krista to bolo takto: Jeho matka Mária bola zasnúbená s Jozefom. Ale skôr, ako by boli začali spolu bývať, ukázalo sa, že počala z Ducha Svätého. **19**¹⁹ Jozef, jej manžel, bol človek spravodlivý a nechcel ju vystaviť potupe, preto ju zamýšľal potajomky prepustiť. **20** Ako o tom uvažoval, zjavil sa mu vo sne Pánov anjel a povedal: „Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku, lebo to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. **21** Porodí syna a dáš mu meno Ježiš; lebo on

²⁶ Mt 1,1-17 - Lk 3, 23–38. Rodokmeň Ježiša Krista ukazuje, že Pán Ježiš pochádza skutočne z Abrahámových potomkov (Gn 12, 3) a z Dávidovho rodu (2 Sam 7, 12–16) podľa prislúbení daných Abrahámovi a Dávidovi.

Mt 1,1 - "Syn Dávidov" je obľúbené pomenovanie Mesiáša u prorokov; tento názov používali na označenie Mesiáša aj Židia. "Kristus" je grécke slovo; je to preklad hebrejského slova "Mesiáš", po slovensky "Pomazaný". Pomazaním olejom sa v Starom zákone ustanovovali a uvádzali do úradu králi, kňazi a proroci. Kristus je Kráľ, Veľkňaz a Prorok. Kristus, ako potomok Abrahámov a Dávidov, vystupuje v dejinách ako stredobod všetkého, čo Boh urobil pre spásu ľudského pokolenia. Až po Ježiša trvá príprava na spásu. Ježiš spásu uskutočňuje a s ním prichádza na svet prislúbené Božie kráľovstvo.

Mt 1,2 - Tento rodokmeň symetricky vyjadruje tri obdobia dejín spásy a dejín vyvoleného národa: od Abraháma po Dávida, od Dávida po babylonské zajatie a od babylonského zajatia po Krista. Každé obdobie je zastúpené symetricky 14 rodmi, hoci ich v skutočnosti bolo oveľa viac. Preto »mal syna« tu nemusí znamenať vždy bezprostredného otca. V rodokmeni sa uvádzajú aj štyri ženy, z toho tri cudzinky, ktoré počali v nezákonnej situácii. Tým sa naznačuje, že Ježiš prišiel spasiť všetkých ľudí, Židov i pohanov.

Mt 1,11 - Odvážanie Židov do babylonského zajatia sa začalo za Joakima (roku 605 pred Kristom) a bolo dokončené roku 587.

Mt 1,16 - Jozef sa nazýva manželom Márie, lebo podľa Božej vôle uzavrel s ňou manželský zväzok. Pravda, v manželstve zachovávali obaja ustavičné panenstvo, žili ako brat a sestra. Pretože medzi Jozefom a Máriou bolo uzavreté riadne manželstvo, Ježiš patrilo manželským právom nielen Panne Márii, ale aj Jozefovi. A to je dôvod, prečo rodokmeň, ktorý je vlastne Jozefovým rodokmeňom, mohol byť označený ako rodokmeň Ježiša Krista.

Mt 1,18 - Zasnúbenie u Židov bolo už pravým manželstvom. Len ešte "spolu nebývali" a až asi po roku manžel – snúbenec "prijal manželku" do svojho domu.

Mt 1,19 - Manžel u Židov mohol manželku prepustiť, ale musel jej dať priepustný list, v ktorom bola uvedená aj príčina prepustenia. Jozef nepomýšľal na takéto úradné prepustenie. Bol presvedčený o Máriinej nevinosti, len nechápal toto tajomstvo.

Mt 1,23 - Iz 7, 14.

Mt 1,25 - Duch Svätý poučil Jozefa, že Mária sa v panenstve stala matkou Božieho Syna; preto neporušil jej panenstvo ani pred narodením ani po narodení Božieho Syna. To je učenie viery, o ktorom nemožno pochybovať. Výraz "ale nepoznal ju, kým neporodila syna," je hebraizmus a doslovný preklad latinského textu, ktorý podľa zmyslu treba chápať: A bez toho, že by s ňou našiel, porodila syna. Ostatné časti evanjelia, ako aj tradícia Cirkvi predpokladajú ustavičné panenstvo Panny Márie. Hebraizmus »kým (až) neporodila« bol zaužívaný výraz východného človeka; vidno to aj z 2 Sam 6, 23: "Saulovej dcére Michol sa nenarodil syn až do dňa jej smrti." Spojka "až" ("kým") tu nepoukazuje na to, čo bude, ale na fakt, ktorý sa stal, alebo nestal.

vyslobodí svoj ľud z hriechov.“ **22** To všetko sa stalo, aby sa splnilo, čo Pán povedal ústami proroka: **23**²³ „Hľa, panna počne a porodí syna a dajú mu meno Emanuel,“ čo v preklade znamená: Boh s nami. **24** Keď sa Jozef prebudil, urobil, ako mu prikázal Pánov anjel, a prijal svoju manželku. **25**²⁵ Ale nepoznal ju, kým neprodila syna; a dal mu meno Ježiš.

2. kapitola²⁷

1¹ Keď sa za čias kráľa Herodesa v judejskom Betleheme narodil Ježiš, prišli do Jeruzalema mudrci od východu **2**² a pýtali sa: „Kde je ten novonarodený židovský kráľ? Videli sme jeho hviezdu na východe a prišli sme sa mu pokloniť.“ **3** Keď to počul kráľ Herodes, rozrušil sa a celý Jeruzalem s ním. **4** Zvolal všetkých veľkňazov a zákonníkov ľudu a vyzvedal sa od nich, kde sa má narodiť Mesiáš. **5** Oni mu povedali: „V judejskom Betleheme, lebo tak píše prorok: **6**⁶ »A ty, Betlehem, v judejskej krajine, nijako nie si najmenší medzi poprednými mestami Judey, lebo z teba vyjde vojvoda, ktorý bude spravovať môj ľud, Izrael.«“ **7** Tu si dal Herodes potajomky zavolať mudrcov a podrobne sa ich povypytoval, kedy sa im zjavila hviezda. **8** Potom ich poslal do Betlehema a povedal: „Chod'te a dôkladne sa vypytujte na dieťa. Keď ho nájdete, oznámte mi, aby som sa mu aj ja šiel pokloniť.“ **9** Oni kráľa vypočuli a odišli. A hľa, hviezda, ktorú videli na východe, išla pred nimi, až sa zastavila nad miestom, kde bolo dieťa. **10** Ako zbadali hviezdu, nesmierne sa zaradovali. **11** Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na zem a klaňali sa mu. Potom otvorili svoje pokladnice a dali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. **12** A keď vo sne dostali pokyn, aby sa nevracali k Herodesovi, inou cestou sa vrátili do svojej krajiny. **13** Po ich odchode sa Jozefovi vo sne zjavil Pánov anjel a povedal: „Vstaň, vezmi so sebou dieťa i jeho matku, ujdí do Egypta a zostaň tam, kým ti nedám vedieť, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zmárnil.“ **14** On vstal, vzal za noci dieťa i jeho matku a odišiel do Egypta. **15**¹⁵ Tam zostal až do Herodesovej smrti, aby sa splnilo, čo povedal Pán ústami proroka: „Z Egypta som povolal svojho syna.“ **16** Keď Herodes zbadal, že ho mudrci oklamali, veľmi sa rozhneval a dal povraždiť v Betleheme a na jeho okolí všetkých chlapcov od dvoch rokov nadol, podľa času, ktorý zvedel od mudrcov. **17** Vtedy sa splnilo, čo povedal prorok Jeremiáš: **18**¹⁸ „V Ráme bolo počuť hlas, nárek a veľké kvílenie: Ráchel oplakáva svoje deti a odmieta útechu, lebo ich niet.“ **19** Po Herodesovej smrti sa Pánov anjel zjavil vo sne Jozefovi v Egypte **20** a povedal mu: „Vstaň, vezmi so sebou dieťa i jeho matku a chod' do izraelskej krajiny. Tí, čo striehli na život dieťaťa, už pomreli.“ **21** On vstal, vzal dieťa i jeho matku a vrátil sa do izraelskej krajiny. **22** Ale keď sa dopyčul, že v Judei kraľuje Archelaus namiesto svojho otca

²⁷ Mt 2,1 - Náš kresťanský letopočet (era Dionysia) kladie Ježišovo narodenie o niekoľko rokov neskôr, ako sa Ježiš skutočne narodil. Narodil sa totiž ešte za kráľa Herodesa Veľkého a ten kraľoval nad Judeou, Idumeou a Samáriou od roku 37 do roku 4 pred Kr. Zomrel krátko pred Veľkou nocou (začiatkom apríla) roku 4 pred Kr. v Jerichu, kde strávil zimu ťažko chorý. Ježiš sa teda narodil ešte pred rokom 6 alebo 7 pred kresťanským letopočtom. Chybu v počítaní urobil mních Dionýzios v 6. storočí.

Mt 2,2 - Mudrci sa v gréckom texte volajú »mágoi« (mágovia). Pomenovanie označuje perzských kňazov, ktorí pre svoju učenosť boli aj kráľovskými poradcami. Zaoberali sa prírodovedou, najmä hviezdárstvom a veštením z polohy hviezd. Božia prozreteľnosť ich zjavom nezvyčajnej hviezdy privedla k nohám novonarodeného Kráľa a Spasiteľa. Nevedno, koľko ich bolo. Z počtu darov sa usudzuje, že boli traja.

Mt 2,6 - Mich 5, 1.

Mt 2,15 - Oz 11, 1.

Mt 2,18 - Jer 31, 15. Ráchel mala iba dvoch synov: Jozefa a Benjamína. Tu akoby zastupovala matky vyvoleného národa, ktoré žalostne nariekajú, keď ich synov odvádzali do krutého zajatia. Tomuto náreku boli podobné výkriky betlehenských matiek, keď im vraždili ich synov. Ráchel bola pochovaná vedľa cesty vedúcej do Betlehema.

Mt 2,23 - Toto upozornenie na prorocké slovo sa zakladá pravdepodobne na podobnosti slov Nazaret (i Nazara) a »nezer«. »Nezer« sa vyskytuje u proroka Izaiáša (11, 1) a znamená ratolesť, ktorá vyrastie z koreňa rodu Jesseho. Tento »výhonok« alebo »ratolesť« označuje Mesiáša. Aj meno Nazaret pochádza z toho istého koreňa.

Herodesa, bál sa ta ísť. Varovaný vo sne, odobral sa do galilejského kraja. **23²³** Keď ta prišiel, usadil sa v meste, ktoré sa volá Nazaret, aby sa splnilo, čo predpovedali proroci: „Budú ho volať Nazaretský.“

3. kapitola²⁸

1¹ V tých dňoch vystúpil Ján Krstiteľ a hlásal v judejskej púšti: **2²** „Robte pokánie, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.“ **3³** To o ňom povedal prorok Izaiáš: „Hlas volajúceho na púšti: »Pripravte cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky!«“ **4** Ján nosil odev z ťavej srsti a okolo bedier kožený opasok. Potravou mu boli kobyľky a lesný med. **5** Vtedy prichádzal k nemu Jeruzalem a celá Judea i celé okolie Jordánu. **6⁶** Vyznávali svoje hriechy a dávali sa mu krstiť v rieke Jordán. **7** Keď videl, že aj mnohí farizeji a saduceji prichádzajú k nemu na krst, povedal im: „Hadie plemeno, kto vám ukázal, ako uniknúť budúcemu hnevu!? **8** Prinášajte teda ovocie hodné pokánia! **9** Nenazdávajte sa, že si môžete povedať: »Naším otcom je Abrahám!« - lebo vravím vám: Boh môže Abrahámovi vzbudiť deti aj z týchto kameňov. **10** Sekera je už priložená na korene stromov. A každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa. **11** Ja vás krstím vodou na pokánie, ale ten, čo príde po mne, je mocnejší, ako som ja. Ja nie som hoden nosiť mu obuv. On vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom. **12** V ruke má vejačku, vyčistí si humno, pšenicu si zhromaždí do sýpky, ale plevy spáli v neuhasiteľnom ohni.“ **13¹³** Vtedy Ježiš prišiel z Galiley k Jordánu za Jánom, aby sa mu dal pokrstiť. **14** Ale Ján mu odporoval a hovoril: „Ja by som sa mal dať tebe pokrstiť, a ty prichádzaš ku mne?“ **15** Ježiš mu však povedal: „Len to nechaj, lebo sa patrí, aby sme splnili všetko, čo je spravodlivé.“ Potom mu už neodporoval. **16¹⁶** Keď bol Ježiš pokrstený, hneď vystúpil z vody. Vtom sa mu otvorilo nebo a on videl Božieho Ducha, ktorý ako holubica zostupoval a prichádzal nad neho. **17** A z neba zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie.“

4.kapitola²⁹

1¹ Potom Duch vyviedol Ježiša na púšť, aby ho diabol pokúšal. **2** A keď sa štyridsať dní a štyridsať nocí postil, napokon vyhladol. **3** Tu pristúpil pokušiteľ a povedal mu: „Ak si Boží Syn, povedz, nech sa z týchto kameňov stanú chleby.“ **4** On odvetil: „Napísané je: »Nielen z chleba žije človek, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.«“ **5⁵** Potom ho diabol

²⁸ Mt 3,1 - Pustatina, na ktorej Ján Krstiteľ začal svoju činnosť, je kraj na ľavom brehu dolného Jordánu naproti Jerichu.

Mt 3,2 - Kde Mt (ktorý píše pre kresťanov židovského pôvodu) používa výraz "nebeské kráľovstvo", Mk a Lk (ktorí píšu pre Nežidov) majú "Božie kráľovstvo". Židia Božie meno z úcty nevyslovovali a nahrádzali ho všeobecnejšími výrazmi.

Mt 3,3 - Iz 40,3.

Mt 3,6 - Jánov krst spočíval v ponorení do vody a bol znakom duchovného očistenia. Pokrstení vyznávali svoje hriechy, čím uznali, že sú hriešni, a prejavili potrebu očistiť si svedomie i túžbu po novom živote. Jánov krst bol iba výrazom pokánia a prípravou na sviatosťný krst, ktorý ustanoví Kristus.

Mt 3,13 - Ježiš si žiadal prijať Jánov krst, aby nám dal príklad veľkej pokory, lebo sa týmto obradom postavil medzi hriešnikov, ktorých hriechy vzal na seba.

Mt 3,16 - Táto scéna vyjadruje verejné predstavenie Ježiša ako Mesiáša a úradné začatie jeho prorockej činnosti (porov. Iz 42, 1).

²⁹ Mt 4,1 - "Duch", t. j. ten, ktorý zostúpil na neho po krste. Je to Duch Svätý. – Pustatina, kde sa Ježiš postil, je – podľa tradície – Kvarantánia, severozápadne od Jericha. Divoké skaliská boli útočiskom divých zveri (Mk 1, 13). – Ježiš dovolil toto pokúšanie na naše poučenie.

Mt 4,5 - "Sväté mesto" – Jeruzalem.

Mt 4,12 - "Odobral sa do Galiley" – z Judey (porov. Jn 4, 3).

Mt 4,15 - Iz 8, 23; 9, 1. "Galilea pohanov" je severná Galilea pri Fenícii a Sýrii; volá sa pohanskou, lebo v nej bývali väčšinou pohania.

Mt 4,25 - "Dekapol" (desaťmestie) je zväz desiatich, väčšinou helénskych miest, t. j. pohanských miest južne a juhovýchodne od Genezaretského jazera.

vzal do svätého mesta, postavil ho na vrchol chrámu **6** a vrel mu: „Ak si Boží Syn, vrhni sa dolu, veď je napísané: »Svojim anjelom dá príkaz o tebe a vezmú ťa na ruky, aby si si neuderil nohu o kameň.«“ **7** Ježiš mu povedal: „Ale je aj napísané: »Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.«“ **8** A zasa ho diabol vzal na veľmi vysoký vrch, ukázal mu všetky kráľovstvá sveta a ich slávu **9** a vrel mu: „Toto všetko ti dám, ak padneš predou mnou a budeš sa mi klaňať.“ **10** Vtedy mu Ježiš povedal: „Odíď, satan, lebo je napísané: »Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť.«“ **11** Tu ho diabol opustil a prišli anjeli a posluhovali mu. **12**¹² Keď sa Ježiš dopyčul, že Jána uväznili, odobral sa do Galiley. **13** Opustil Nazaret a prišiel bývať do pobrežného mesta Kafarnaum, **14** v končinách Zabulon a Neftali, aby sa splnilo, čo povedal prorok Izaiáš: **15**¹⁵ „Krajina Zabulon a krajina Neftali, na ceste k moru, za Jordánom, Galilea pohanov! **16** Ľud bývajúci v temnotách uvidel veľké svetlo. Svetlo zažiarilo tým, čo sedeli v temnom kraji smrti.“ **17** Od tej chvíle začal Ježiš hlásať: „Robte pokánie, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.“ **18** Keď raz kráčal popri Galilejskom mori, videl dvoch bratov, Šimona, ktorý sa volá Peter, a jeho brata Ondreja, ako spúšťajú sieť do mora; boli totiž rybármi. **19** I povedal im: „Podťe za mnou a urobím z vás rybárov ľudi.“ **20** Oni hneď zanechali siete a išli za ním. **21** Ako šiel odtiaľ ďalej, videl iných dvoch bratov, Jakuba Zebedejovho a jeho brata Jána, ako na lodi so svojím otcom Zebedejom opravujú siete; aj ich povolal. **22** Oni hneď zanechali loď i svojho otca a išli za ním. **23** A Ježiš chodil po celej Galilei, učil v ich synagógach, hlásal evanjelium o kráľovstve a uzdravoval každý neduh a každú chorobu medzi ľudom. **24** Povest' o ňom sa rozniesla po celej Sýrii. Prinášali k nemu všetkých chorých, postihnutých rozličnými neduhmi a trápením, posadnutých zlými duchmi, námesačníkov a ochrnutých, a on ich uzdravoval. **25**²⁵ A šli za ním veľké zástupy z Galiley a Dekapola, z Jeruzalema, Judey a Zajordánska.

5. kapitola³⁰

³⁰ Mt 5,1 - Jeden z vrchov pri Kafarnaume.

Mt 5,2 - Reč na vrchu obsahuje podstatné učenie o kresťanskej dokonalosti.

Mt 5,3 - "Chudobní v duchu" sú tí, čo nelipnú nezriadené na pozemských bohatstvách a vo svojich časných starostiach a biedach sa s dôverou obracajú na Boha, od ktorého očakávajú svoju spásu. Jedine takí sú schopní prijať nebeské kráľovstvo.

Mt 5,5 - "Zem" je prislúbená zem. V duchovnom zmysle večná blaženosť, nebeská vlasť. "Tichí" vedia vládnuť nad sebou.

Mt 5,13 - Soľ zachováva pokrmu (hlavne mäso) a dáva im chuť. Apoštolí (ale aj kresťania vôbec) majú zachrániť ľudi pred mravnou skazou a robiť ich milými pred Bohom.

Mt 5,16 - "Zákon a Proroci" je stručné označenie pre celý Starý zákon.

Mt 5,18 - Lk 17, 17. Starý zákon má význam aj v Novom zákone. Z neho napr. poznáme Božiu dobrotu a starostlivosť v diele stvorenia, pád do hriechu, potrebu vykúpenia a prípravu na príchod Mesiáša.

Mt 5,20 - "Spravidlivosť zákonníkov a farizejov" spočívala iba v bezduchom vonkajšom zachovávaní Mojžišovho zákona. Kresťan sa má usilovať zachovávať to, čo vyžaduje duch a obsah príkazu.

Mt 5,22 - Piate príkazanie v starozákonnom znení zakazovalo iba skutok vraždy. Pán Ježiš toto príkazanie zdokonaľuje tak, že ho rozširuje aj na myšlienky, túžby a slová.

Mt 5,28 - Pri úplnom vedomí a s vnútornou túžbou dať súhlas na nečistý skutok je ťažkým provinéním proti čistote.

Mt 5,29-30 - Týmito výrazmi vyjadruje nezmieriteľný postoj k hriechu.

Mt 5,32 - "Okrem prípadu smilstva" – ide tu o nelegálne manželstvo.

Mt 5,39 - Uvedené príklady neznamenajú, že máme nechať voľnú cestu šíreniu zla. Naopak – je to požiadavka, aby sme proti zlu bojovali láskou, dobrotou.

Mt 5,41 - Míľa = asi 1,5 km.

Mt 5,43 - Lv 19, 18. "... a nenávidieť svojho nepriateľa" nie je v Starom zákone. Ale tak vyučovali pravdepodobne zákonníci. Láska k nepriateľovi je čisto kresťanská náuka. Lebo hoci v Mojžišovom zákone bol daný príkaz milovať bližného (Lv 19, 18), vysvetľovalo sa to tak, že treba milovať len súkmeňovcov, teda Židov, iných už nie.

Mt 5,48 - Pán Ježiš tu kládne pred zrak svojich poslucháčov dokonalosť nebeského Otca síce ako nedosiahnuteľný ideál, ale chce ich tým vyzvať na neustále úsilie o dokonalosť.

1¹ Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch. A keď sa posadil, pristúpili k nemu jeho učeníci. **2²** Otvoril ústa a učil ich: **3³** „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo. **4** Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení. **5⁵** Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme. **6** Blahoslavení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. **7** Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. **8** Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. **9** Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi. **10** Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. **11** Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; **12** radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali aj prorokov, ktorí boli pred vami. **13¹³** Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia? Už nie je na nič, len ju vyhodit' von, aby ju ľudia pošliapali. **14** Vy ste svetlo sveta. Mesto postavené na návrší sa nedá ukryť. **15** Ani lampu nezažnú a nepostavia pod mericu, ale na svietnik, aby svietila všetkým, čo sú v dome. **16¹⁶** Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach. **17** Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť. **18¹⁸** Veru, hovorím vám: Kým sa nepominie nebo a zem, nepominie sa ani jediné písmeno ani jediná čiarka zo Zákona, kým sa všetko nesplní. **19** Kto by teda zrušil jediné z týchto prikázaní, čo aj najmenšie, a tak by učil ľudí, bude v nebeskom kráľovstve najmenší. Ale kto ich zachová a tak bude aj učiť, ten bude v nebeskom kráľovstve veľký. **20²⁰** Preto vám hovorím: Ak vaša spravodlivosť nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojдете do nebeského kráľovstva. **21** Počuli ste, že otcom bolo povedané: »Nezabiješ!« Kto by teda zabil, pôjde pred súd. **22²²** No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: »Hlupák,« pôjde pred veľradu. A kto mu povie: »Ty bohapustý blázon,« pôjde do pekelného ohňa. **23** Keď teda prinášaš dar na oltár a tam si spomenieš, že tvoj brat má niečo proti tebe, **24** nechaj svoj dar tam pred oltárom a choď sa najprv zmieriť so svojim bratom; až potom príď a obetuj svoj dar. **25** Pokonaj sa včas so svojim protivníkom, kým si s ním na ceste, aby ťa protivník nevydal sudcovi a sudca strážnikovi a aby ťa neuvrhli do väzenia. **26** Veru, hovorím ti: Nevyjdeš odtiaľ, kým nezaplatíš do ostatného haliera. **27** Počuli ste, že bolo povedané: »Nescudzoložíš!« **28²⁸** No ja vám hovorím: Každý, kto na ženu hľadí žiadostivo, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci. **29²⁹** Ak ťa zvádza na hriech tvoje pravé oko, vylúp ho a odhod' od seba, lebo je pre teba lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby sa malo celé tvoje telo dostať do pekla. **30** A ak ťa zvádza na hriech tvoja pravá ruka, odtni ju a odhod' od seba, lebo je pre teba lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby malo ísť celé tvoje telo do pekla. **31** Ďalej bolo povedané: »Kto prepustí svoju manželku, nech jej dá priepustný list!« **32³²** No ja vám hovorím: Každý, kto prepustí svoju manželku, okrem prípadu smilstva, vystavuje ju cudzoložstvu; a kto si vezme prepustenú ženu, cudzoloží. **33** A zasa ste počuli, že otcom bolo povedané: »Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pánovi prisahal!« **34** No ja vám hovorím: Vôbec neprisahajte - ani na nebo, lebo ono je Božím trónom, **35** ani na zem, lebo ona je podnožkou jeho nôh, ani na Jeruzalem, pretože je mestom veľkého Kráľa, **36** ani na svoju hlavu neprisahaj, lebo ani jediný vlas nemôžeš urobiť bielym alebo čiernym. **37** Ale vaša reč nech je »áno - áno«, »nie - nie«. Čo je navyše, pochádza od Zlého. **38** Počuli ste, že bolo povedané: »Oko za oko a zub za zub!« **39³⁹** No ja vám hovorím: Neodporujte zlému. Ak ťa niekto udrie po

pravom líci, nadstav mu aj druhé. **40** Tomu, kto sa chce s tebou súdiť a vziať ti šaty, nechaj aj plášť. **41**⁴¹ A keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve. **42** Tomu, kto ťa prosí, daj, a neodvracaj sa od toho, kto si chce od teba niečo požičať. **43**⁴³ Počuli ste, že bolo povedané: »Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa.« **44** Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, **45** aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach. Ved' on dáva slnku vychádzať nad zlých i dobrých a posieľa dážď na spravodlivých i nespravodlivých. **46** Lebo ak milujete tých, ktorí vás milujú, akú odmenu môžete čakať? Vari to nerobia aj mýtnici? **47** A ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštne robíte? Nerobia to aj pohania? **48**⁴⁸ Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.

6. kapitola³¹

1 Dajte si pozor a nekonajte svoje dobré skutky pred ľuďmi, aby vás obdivovali, lebo nebudete mať odmenu u svojho Otca, ktorý je na nebesiach. **2**² Keď teda dávaš almužnu, nevytrubuj pred sebou, ako to robia pokrytci v synagógach a po uliciach, aby ich ľudia chválili. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. **3** Ale keď ty dávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí pravá, **4** aby tvoja almužna zostala skrytá. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. **5** A keď sa modlíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí sa radi postojacky modlievajú v synagógach a na rohoch ulíc, aby ich ľudia videli. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. **6** Ale keď sa ty ideš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor za sebou dvere a modli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. **7** Keď sa modlíte, nehovorte veľa ako pohania. Myslia si, že budú vypočutí pre svoju mnohovravnosť. **8** Nenapodobňujte ich; ved' váš Otec vie, čo potrebujete, prv, ako by ste ho prosili. **9** Vy sa budete modliť takto: Otče náš, ktorý si na nebesiach, posväť sa tvoje meno, **10** príd' tvoje kráľovstvo, buď tvoja vôľa, ako v nebi, tak i na zemi. **11** Chlieb náš každodenný daj nám dnes. **12** A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom. **13** A neuved' nás do pokušenia, ale zbav nás Zlého. **14**¹⁴ Lebo ak vy odpustíte ľuďom ich poklesky, aj váš nebeský Otec vám odpustí. **15** Ale ak vy neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vaše hriechy. **16** A keď sa postíte, nebuďte zamračení ako pokrytci. Znetvorujú si tvár, aby ľudia videli, že sa postia. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. **17** Keď sa ty postíš, pomaž si hlavu a umy si tvár, **18** aby nie ľudia zbadali, že sa postíš, ale tvoj Otec, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. **19** Nezhromažďujte si poklady na zemi, kde ich mol' a hrdza ničia a kde sa zlodeji dobývajú a kradnú. **20** V nebi si zhromažďujte poklady; tam ich neničí ani mol' ani hrdza a tam sa zlodeji nedobývajú a nekradnú. **21** Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce. **22**²² Lampou tela je oko. Ak bude tvoje oko čisté, bude celé tvoje telo vo svetle. **23** Ale ak sa tvoje oko zakalí, bude celé tvoje telo vo tme. A

³¹ Mt 6,2-18 - Farizeji pokladali almužnu, modlitbu a pôst za hlavný prejav cnosti (spravodlivosti). Zostali však iba pri vonkajšku. Pán Ježiš zdokonaľuje tieto skutky tým, že im dáva vnútorný obsah. Treba ich konať s čistým úmyslom a z lásky k Bohu. Odsudzuje tu takú nábožnosť, ktorá sa vyžíva iba vo vonkajších prejavoch.

Mt 6,14-15 - Mk 11, 25; Lk 6, 37. Medzi Božím a ľudským odpúšťaním je vnútorný súvis. Iba ten môže mať nádej, že mu Boh odpustí, kto vie úprimne odpustiť každému.

Mt 6,22 - Pán Ježiš tu hovorí o správnom životnom postoji. Ten hrá v živote takú úlohu, akú oko v pozemskom živote pri orientovaní sa. Svetlo je zameranie celého života na Boha, tma zasa vzdialenie sa od neho.

Mt 6,24 - Lk 16, 13. Mamona v aramejčine znamená majetok, peniaz, zisk. Zosobňuje tu tyrana, ktorý zotročuje človeka.

Mt 6,25-33 - Lk 12, 22-31. Nie je to výzva na nečinnosť, ale na plnú dôveru v Božiu prozreteľnosť. Ak nám Boh dal život, dá aj to, čo je potrebné na jeho udržiavanie. Prílišná honba za majetkom odvádza myslenie človeka od Boha, a preto je nedôstojná kresťana.

keď už svetlo, čo je v tebe, je tmou, aká bude potom tma sama?! **24²⁴** Nik nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu aj mamone. **25²⁵** Preto vám hovorím: Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, ani o svoje telo, čím sa zaodujete. Či život nie je viac ako jedlo a telo viac ako odev? **26** Pozrite sa na nebeské vtáky: nesejú, ani nežnú, ani do stodôl nezhromažďujú, a váš nebeský Otec ich živí. Nie ste vy oveľa viac ako ony? **27** A kto z vás si môže starosťami pridať čo len lakeť k svojmu životu? **28** A čo sa tak staráte o svoj odev? Pozrite sa na poľné ľalie, ako rastú: nepracujú, nepradú; **29** a hovorím vám, že ani Šalamún v celej svojej sláve nebol oblečený tak ako jediná z nich. **30** Keď teda Boh takto oblieka poľnú bylinu, ktorá dnes je tu a zajtra ju hodia do pece, o čo skôr vás, vy maloverní?! **31** Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: »Čo budeme jesť?« alebo: »Čo budeme piť?« alebo: »Čo si oblečieme?«! **32** Ved' po tomto všetkom sa zháňajú pohania. Váš nebeský Otec predsa vie, že toto všetko potrebujete. **33** Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše. **34** Preto nebuďte ustarostení o zajtrajšok; zajtrajší deň sa postará sám o seba. Každý deň má dosť svojho trápenia.

7. kapitola³²

1 Nesúďte, aby ste neboli súdení. **2** Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám. **3** Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? **4** Alebo ako môžeš povedať svojmu bratovi: »Dovoľ, vyberiem ti smietku z oka« - a ty máš v oku brvno?! **5** Pokrytec, vyhod' najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku z oka svojho brata. **6⁶** Nedávajte, čo je sväté, psom a nehádzte svoje perly pred svine, aby ich nohami nepošliapali, neobrátili sa proti vám a neroztrhali vás. **7** Proste a dostanete! Hľadajte a nájdete! Klopte a otvoria vám! **8** Lebo každý, kto prosí, dostane, a kto hľadá, nájde, a kto klope, tomu otvoria. **9** Alebo je medzi vami človek, čo by podal synovi kameň, keď ho prosí o chlieb? **10** Alebo keby pýtal rybu, čo by mu dal hada? **11** Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať dobré dary svojim deťom, o čo skôr dá váš Otec, ktorý je na nebesiach, dobré veci tým, čo ho prosia. **12¹²** Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Lebo to je Zákon i Proroci. **13¹³** Vchádzajte tesnou bránou, lebo široká brána a priestranná cesta vedie do zatratenia a mnoho je tých, čo cez ňu vchádzajú. **14** Aká tesná je brána a úzka cesta, čo vedie do života, a málo je tých, čo ju nachádzajú! **15** Chráňte sa falošných prorokov: prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vnútri sú draví vlci. **16** Poznáte ich po ovocí. Ved' či oberajú z trnia hrozná alebo z bodliakov figy? **17** Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé ovocie. **18** Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie a zlý strom nemôže rodiť dobré ovocie. **19** Každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa. **20** Teda po ich ovocí ich poznáte. **21** Nie každý, kto mi hovorí: »Pane, Pane,« vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na

³² Mt 7,6 - So svätými vecami treba zaobchádzať sväto. V Starom zákone sa to vzťahovalo na obetné mäso, ktoré sa nesmeli hodiť psom. Na tejto vete spočíva aj disciplína v držaní tajomstva v prvotnej Cirkvi. O tajomstvách viery nehovorili pred nekresťanmi.

Mt 7,12 - Lk 6, 31. Pozitívne sa tu formuluje to zlaté pravidlo konania, ktoré už v negatívnom znení poznali (Tob 4, 16). Dokonalosť kresťana nespočíva v tom, že nerobí zlo, ale v tom, že koná dobro.

Mt 7,13-14 - Lk 13, 24. Tesná brána je obrazom námahy, obetavosti a svedomitosti. Široká brána a priestranná cesta sú zasa obrazom voľného, ľahkomyselného a hriješného života.

nebesiach. **22** Mnohí mi v onen deň povedia: »Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene? Nevyháňali sme v tvojom mene zlých duchov a neurobili sme v tvojom mene veľa zázrakov?« **23** Vtedy im vyhlásim: Nikdy som vás nepoznal; odíd'te odo mňa vy, čo páchate nepravosť! **24** A tak každý, kto počúva tieto moje slová a uskutočňuje ich, podobá sa múdremu mužovi, ktorý si postavil dom na skale. **25** Spustil sa dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica a oborili sa na ten dom, ale dom sa nezrútil, lebo mal základy na skale. **26** A každý, kto tieto moje slová počúva, ale ich neuskutočňuje, podobá sa hlúpemu mužovi, ktorý si postavil dom na piesku. **27** Spustil sa dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica, oborili sa na ten dom a dom sa zrútil; zostalo z neho veľké rumovisko.“ **28** Keď Ježiš skončil tieto reči, zástupy žasli nad jeho učením, **29** lebo ich učil ako ten, čo má moc, a nie ako ich zákonníci.

8. kapitola³³

1 Keď Ježiš zostúpil z vrchu, išli za ním veľké zástupy. **2** Tu prišiel k nemu istý malomocný, poklonil sa mu a vravel: „Pane, ak chceš, môžeš ma očistiť.“ **3** On vystrel ruku, dotkol sa ho a povedal: „Chcem, buď čistý!“ A hneď bol očistený od malomocenstva. **4** Potom mu Ježiš povedal: „Daj si pozor a nikomu o tom nehovor, ale choď, ukáž sa kňazovi a prines obetný dar, ako predpísal Mojžiš - im na svedectvo.“ **5** Keď potom vošiel do Kafarnauma, pristúpil k nemu stotník s prosbou: **6** „Pane, sluha mi leží doma ochrnutý a hrozne trpí.“ **7** On mu povedal: „Prídem a uzdravím ho.“ **8** Stotník mu odpovedal: „Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu, ale povedz iba slovo a môj sluha ozdravie. **9** Ved' aj ja som podriadený človek a mám pod sebou vojakov. Ak daktorému poviem: »Chod'!« - ide; inému: »Pod' sem!« - tak príde; a svojmu sluhovi: »Urob toto!« - on to urobí.“ **10** Keď to Ježiš počul, zadivil sa a tým, čo ho sprevádzali, povedal: „Veru, hovorím vám: Takú vieru som nenašiel u nikoho v Izraeli. **11** Hovorím vám, že prídu mnohí od východu i západu a budú stolovať s Abrahámom, Izákom a Jakubom v nebeskom kráľovstve, **12**¹² a synovia kráľovstva budú vyhodení von do tmy; tam bude plač a škrípanie zubami.“ **13** A stotníkovi Ježiš povedal: „Choď a nech sa ti stane, ako si uveril.“ A v tú hodinu jeho sluha ozdravel. **14** Keď potom Ježiš vošiel do Petrovho domu, videl, že jeho testiná leží v horúčke. **15** Dotkol sa jej ruky a horúčka ju opustila. Hneď vstala a obsluhovala ho. **16** Keď sa zvečerilo, priniesli k nemu mnohých posadnutých zlými duchmi a on slovom vyhánal duchov a uzdravoval všetkých chorých, **17** aby sa splnilo, čo povedal prorok Izaiáš: „On vzal na seba naše slabosti a niesol naše choroby.“ **18** Keď Ježiš videl okolo seba veľké zástupy, rozkázal preplaviť sa na druhý breh. **19** Tu k nemu pristúpil istý zákonník a povedal mu: „Učiteľ, pôjdem za tebou všade, kam pôjdeš.“ **20**²⁰ Ježiš mu odvetil: „Líšky majú svoje skrýše a nebeské vtáky hniezda, ale syn človeka nemá kde hlavu skloniť.“ **21** Iný, jeden z jeho učeníkov, mu povedal: „Pane, dovol' mi najprv odísť a

³³ Mt 8,4 - Lv 14, 2–32. Ježiš na začiatku svojej činnosti nechce, aby sa zvesť o jeho zázračných činoch priveľmi šírila. Ľud sa mal postupne presvedčiť o jeho božskom poslaní a mal zmeniť aj svoje nesprávne pozemské náhľady na mesiášske kráľovstvo.

Mt 8,12 - "Synovia kráľovstva" sú členovia vyvolené- ho národa, ktorí svojou zaťatosťou, nepoddajnosťou a odporom proti Ježišovi stratili prednostné právo (Lk 13,28–29). Radosti neba znázorňuje Kristus obrazom hostiny, ktorá bývala večer v osvetlenej miestnosti.

Mt 8,20 - "Syn človeka" je mesiášsky názov, ktorým Ježiš u Mt 33-krát označuje sám seba. Neznamená len toľko, že Ježiš je pravý človek, ale podľa Daniela (7, 13) týmto názvom sa vyjadruje aj Ježišov nebeský pôvod, ako aj jeho večná sláva a vláda.

Mt 8,28 - Kraj Gadary (alebo Gerazy) treba hľadať v Dekapole na východnom pobreží Genezaretského jazera. Obyvatelia boli pohania a tí mohli chovať svine.

Mt 8,29 - "Predčasne," – t. j. ešte pred posledným súdom, keď budú definitívne vrhnutí do pekla.

pochovať si otca." **22** Ale Ježiš mu povedal: „Pod' za mnou a nechaj, nech si mŕtvi pochovávajú mŕtvych." **23** Potom nastúpil na loďku a jeho učeníci ho nasledovali. **24** Na mori sa zrazu strhla taká búrka, že sa vlny prevažovali cez loďku; a on spal. **25** Pristúpili k nemu a zobudili ho slovami: „Pane, zachráň nás, hynieme!" **26** On im povedal: „Čo sa bojíte, vy maloverní?!" Potom vstal, pohrozil vetru i moru a nastalo veľké ticho. **27** Ľudia žasli a hovorili: „Ktože je to, že ho i vietor i more poslúchajú?" **28²⁸** Keď prišiel na druhý breh do gadarského kraja, vybehli proti nemu dvaja posadnutí zlými duchmi; vyšli z hrobov a boli takí zúrivi, že sa nik neodvážil chodiť tou cestou. **29²⁹** Zrazu skríkli: „Čo ťa do nás, Syn Boží?! Prišiel si sem predčasne nás mučiť?" **30** Ned'aleko nich sa pásala veľká črieda sviň. **31** Zlí duchovia ho prosili: „Ak nás už vyháňaš, pošli nás do čriedy sviň." **32** On im povedal: „Chod'te!" A oni vyšli a vošli do sviň. Vtom sa celá črieda prudko hnala dolu svahom do mora a zahynula vo vodách. **33** Pastieri ušli, a keď prišli do mesta, vyrozprávali všetko, aj o tých, čo boli posadnutí zlými duchmi. **34** Tu celé mesto vyšlo oproti Ježišovi, a keď ho uvideli, prosili ho, aby odišiel z ich kraja.

9. kapitola³⁴

1 On nastúpil na loďku, preplavil sa na druhý breh a prišiel do svojho mesta. **2** Tu mu priniesli ochrnutého človeka, ktorý ležal na lôžku. Keď Ježiš videl ich vieru, povedal ochrnutému: „Dúfaj, synu, odpúšťajú sa ti hriechy." **3** Vtedy si niektorí zákonníci povedali: „Tento sa rúha." **4** Keďže Ježiš poznal ich myšlienky, povedal: „Prečo myslíte zlé vo svojich srdciach? **5** Čo je ľahšie - povedať: »Odpúšťajú sa ti hriechy,« alebo povedať: »Vstaň a chod'«? **6** Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má na zemi moc odpúšťať hriechy" - povedal ochrnutému: „Vstaň, vezmi si lôžko a chod' domov!" **7** A on vstal a odišiel domov. **8** Keď to zástupy videli, s bážňou oslavovali Boha, ktorý dal takú moc ľuďom. **9⁹** Keď odtiaľ Ježiš odišiel, videl na mýtnici sedieť človeka menom Matúša a povedal mu: „Pod' za mnou!" On vstal a išiel za ním. **10** Keď potom Ježiš sedel v dome za stolom, prišli mnohí mýtnici a hriešnici a stolovali s ním a s jeho učeníkmi. **11** Keď to videli farizeji, hovorili jeho učeníkom: „Prečo váš učiteľ jedáva s mýtnikmi a hriešnikmi?" **12** On to začul a povedal: „Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí. **13** Chod'te a naučte sa, čo to znamená: »Milosrdenstvo chcem, a nie obeť.« Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov." **14** Vtedy k nemu prišli Jánovi učeníci a hovorili: „Prečo sa my a farizeji často postíme, a tvoji učeníci sa nepostia?" **15¹⁵** Ježiš im povedal: „Vari môžu svadobní hostia smútiť, kým je ženích s nimi? No prídu dni, keď im ženícha vezmú; potom sa budú postiť. **16¹⁶** Nik predsa neprišáva na starý odev záplatu z novej látky, lebo záplata sa z odevu vytrhne a diera bude ešte väčšia. **17** Ani nové víno nevlievajú do starých mechov, lebo mechy sa roztrhnú a aj víno vytečie, aj mechy sa zničia. Ale nové víno vlievajú do nových mechov, a tak sa oboje zachová." **18** Ako im toto hovoril, pristúpil k nemu istý popredný muž, poklonil sa mu a povedal: „Pred chvíľkou mi zomrela dcéra; ale pod', vlož na ňu ruku a ožije." **19** Ježiš vstal a šiel za ním i so svojimi učeníkmi. **20** Vtedy k nemu odzadu

³⁴ Mt 9,9 - Podľa tradície Matúš je autorom tohto evanjelia. Mk a Lk ho nazývajú Lévim.

Mt 9,15 - Ženichom na tejto "svadbe" je sám Ježiš. Kým Ježiš ešte viditeľne žije so svojimi, je to pre nich čas radosti. No keď im bude odňatý, nastane pre nich čas smútku a pôstu.

Mt 9,16-17 - Nové šaty, víno a mechy znamenajú nového ducha mesiášskeho Božieho kráľovstva; staré formy nábožnosti na to už nestačia.

Mt 9,24 - Kristus mohol takto povedať; preňho niekoho vzkriesiť z mŕtvych je ako zobudiť ho zo spánku.

pristúpila istá žena, ktorá dvanásť rokov trpela na krvotok, a dotkla sa obruby jeho odevu. **21** Povedala si totiž v duchu: „Ak sa dotknem čo len jeho odevu, ozdraviem.“ **22** Ježiš sa obrátil, a keď ju zazrel, povedal: „Dúfaj, dcéra, tvoja viera ťa uzdravila.“ A žena bola od tej hodiny zdravá. **23** Keď potom Ježiš prišiel do domu popredného muža a videl pískajúcich na píšťalách a rozrušený dav, **24²⁴** povedal: „Odídte! Dievča neumrelo, ale spí.“ Oni ho vysmiali. **25** Ale keď dav rozohnali, vošiel dnu, chytil dievča za ruku a ono vstalo. **26** A chýr o tom sa rozniesol po celej krajine. **27** Keď Ježiš odtiaľ odchádzal, išli za ním dvaja slepci a kričali: „Syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!“ **28** Keď potom vošiel do domu, slepci prišli k nemu. Ježiš sa ich opýtal: „Veríte, že to môžem urobiť?“ Oni mu odpovedali: „Áno, Pane.“ **29** Tu sa dotkol ich očí a povedal: „Nech sa vám stane, ako ste uverili.“ **30** A oči sa im otvorili. Ježiš im pohrozil: „Ale nech sa to nik nedozvie!“ **31** No oni šli a rozprávali o ňom po celom kraji. **32** Keď odchádzali, priviedli mu nemého človeka, posadnutého zlým duchom. **33** On zlého ducha vyhnal a nemý prehovoril. Zástupy žasli a vraveli: „Také niečo sa ešte nikdy v Izraeli nestalo.“ **34** Ale farizeji hovorili: „Mocou kniežaťa zlých duchov vyháňa zlých duchov.“ **35** A Ježiš chodil po všetkých mestách a dedinách, učil v ich synagógach, hlásal evanjelium o kráľovstve a uzdravoval každý neduh a každú chorobu. **36** Keď videl zástupy, zľutoval sa nad nimi, lebo boli zmorené a sklesnuté ako ovce bez pastiera. **37** Vtedy povedal svojim učeníkom: „Žatva je veľká, ale robotníkov málo. **38** Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu.“

10. kapitola³⁵

1 Zvolal svojich dvanástich učeníkov a dal im moc nad nečistými duchmi, aby ich vyhánali a uzdravovali každý neduh a každú chorobu. **2** A toto sú mená dvanástich apoštolov: prvý Šimon, zvaný Peter, a jeho brat Ondrej, Jakub Zebedejov a jeho brat Ján, **3** Filip a Bartolomej, Tomáš a mýtnik Matúš, Jakub Alfejov a Tadeáš, **4** Šimon Kananejský a Judáš Iškariotský, ktorý ho potom zradil. **5** Týchto Dvanástich Ježiš vyslal a prikázal im: „K pohanom nezabočujte a do samarijských miest nevchádzajte. **6** Choďte radšej k ovciam strateným z domu Izraela! **7** Choďte a hlásajte: »Priblížilo sa nebeské kráľovstvo.« **8** Chorých uzdravujte, mŕtvych krieste, malomocných očisťujte, zlých duchov vyhánajte. Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte. **9** Neberte si do opaskov ani zlato, ani striebro, ani peniaze; **10** ani kapsu na cestu si neberte ani dvojce šiat, ani obuv, ani palicu, lebo robotník si zaslúži svoj pokrm. **11** Keď prídete do niektorého mesta alebo dediny, vypyť sa, kto je vás tam hoden. Tam potom ostaňte, kým nepôjdete ďalej. **12** Keď vojdete do domu, pozdravte ho! **13** Ak ten dom bude toho hoden, nech naň zostúpi váš pokoj; ale ak toho hoden nebude, nech sa váš pokoj vráti k vám. **14** A keby vás niekto neprijal, ani vaše slová nevy počul, z takého domu alebo aj mesta odídte a straste si prach z nôh. **15** Veru, hovorím vám: Krajine Sodomčanov a Gomorčanov bude v deň súdu ľahšie ako takému mestu. **16** Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov. Buďte teda opatrní ako

³⁵ Mt 10,27 - "Vo tme", "do ucha" – v súkromí; "na svetle", "zo striech" – verejne.

Mt 10,34-36 - Kristus nás prišiel zmieriť s Bohom, ale tým vyhlásil neúprosný boj proti hriechu a svetárskemu duchu. Treba sa odlúčiť aj od najbližších, ak by boli prekážkou večnej spásy.

Mt 10,39 - Kto by chcel svoj dočasný život zachovať odstúpením od Krista za cenu zrady, stratí večný blažený život. Kto zasa z lásky ku Kristovi vydá na obeť svoj dočasný život, zaistí si večný život, ktorý získa ako odmenu a náhradu za všetko, čoho sa tu na svete vzdal (Lk 17, 33).

hady a jednoduchí ako holubice. **17** Chráňte sa ľudí, lebo vás vydajú súdom, budú vás bičovať vo svojich synagógach **18** a pre mňa vás budú vláčiť pred vladárov a kráľov, aby ste vydali svedectvo im aj pohanom. **19** Ale keď vás vydajú, nestarajte sa, ako a čo budete hovoriť, lebo v tú hodinu vám bude dané, čo máte povedať. **20** Ved' to už nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás. **21** Brat vydá na smrť brata a otec dieťa. Deti povstanú proti rodičom a pripravia ich o život. **22** Všetci vás budú nenávidieť pre moje meno. Ale kto vytrvá do konca, bude spasený. **23** Keď vás budú prenasledovať v jednom meste, utečte do druhého. Veru, hovorím vám: Nebudete hotoví s izraelskými mestami, kým nepríde Syn človeka. **24** Žiak nie je nad učiteľa ani sluha nad svojho pána. **25** Stačí, keď je žiak ako jeho učiteľ a sluha ako jeho pán. Keď pána domu nazvali Belzebulom, o čo skôr jeho domácich?! **26** Nebojte sa ich teda. Lebo nič nie je skryté, čo by sa neodhalilo, a nič utajené, čo by sa neprezvedelo. Čo vám hovorím vo tme, **27²⁷** hovorte na svetle, a čo počujete do ucha, rozhlasujte zo striech. **28** Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu. Skôr sa bojte toho, ktorý môže i dušu i telo zahubiť v pekle. **29** Nepredávajú sa dva vrabce za halier? A predsa ani jeden z nich nepadne na zem bez vedomia vášho Otca. **30** Vy však máte aj všetky vlasy na hlave spočítané. **31** Nebojte sa teda, vy ste cennejší ako mnoho vrabcov. **32** Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi, aj ja vyznám pred svojím Otcom, ktorý je na nebesiach. **33** Ale toho, kto mňa zaprie pred ľuďmi, aj ja zapriem pred svojím Otcom, ktorý je na nebesiach. **34³⁴** Nemyslíte si, že som priniesol pokoj na zem. Nie pokoj som priniesol, ale meč. **35** Prišiel som postaviť syna proti jeho otcovi, dcéru proti matke, nevestu proti svokre. **36** A vlastní domáci budú človeku nepriateľmi. **37** Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa, nie je ma hoden. A kto miluje syna alebo dcéru viac ako mňa, nie je ma hoden. **38** Kto neberie svoj kríž a nenasleduje ma, nie je ma hoden. **39³⁹** Kto nájde svoj život, stratí ho, a kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho. **40** Kto vás prijíma, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal. **41** Kto prijme proroka ako proroka, dostane odmenu proroka. Kto prijme spravodlivého ako spravodlivého, dostane odmenu spravodlivého. **42** A kto by dal piť jednému z týchto maličkých čo len za pohár studenej vody ako učeníkovi, veru, hovorím vám: Nepríde o svoju odmenu.“

11. kapitola³⁶

1 Keď Ježiš prestal poučovať svojich dvanástich učeníkov, odišiel odtiaľ učiť a kázať po ich mestách. **2** Ján bol v žalári. Keď počul o Kristových skutkoch, poslal k nemu svojich učeníkov **3** opýtať sa: „Ty si ten, ktorý má prísť, alebo máme čakať iného?“ **4** Ježiš im odpovedal: „Chod'te a oznámte Jánovi, čo počujete a čo vidíte: **5** Slepí vidia, chromí chodia, malomocní sú čistí, hluchí počujú, mŕtvi vstávajú a chudobným sa hlása evanjelium. **6** A blahoslavený je, kto sa na mne nepohorší.“ **7** Keď odchádzali, začal Ježiš hovoriť zástupom o Jánovi: „Čo ste vyšli na púšť vidieť? Trstinu zmietanú vetrom? **8** Alebo čo ste vyšli vidieť? Človeka oblečeného do jemných šiat? Ved' tí, čo nosia jemné šaty, bývajú v kráľovských

³⁶ Mt 11.12 - Túto vetu možno rozumieť alebo pasívne: Božie kráľovstvo trpí násilie, je prenasledované, alebo aktívne: Božie kráľovstvo treba dobýjať a účasť na ňom majú len odvážni a silní.

Mt 11.16 - Kto sa chce pravde protivíť, vždy si nájde zámienku, aby sa pravde vyhýbal. Jána odmietli, lebo nejedol a nepil, Ježiša preto, že jedol a pil. Boží plán sa uskutoční aj napriek zlej vôli ľudí.

Mt 11.21 - Korozain a Betsaida boli blízko Kafarnauma. Týrus a Sidon boli fenické mestá, teda pohanské.

Mt 11.25 - "Múdri a rozumní" – pyšní farizeji a zákonníci; "maličkí" – Ježišovi učenci, ktorí pre svoju pokoru chápu náuku spásy.

domoch. **9** Teda čo ste vyšli vidieť? Proroka? Áno, hovorím vám, viac ako proroka! **10** Lebo to o ňom je napísané: »Hľa, ja posielam svojho posla pred tvojou tvárou a on pripraví cestu pred tebou.« **11** Veru, hovorím vám: Medzi tými, čo sa narodili zo ženy, nepovstal nik väčší ako Ján Krstiteľ. Ale ten, kto je v nebeskom kráľovstve menší, je väčší ako on. **12¹²** Od dní Jána Krstiteľa podnes trpí nebeské kráľovstvo násilie a násilníci sa ho zmocňujú. **13** Lebo všetci Proroci i Zákon prorokovali až po Jána. **14** A on sám - ak to chcete prijať - je Eliáš, ktorý má prísť. **15** Kto má uši, nech počúva! **16¹⁶** Komuže prirovnám toto pokolenie? Podobá sa deťom, čo vysedávajú na námestí a pokrikujú na svojich druhov: **17** »Pískali sme vám, a netancovali ste; nariekali sme, a neplakali ste.« **18** Prišiel Ján, nejedol a nepil, a hovoria: »Je posadnutý zlým duchom.« **19** Prišiel Syn človeka, je a pije, a hovoria: »Hľa, pažravec a pijan, priateľ mýtnikov a hriešnikov!« No múdrosť ospravedľňuje jej skutky.“ **20** Potom začal robiť výčitky mestám, v ktorých urobil najviac zázrakov, pretože sa nekajali: **21²¹** „Beda ti, Korozain! Beda ti, Betsaida! Lebo keby sa v Týre a Sidone boli stali zázraky, ktoré sa stali u vás, dávno by boli robili pokánie v kajúcom rúchu a popole. **22** Preto vám hovorím: Týru a Sidonu bude v deň súdu ľahšie ako vám. **23** A ty, Kafarnaum, vari sa budeš vyvyšovať až do neba? Do pekla zostúpiš! Lebo keby sa boli v Sodome diali zázraky, ktoré sa diali v tebe, bola by zostala po tento deň. **24** Preto vám hovorím: Krajine Sodomčanov bude v deň súdu ľahšie ako tebe.“ **25²⁵** V tom čase Ježiš povedal: „Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým. **26** Áno, Otče, tebe sa tak páčilo. **27** Môj Otec mi odovzdal všetko. A nik nepozná Syna, iba Otec, ani Otca nepozná nik, iba Syn a ten, komu to Syn bude chcieť zjaviť. **28** Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja vás posilním. **29** Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom; a nájdete odpočinok pre svoju dušu. **30** Moje jarmo je príjemné a moje bremeno ľahké.“

12. kapitola³⁷

1 V tom čase išiel Ježiš v sobotu cez obilné pole. Jeho učeníci boli hladní a začali trhať klasy a jesť. **2²** Keď to videli farizeji, povedali mu: „Pozri, tvoji učeníci robia, čo neslobodno robiť v sobotu.“ **3** On im povedal: „Nečítali ste, čo urobil Dávid, keď bol hladný on i jeho družina? **4** Ako vošiel do Božieho domu a jedol obetované chleby, ktoré nesmel jesť ani on, ani tí, čo boli s ním, ale iba kňazi? **5** A v Zákone ste nečítali, že kňazi v sobotu porušujú v chráme sobotu, a predsa sú bez viny? **6** No hovorím vám: Tu je niekto väčší než chrám. **7** Keby ste vedeli, čo to znamená: »Milosrdenstvo chcem, a nie obetu,« neboli by

³⁷ Mt 12,2 - Farizeji nezazlievali, že apoštoli trhali klasy na cudzom poli, keďže to zákon chudobným dovoľoval (Dt 23, 25). No pohoršujú sa nad tým, že Ježišovi učeníci porušujú sobotný odpočinok.

Mt 12,23 - Podľa prorociet Mesiáš mal pochádzať z Dávidovho rodu (porov. 1, 1).

Mt 12,32 - Kto tvrdošijne odporuje Božej pravde, nakoniec Boha úplne znenávidí. Na odpustenie hriechov sa vyžaduje kajúce zmýšľanie; no zatvrdlivý človek práve to odopiera Bohu, a preto mu Boh nemôže odpustiť ani na tomto svete, ani v budúcom živote. Keďže toto miesto hovorí o odpúšťaní hriechov na druhom svete, nepriamo potvrdzuje učenie Cirkvi o očistci.

Mt 12,40 - Pri slovách "tri dni a tri noci" netreba myslieť na úplné dni, lebo Židia každý začatý alebo nedokončený deň počítali za úplný deň. Tak je to aj s počítaním rokov.

Mt 12,46 - "Ježišovi bratia" neboli jeho vlastní bratia, ale blízki príbuzní (bratanci a sesternice). V hebrejčine a aramejčine slovo "brat" znamená aj brata, aj bratanca. Tak napr. dvaja z týchto bratov majú za matku Máriu Kleopasovu (Mt 27, 56), a nie Pannu Máriu (porov. 13, 55). V Starom zákone je mnoho podobných miest (napr. Abrahám a jeho synovec Lot sa volajú bratmi – Gn 13, 8; 14, 12. 14. 16).

Mt 12,50 - Ježiš dáva prednosť duchovnému pokrvenstvu pred telesným (porov. Lk 11, 28). Aj v tomto duchovnom pokrvenstve zaujíma Mária, Ježišova matka, prvé miesto, lebo vo všetkom plnila Božiu vôľu.

ste odsúdili nevinných. **8** Syn človeka je pánom aj nad sobotou.“ **9** Keď odtiaľ odišiel, vošiel do ich synagógy. **10** Tam bol človek s vyschnutou rukou. Oni sa ho pýtali: „Slobodno v sobotu uzdraviť?“ Chceli ho totiž obžalovať. **11** On im povedal: „Nájde sa medzi vami človek, ktorý by svoju jedinú ovcu nechytal a nevytiahol z jamy, keby mu do nej padla, hoc aj v sobotu? **12** A o koľko viac je človek ako ovca! Teda v sobotu slobodno dobre robiť.“ **13** Potom povedal človeku: „Vystri ruku!“ On ju vystrel a bola zasa zdravá ako druhá. **14** Farizeji vyšli von a radili sa o ňom, ako ho zahubiť. **15** Ježiš to vedel, preto odtiaľ odišiel. Mnohí šli za ním a on ich všetkých uzdravil, **16** len im pohrozil, aby ho neprezradili. **17** Tak sa splnilo, čo povedal prorok Izaiáš: **18** „Hľa, môj služobník, ktorého som si vyvolil, môj miláčik, v ktorom mám záľúbenie. Vložím na neho svojho Ducha a oznámi právo národom. **19** Nebude sa škriepiť, nebude kričať, nik nebude počuť na ulici jeho hlas. **20** Nalomenú trst' nedolomí, hasnúci knôtik nedohasí, kým neprivedie právo k víťazstvu. **21** V jeho meno budú dúfať národy.“ **22** Vtedy k nemu priviedli posadnutého zlým duchom, ktorý bol slepý a nemý. On ho uzdravil a nemý rozprával a videl. **23**²³ Zástupy žasli a vraveli: „Nie je toto syn Dávidov?“ **24** Ale počuli to farizeji a hovorili: „Tento len mocou Belzebula, kniežaťa zlých duchov, vyháňa zlých duchov.“ **25** Ale on poznal ich myšlienky a povedal im: „Každé kráľovstvo vnútorne rozdelené spustne a nijaké mesto ani dom vnútorne rozdelené neobstoja. **26** Ak satan vyháňa satana, je vnútorne rozdelený - akože potom obstojí jeho kráľovstvo? **27** Ak ja vyhánam zlých duchov mocou Belzebula, čou mocou ich vyhánajú vaši synovia? Preto oni budú vašimi sudcami. **28** Ale ak ja Božím Duchom vyhánam zlých duchov, potom k vám prišlo Božie kráľovstvo. **29** Alebo ako môže niekto vniknúť do domu silného človeka a ulúpiť mu veci, kým toho silného nezviaže? Až potom mu vyplieni dom. **30** Kto nie je so mnou, je proti mne, a kto nezhrmažďuje so mnou, rozhadzuje. **31** Preto vám hovorím: Ľuďom sa odpustí každý hriech i rúhanie, ale rúhanie proti Duchu sa neodpustí. **32**³² Ak niekto povie niečo proti Synovi človeka, odpustí sa mu to. Kto by však povedal niečo proti Duchu Svätému, tomu sa neodpustí ani v tomto veku, ani v budúcom. **33** Vypestujte dobrý strom a bude dobré aj jeho ovocie, alebo zasadte zlý strom a bude zlé aj jeho ovocie. Lebo strom možno poznať po ovocí. **34** Hadie plemeno, ako môžete hovoriť dobre, keď ste zlí? Ved' z plnosti srdca hovoria ústa. **35** Dobrý človek vynáša z dobrého pokladu dobré veci a zlý človek vynáša zo zlého pokladu zlé. **36** No hovorím vám: Ľudia sa budú v deň súdu zodpovedať z každého daromného slova, ktoré vyslovia. **37** Lebo podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený.“ **38** Vtedy mu povedali niektorí zákonníci a farizeji: „Učiteľ, chceme vidieť nejaké znamenie od teba.“ **39** On im povedal: „Zlé a cudzoložné pokolenie žiada znamenie. Ale znamenie nedostane, iba ak znamenie proroka Jonáša. **40**⁴⁰ Lebo ako bol Jonáš tri dni a tri noci v bruchu veľkej ryby, tak bude Syn človeka tri dni a tri noci v lone zeme. **41** Mužovia z Ninive vystúpia na súde proti tomuto pokoleniu a odsúdia ho; lebo oni sa kajali na Jonášovo kázanie - a tu je niekto väčší ako Jonáš! **42** Kráľovná z juhu vystúpi na súde proti tomuto pokoleniu a odsúdi ho; lebo ona z končín zeme prišla počúvať Šalamúnovu múdrosť - a tu je predsa niekto väčší ako Šalamún! **43** Keď nečistý duch vyjde z človeka, blúdi po vyschnutých miestach a hľadá odpočinok, ale nenájde. **44** Vtedy si povie: »Vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel.« Keď ta príde, nájde ho prázdny, vymetený a vyzdobený. **45** Tu odíde, vezme so sebou sedem iných duchov, horších, ako je sám, vojdú dnu a usídlia sa tam. A stav takého človeka

je nakoniec horší, ako bol predtým. Tak to bude aj s týmto zlým pokolením.“ **46⁴⁶** Kým ešte hovoril zástupom, vonku stála jeho matka a bratia a chceli sa s ním rozprávať. **47** Ktosi mu povedal: „Vonku stojí tvoja matka a tvoji bratia a chcú sa s tebou rozprávať.“ **48** On však odvetil tomu, čo mu to vravel: „Kto je moja matka a kto sú moji bratia?“ **49** Vystrel ruku nad svojich učeníkov a povedal: „Hľa, moja matka a moji bratia. **50⁵⁰** Lebo každý, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach je môj brat i sestra i matka.“

13. kapitola³⁸

1 V ten deň vyšiel Ježiš z domu a posadil sa pri mori. **2** Okolo neho sa zhromaždili veľké zástupy. Preto nastúpil na loďku a sadol si; a celý zástup stál na brehu. **3³** Hovoril im veľa v podobenstvách: „Rozsievateľ vyšiel rozsievať. **4** Ako sial, niektoré zrná padli na kraj cesty; prileteli vtáky a pozobali ich. **5** Iné padli na skalnatú pôdu, kde nemali veľa zeme, a hneď vzišli, lebo neboli hlboko v zemi; **6** ale keď vyšlo slnko, zahoreli, a pretože nemali koreňa, uschli. **7** Zasa iné padli do trnia, ale trnie vyrástlo a udusilo ich. **8** Iné zrná padli do dobrej zeme a priniesli úrodu: jedno stonásobnú, iné šesťdesiatnásobnú a iné tridsaťnásobnú. **9** Kto má uši, nech počúva!“ **10** Tu pristúpili k nemu učeníci a spýtali sa ho: „Prečo im hovoríš v podobenstvách?“ **11** On im odpovedal: „Preto, že vám je dané poznať tajomstvá nebeského kráľovstva, ale im nie je dané. **12** Lebo kto má, tomu sa pridá a bude mať hojne. Ale kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má. **13** Im hovorím v podobenstvách, lebo hľadajú, a nevidia, počúvajú, a nepočujú, ani nechápu. **14** Tak sa na nich spĺňa Izaiášovo proroctvo: »Budete počúvať, a nepochopíte, budete hľadiť, a nevidíte. **15** Lebo otupelo srdce tohto ľudu: ušami ťažko počujú a oči si zavreli, aby očami nevideli a ušami nepočuli, aby srdcom nechápali a neobrátili sa - aby som ich nemohol uzdraviť.« **16** Ale blahoslavené sú vaše oči, že vidia, aj vaše uši, že počujú. **17** Veru, hovorím vám: Mnohí proroci a spravodliví túžili vidieť, čo vidíte vy, ale nevideli, a počuť, čo vy počúvate, ale nepočuli. **18** Vy teda počujte podobenstvo o rozsievateľovi: **19** Keď niekto počúva slovo o kráľovstve a nechápe ho, prichádza Zlý a uchyťí, čo bolo zasiate do jeho srdca. To je ten, u koho bolo zasiate na kraji cesty. **20** U koho bolo zasiate do skalnatej pôdy, to je ten, kto počúva slovo a hneď ho s radosťou prijíma, **21** ale nemá v sebe koreňa, je chvíľkový. Keď nastane pre slovo súženie alebo prenasledovanie, hneď odpadne. **22** U koho bolo zasiate do trnia, to je ten, kto počúva slovo, ale svetské starosti a klam bohatstva slovo udusia a ostane bez úžitku. **23** A u koho bolo zasiate do dobrej zeme,

³⁸ Mt 13,3 - Podobenstvo je literárny útvar, charakteristický pre evanjeliá. Je to príbeh, udalosť, najčastejšie zo života človeka, pomocou ktorého Ježiš vysvetľuje nadprirodzenú pravdu. Pre podobenstvo je príznačné, že vyzýva poslucháča, aby sa nad ním zamyslel a porovnal s ním svoj život.

Mt 13,24-30 - Podobenstvo o kúkoli má iba Mt. Odpovedá v ňom na otázku o pôvode zla a o zmysle zla v Cirkvi a vo svete.

Mt 13,31 - Podobenstvo o vzraste horčičného zrnka znázorňuje rozvoj Božieho kráľovstva na svete od skromných začiatkov až po celosvetovú veľkosť.

Mt 13,33 - Lk 13, 20–21. Cirkvev sa nemá len rozšíriť po svete, ale má premeniť najmä vnútorné zmýšľanie ľudí, aby boli Božími deťmi. Podobenstvo vyjadruje vnútornú silu evanjelia. "Miera" je 13,09 l.

Mt 13,36-43 - Boh trpí na tomto svete dobrých i zlých ľudí a tak to bude až do posledného súdu. Vtedy sa konečne všetko roztriedi. Týmto podobenstvom Kristus poučá, že v jeho Cirkvi budú aj hriešni členovia; ukazuje sa tu božská zhovievavosť, ktorou Boh trpí hriešnikov a dáva im čas na pokánie.

Mt 13,47-50 - Podobenstvo o rybárskej sieti znázorňuje, aký osud čaká dobrých a zlých členov Cirkvi na konci sveta.

Mt 13,55-56 - O Ježišových "bratoch" pozri poznámku k 12, 46. Tu spomínané Ježišove "sestry" boli podobne ako "bratia" jeho príbuznými.

Mt 13,58 - Ježiš nekonal zázraky na želanie ľudí. Každý jeho zázrak bol znamením spásy. Konaním zázrakov dokazoval ľuďom, že v ňom sa priblížila spása. Preto na jednej strane sa žiada viera u toho, na kom mal vykonať zázrak, na druhej strane túto vieru zázrakmi udeľoval a zväčšoval. Nerobil preto zázraky tam, kde ho vopred svojou neverou odmietali.

to je ten, kto počúva slovo a chápe ho a ono prináša úrodu: jedno stonásobnú, druhé šesťdesiatnásobnú a iné tridsaťnásobnú." **24²⁴** Predniesol im aj iné podobenstvo: „Nebeské kráľovstvo sa podobá človeku, ktorý zasial na svojej roli dobré semeno. **25** Ale kým ľudia spali, prišiel jeho nepriateľ, prisial medzi pšenicu kúkol' a odišiel. **26** Keď vyrástlo steblo a vyháňalo do klasu, ukázal sa aj kúkol'. **27** K hospodárovi prišli sluhovia a povedali mu: »Pane, nezasial si na svojej roli dobré semeno? Kde sa teda vzal kúkol'?« **28** On im vravel: »To urobil nepriateľ.« Sluhovia mu povedali: »Chceš, aby sme šli a vyzbierali ho?« **29** On odpovedal: »Nie, lebo pri zbieraní kúkol'a by ste mohli vytrhnúť aj pšenicu. **30** Nechajte oboje rásť až do žatvy. V čase žatvy poviem žencom: Pozbierajte najprv kúkol' a poviažte ho do snopov na spálenie, ale pšenicu zhromažďujte do mojej stodoly.«" **31³¹** Predniesol im ešte iné podobenstvo: „Nebeské kráľovstvo sa podobá horčičnému zrnku, ktoré človek vzal a zasial na svojej roli. **32** Ono je síce najmenšie zo všetkých semien, ale keď vyrastie, je väčšie než ostatné byliny a je z neho strom, takže prilietajú nebeské vtáky a hniezdia na jeho konároch." **33³³** Ďalšie podobenstvo im povedal: „Nebeské kráľovstvo sa podobá kvasu, ktorý žena vezme a vmiesi do troch mier múky, až sa všetko prekvasí." **34** Toto všetko hovoril Ježiš zástupom v podobenstvách. Bez podobenstva im nehovoril nič, **35** aby sa splnilo, čo predpovedal prorok: „Otvorím svoje ústa v podobenstvách, vyrozprávam, čo bolo skryté od stvorenia sveta." **36³⁶** Potom rozpustil zástupy a vošiel do domu. Tu k nemu pristúpili jeho učeníci a vraveli mu: „Vysvetli nám podobenstvo o kúkoli na roli." **37** On im povedal: „Rozsievateľ dobrého semena je Syn človeka. **38** Rol'a je svet. Dobré semeno sú synovia kráľovstva, kúkol' sú synovia Zlého. **39** Nepriateľ, ktorý ho zasial, je diabol. Žatva je koniec sveta a ženci sú anjeli. **40** Ako teda zbierajú kúkol' a pália v ohni, tak bude aj na konci sveta: **41** Syn človeka pošle svojich anjelov a vyzbierajú z jeho kráľovstva všetky pohoršenia a tých, čo pášu nepravosť, **42** a hodia ich do ohnivej pece. Tam bude plač a škrípanie zubami. **43** Vtedy sa spravodliví zaskvejú ako slnko v kráľovstve svojho Otca. Kto má uši, nech počúva! **44** Nebeské kráľovstvo sa podobá pokladu ukrytému v poli. Keď ho človek nájde, skryje ho a od radosti z neho ide, predá všetko, čo má, a pole kúpi. **45** Nebeské kráľovstvo sa podobá aj kupcovi, ktorý hľadá vzácne perly. **46** Keď nájde veľmi cennú perlu, ide, predá všetko, čo má, a kúpi ju. **47⁴⁷** A zasa nebeské kráľovstvo sa podobá sieti, ktorú spustia do mora a ona zachytáva všetky druhy. **48** Keď je plná, vyťahnu ju na breh, posadajú si, dobré vyberú do nádob a zlé vyhodia von. **49** Tak bude aj na konci sveta: vyjdú anjeli, oddelia zlých od spravodlivých **50** a hodia ich do ohnivej pece. Tam bude plač a škrípanie zubami. **51** Pochopili ste to všetko?" „Áno," odpovedali. **52** A on im povedal: „Preto sa každý zákonník, ktorý sa stal učeníkom nebeského kráľovstva, podobá hospodárovi, ktorý vynáša zo svojej pokladnice veci nové i staré." **53** Keď Ježiš skončil tieto podobenstvá, odišiel odtiaľ. **54** Prišiel do svojej vlasti a učil ich v synagóge. Oni sa divili a hovorili: „Skade má tento takú múdrosť a zázračnú moc? **55⁵⁵** Vari to nie je tesárov syn? Nevolá sa jeho matka Mária a jeho bratia Jakub a Jozef, Šimon a Júda? **56** A nie sú u nás všetky jeho sestry? Skadeže má toto všetko?" **57** A pohoršovali sa na ňom. Ale Ježiš im povedal: „Proroka si všade uctia, len nie v jeho vlasti a v jeho dome." **58⁵⁸** A pre ich neveru tam neurobil veľa zázrakov.

14. kapitola³⁹

1¹ V tom čase tetrarcha Herodes počul o Ježišovi **2** a hovoril svojim dvoranom: „To je Ján Krstiteľ. Vstal z mŕtvych, a preto v ňom pôsobí zázračná moc.“ **3** Herodes totiž Jána chytil, sputnal ho a vrhol do väzenia pre Herodiadu, manželku svojho brata Filipa, **4** lebo mu Ján hovoril: „Nesmieš s ňou žiť!“ **5** A chcel ho zabiť, bál sa však ľudu, lebo ho pokladali za proroka. **6** No v deň Herodesových narodenín tancovala dcéra Herodiady v kruhu hostí a Herodesovi sa tak páčila, **7** že jej pod prísahou sľúbil dať všetko, čo si bude žiadať. **8** Ona na návod svojej matky povedala: „Daj mi tu na mise hlavu Jána Krstiteľa.“ **9** Kráľ sa zarmútil, ale pre prísahu a kvôli spolustolujúcim rozkázal, aby jej ju dali. **10** A tak dal Jána vo väzení sťat'. **11** I priniesli na mise jeho hlavu, odovzdali ju dievčaťu a ono ju zaneslo svojej matke. **12** Tu prišli jeho učeníci, vzali jeho telo a pochovali ho; potom išli a oznámili to Ježišovi. **13**¹³ Keď to Ježiš počul, odobral sa odtiaľ loďkou na pusté miesto do samoty. Ale zástupy sa o tom dopyčali a pešo išli z miest za ním. **14** Keď vystúpil a videl veľký zástup, zľutoval sa nad nimi a uzdravoval im chorých. **15** A keď sa zvečeralo, pristúpili k nemu učeníci a hovorili: „Toto miesto je pusté a čas už pokročil. Rozpusť zástupy, nech sa rozídu do dedín kúpiť si jedlo.“ **16** Ale Ježiš im povedal: „Nemusia nikam chodiť; vy im dajte jesť!“ **17** Oni mu vraveli: „Nemáme tu nič, iba päť chlebov a dve ryby.“ **18** On povedal: „Prineste mi ich sem!“ **19** Potom rozkázal, aby si zástupy posadali na trávnu. Vzal päť chlebov a dve ryby, pozdvihol oči k nebu, dobrorečil, lámal chleby a dával učeníkom a učeníci zástupom. **20** Všetci jedli a nasýtili sa, ba ešte nazbierali dvanásť plných košov zvyšných odrobín. **21** A tých, čo jedli, bolo asi päťtisíc mužov, okrem žien a detí. **22** A hneď rozkázal učeníkom, aby nastúpili na loďku a išli pred ním na druhý breh, kým on rozpustí zástupy. **23** Keď rozpustil zástupy, vystúpil sám na vrch modliť sa. Zvečeralo sa a on tam bol sám. **24**²⁴ Loďka bola už mnoho stadií od zeme a zmietali ňou vlny, lebo vietor dul proti nim. **25** Nad ránom sa, kráčajúc po mori, blížil k nim Ježiš. **26** Keď ho učeníci videli kráčať po mori, vzrušení vraveli: „Mátoha!“ A od strachu vykriekli. **27** Ale Ježiš sa im hneď prihovril: „Vzchopte sa! To som ja, nebojte sa!“ **28** Peter mu povedal: „Pane, ak si to ty, rozkáž, aby som prišiel k tebe po vode.“ **29** On povedal: „Podí!“ Peter vystúpil z loďky, vykročil po vode a šiel k Ježišovi. **30** Ale keď videl silný vietor, naľakal sa. Začal sa topiť a vykrikol: „Pane, zachráň ma!“ **31** Ježiš hneď vystrel ruku, zachytil ho a povedal mu: „Maloverný, prečo si pochyboval?“ **32** A keď vstúpili do loďky, vietor utíchol. **33** Tí, čo boli na loďke, klaňali sa mu a vraveli: „Naozaj si Boží Syn!“ **34**³⁴ Preplavili sa na druhý breh a došli do kraja Genezaret. **35** Len čo ho obyvatelia toho kraja spoznali, vyslali poslov do celého okolia. I prinášali k nemu všetkých chorých **36** a prosili ho, aby sa smeli dotknúť aspoň obruby jeho odevu. A všetci, čo sa ho dotkli, ozdraveli.

15. kapitola⁴⁰

³⁹ Mt 14,1 - Herodes Antipas bol jedným zo synov Herodesa Veľkého. Z otcovho dedičstva dostal za podiel Galileu a Zajordánsko (Pereu). Svojmu bratovi odlákal manželku Herodiadu a žil s ňou. Vládal do roku 39, keď bol poslaný do vyhnanstva.

Mt 14,13-21 - Zázračné rozmnoženie chlebov je prípravou na ustanovenie sviatosti Eucharistie.

Mt 14,24 - 1 stadion je asi 186 m.

Mt 14,34 - Genezaret je úrodná rovina na severozápadnom pobreží Genezaretského jazera.

⁴⁰ Mt 15,2 - "Obyčaje otcov" znamená všelijaké predpisy, popriďávané k Mojžišovmu zákonu. Boli to výslovne ľudské predpisy, ktoré zachovávanie zákona neobyčajne sťažovali. Ježiš vytýka, že kvôli predpisom nezachovávajú zákon.

Mt 15,5-6 - V Kristových časoch Židia mali vo zvyku sľubom venovať Bohu to, čo mali dávať na výživu rodičom. Tak sa syn mohol

1 Vtedy prišli k Ježišovi farizeji a zákonníci z Jeruzalema a opýtali sa ho: **2²** „Prečo tvoji učeníci prestupujú obyčaje otcov? Ved' si neumývajú ruky, keď jedia chlieb.“ **3** On im odvetil: „A vy prečo prestupujete Božie prikázanie pre svoje obyčaje? **4** Lebo Boh povedal: »Cti svojho otca i matku« a: »Kto by zlorečil otcovi alebo matke, musí zomrieť.« **5⁵** Vy však hovoríte: »Keď niekto povie otcovi alebo matke: Všetko, čím by som ti mal pomáhať, je obetný dar, **6** ten už nemusí ctiť svojho otca.« A zrušili ste Božie slovo pre svoje obyčaje. **7** Pokrytci! Dobre o vás prorokoval Izaiáš, keď povedal: **8** »Tento ľud ma uctieva perami, ale ich srdce je ďaleko odo mňa. **9** No darmo si ma ctia, lebo náuky, čo učia, sú iba ľudské príkazy.«” **10** Potom zavolať k sebe zástup a povedal im: „Počúvajte a pochopte: **11¹¹** Človeka nepoškrňuje to, čo vchádza do úst, ale čo vychádza z úst, to poškrňuje človeka.“ **12** Tu pristúpili učeníci a povedali mu: „Vieš, že sa farizeji pohoršili, keď počuli, čo si povedal?“ **13** On im odpovedal: „Každú rastlinu, ktorú nezasadil môj nebeský Otec, vytrhnú aj s koreňom. **14** Nechajte ich. Sú slepými vodcami slepých. A keď slepý vedie slepého, obaja padnú do jamy.“ **15** Peter mu na to povedal: „Vysvetli nám toto podobienstvo.“ **16** On odvetil: „Ešte ani vy nechápete? **17** Nerozumiete, že všetko, čo vchádza do úst, ide do brucha a vylučuje sa do stoky? **18** Ale to, čo vychádza z úst, pochádza zo srdca a poškrňuje človeka. **19** Lebo zo srdca vychádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhanie. **20** Toto poškrňuje človeka; ale jesť neumytými rukami, to človeka nepoškrňuje.“ **21** Ježiš odtiaľ odišiel a odobral sa do okolia Týru a Sidonu. **22** Tu prišla k nemu istá kanaánska žena z tých končín a kričala: „Zmiluj sa nado mnou, Pane, syn Dávidov! Dcéru mi hrozne trápi zlý duch.“ **23** Ale on jej neodpovedal ani slovo. Jeho učeníci pristúpili k nemu a prosili ho: „Pošli ju preč, lebo kričí za nami.“ **24** Ale on odvetil: „Ja som poslaný iba k ovciam strateným z domu Izraela.“ **25** No ona prišla k nemu, poklonila sa mu a povedala: „Pane, pomôž mi!“ **26** On jej odpovedal: „Nie je dobré vziať chlieb deťom a hodiť ho šteňatám.“ **27** „Áno, Pane,“ vravela ona, „ale aj šteňatá jedia odrobinky, čo padajú zo stola ich pánov.“ **28** Vtedy jej Ježiš povedal: „Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa ti stane, ako chceš.“ A od tej hodiny bola jej dcéra zdravá. **29** Keď odtiaľ Ježiš odišiel, prišiel ku Galilejskému moru, vystúpil na vrch a tam si sadol. **30** Prichádzali k nemu celé zástupy, ktoré mali so sebou chromých, slepých, mrzákov, nemých a mnohých iných. Kládli mu ich k nohám a on ich uzdravoval. **31** A zástupy žasli, keď videli, že nemá hovoria, mrzáci sú zdraví, chromí chodia a slepí vidia, a vlebili Boha Izraela. **32** Ježiš zvolal svojich učeníkov a povedal: „Lúto mi je zástupu, lebo už tri dni sa zdržiavajú pri mne a nemajú čo jesť. A nechcem ich prepustiť hladných, aby nepoomdlievali na ceste.“ **33** Učeníci mu povedali: „Kdeže vezmeme na púšti toľko chleba, aby sme nasýtili takýto zástup?“ **34** Ježiš sa ich opýtal: „Kofko máte chlebov?“ Oni odpovedali: „Sedem a zopár rybiak.“ **35** Tu rozkázal zástupu, aby si posadal na zem. **36** Vzal sedem chlebov a ryby, vzdával vďaka, lámal a dával učeníkom a učeníci zástupom. **37** Všetci jedli a nasýtili sa. A nazbierali sedem plných košov zvyšných odrobín. **38** Tých, čo jedli, bolo štyritisíc mužov okrem žien a detí. **39** Potom zástupy rozpustil, nastúpil na loďku a prišiel do magadanského kraja.

zbaviť povinnosti vydržiavať svojich rodičov a mohol im odoprieť všetku hmotnú podporu. Takýto sľub Židia pokladali za silnejší ako prirodzenú povinnosť starať sa o rodičov. Kristus takéto počínanie odsudzuje.

Mt 15.11 - Ježiš učí, že človeka môže naozaj poškrniť iba hriech, ktorého koreň väzí v neposlušnosti a v zlej žiadostivosti srdca. "Srdce" (v. 18) sa tu berie v semitskom chápaní ako sídlo rozumu a vôle, teda myseľ, duch, vnútro.

16. kapitola⁴¹

1¹ Tu prišli k nemu farizeji a saduceji a pokúšali ho. Žiadali ho, aby im ukázal znamenie z neba. **2** Ale on im povedal: „Keď sa zvečerí, hovorievate: »Bude pekne, lebo sa červenie nebo;« **3** a ráno: »Nebo je zachmúrené a červené, dnes bude búrka.« Vzhľad oblohy viete posúdiť, a znamenia časov neviete! **4** Zlé a cudzoložné pokolenie žiada znamenie, ale znamenie nedostane, iba ak znamenie Jonášovo.“ Nechal ich tam a odišiel. **5** Učeníci prišli na druhý breh. Zabudli si vziať chlieb **6**⁶ a Ježiš im povedal: „Dajte si pozor a chráňte sa kvasu farizejov a saducejov!“ **7** Oni však rozmýšľali a hovorili si: „Nevzali sme si chlieb!“ **8** Ale Ježiš to vedel a povedal: „Maloverní, prečo premýšľate, že nemáte chlieb? **9** Ešte nerozumiete, ani sa nepamätáte na päť chlebov pre päťtisíc ľudí a koľko košov ste nazbierali? **10** Ani na sedem chlebov pre štyritisíc ľudí a koľko košov ste nazbierali? **11** Ako to, že nechápete, že som vám nehovoril o chlebe?! Ale chráňte sa kvasu farizejov a saducejov!“ **12** Vtedy pochopili, že im nehovoril, aby sa chránili chlebového kvasu, ale náuky farizejov a saducejov. **13**¹³ Keď potom Ježiš prišiel do okolia Cézarey Filipovej, pýtal sa svojich učeníkov: „Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“ **14** Oni vraveli: „Jedni za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní za Jeremiáša alebo za jedného z prorokov.“ **15** „A za koho ma pokladáte vy?“ opýtal sa ich. **16** Odpovedal Šimon Peter: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha.“ **17**¹⁷ Ježiš mu povedal: „Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach. **18**¹⁸ A ja ti hovorím: Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu. **19** Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva: čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi.“ **20**²⁰ Potom prikázal učeníkom, aby nikomu nehovorili, že on je Mesiáš. **21** Od tej chvíle začal Ježiš svojim učeníkom vyjavovať, že musí ísť do Jeruzalema a mnoho trpieť od starších, veľkňazov a zákonníkov, že ho zabijú, ale tretieho dňa vstane z mŕtvych. **22** Peter si ho vzal nabok a začal mu dohovárať: „Nech ti je milostivý Boh, Pane! To sa ti nesmie stať!“ **23**²³ On sa obrátil a povedal Petrovi: „Chod' mi z cesty, satan! Na pohoršenie si mi, lebo nemáš zmysel pre Božie veci, len pre ľudské!“ **24** Potom Ježiš povedal svojim učeníkom: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. **25** Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho. **26** Veď čo osoží človeku, keby aj celý svet získal, a svojej duši by uškodil?! Alebo za čo vymení človek svoju dušu?! **27**²⁷ Lebo Syn človeka príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi a vtedy odplatí každému podľa jeho skutkov. **28** Veru, hovorím vám:

⁴¹ Mt 16,1-4 - Mk 8, 11–13; Lk 12, 54–56. Ako sa z určitých znakov dá usudzovať, aké bude počasie, aj mesiášske časy mali svoje znaky, z ktorých bolo možno poznať, že Ježiš je prisľúbený a očakávaný Mesiáš.

Mt 16,6 - Pozri poznámku k Mk 8, 15.

Mt 16,13 - Cézarea Filipova je 40 až 48 km severne od Betsaidy na úpätí Hermonu.

Mt 16,17 - "Telo a krv" je výraz, ktorý označuje "človeka".

Mt 16,18-19 - Týmito slovami prisľubuje Ježiš Šimonovi najvyšší úrad v Cirkvi. Nové Šimonovo meno bude Skala (po aramejsky Kéfá, po grécky Pétros), Peter. Je to meno úradu, ktorý má Šimon zastávať v budúcej, Kristom založenej Cirkvi. Na tomto Petrovom úrade Ježiš postaví svoju Cirkev akoby na skale. Odovzdanie kľúčov od domu alebo mesta znamenalo odovzdanie moci (právo otvárať a zatvárať, vpúšťať a vylučovať). Najvyššia Petrova moc zahrňuje v sebe moc kľúčov, moc viazať a rozväzovať, čo obrazne označuje skutočnú úplnú a najvyššiu právomoc a autoritu v Cirkvi. Po svojom vzkriesení Kristus svoj prisľub splnil a odovzdal Petrovi najvyšší úrad v Cirkvi (Jn 21, 15–17).

Mt 16,20 - Pozri poznámku k 8, 4.

Mt 16,23 - Peter vo veľkej horlivosti chce odvrátiť Ježiša od jeho najvlastnejšieho poslania a v tomto zmysle je Peter pokúšateľom čiže Božím protivníkom ("satan" je doslovne protivník, pokúšateľ).

Mt 16,27-28 - Verše 27 a 28 hovoria o dvoch zjaveniach Syna človeka v jeho kráľovstve. V. 27 hovorí o kráľovstve, ktoré po poslednom súde odovzdá Syn Bohu Otcovi, v. 28 o Kristovom kráľovstve, ktoré sa ukáže s ruinami Jeruzalema. Niektorí zasa v. 28 vzťahujú na premenenie Pána, o ktorom je reč v nasledujúcej kapitole.

Niektorí z tých, čo tu stoja, neokúsia smrť, kým neuvidia Syna človeka, ako prichádza vo svojom kráľovstve.“

17. kapitola⁴²

1 O šesť dní vzal Ježiš so sebou Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vyviedol ich na vysoký vrch do samoty. **2** Tam sa pred nimi premenil: tvár mu zažiarila sťa slnko a odev mu zbelel ako svetlo. **3** Vtom sa im zjavil Mojžiš a Eliáš a rozprávali sa s ním. **4** Vtedy Peter povedal Ježišovi: „Pane, dobre je nám tu. Ak chceš, urobím tu tri stánky: jeden tebe, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi.“ **5** Kým ešte hovoril, zahalil ich jasný oblak a z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie; počúvajte ho.“ **6** Keď to učeníci počuli, padli na tvár a veľmi sa báli. **7** No pristúpil k nim Ježiš, dotkol sa ich a povedal im: „Vstaňte a nebojte sa!“ **8** A keď zdvihli oči, nevideli nikoho, iba Ježiša. **9** Keď zostupovali z vrchu, Ježiš im prikázal: „Nikomuhovoríte o tomto videní, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych.“ **10¹⁰** Učeníci sa ho pýtali: „Prečo teda zákonníci hovoria, že najprv musí prísť Eliáš?“ **11** On odpovedal: „Áno, Eliáš príde a všetko obnoví. **12** Ba hovorím vám, že Eliáš už prišiel, no nespoznali ho a urobili s ním, čo chceli. Takisto bude od nich trpieť aj Syn človeka.“ **13** Vtedy učeníci pochopili, že im hovoril o Jánovi Krstiteľovi. **14** Keď prišli k zástupu, pristúpil k nemu istý človek, padol pred ním na kolená **15¹⁵** a hovoril: „Pane, zmiluj sa nad mojím synom: je námesačný a veľmi trpí, lebo často padne do ohňa a často do vody. **16** Priviedol som ho k tvojim učeníkom no nemohli ho uzdraviť.“ **17** Ježiš povedal: „Neveriace a skazené pokolenie, dokiaľ budem s vami? Dokedy vás mám ešte trpieť? Privedte ho sem ku mne.“ **18** Ježiš zlému duchu pohrozil, ten z neho vyšiel a chlapec bol od tej hodiny zdravý. **19** Keď boli učeníci s Ježišom sami, pristúpili k nemu a spýtali sa ho: „Prečo sme ho nemohli vyhnať my?“ **20²⁰** On im povedal: „Pre svoju malú vieru. Veru, hovorím vám: Ak budete mať vieru ako horčičné zrnko a poviete tomuto vrchu: »Prejdi odtiaľto ta!« - prejde. A nič vám nebude nemožné.“ **21²¹** (Tento druh sa nedá vyhnať ináč, iba modlitbou a pôstom.) **22** Keď boli spolu v Galilei, Ježiš im povedal: „Syn človeka bude vydaný do rúk ľudí; **23** zabijú ho, ale tretieho dňa vstane z mŕtvych.“ A oni sa veľmi zarmútili. **24²⁴** Keď prišli do Kafarnauma, pristúpili k Petrovi vyberači dvojdrachmy a povedali: „Váš učiteľ neplatí dvojdrachmu?“ **25** On vravel: „Platí.“ Keď potom vošiel do domu, Ježiš ho predišiel otázkou: „Šimon, čo myslíš? Od koho vyberajú pozemskí králi poplatky a dane? Od svojich synov, či od cudzích?“ **26** On odpovedal: „Od cudzích.“ A Ježiš mu povedal: „Synovia sú teda oslobodení. **27²⁷** Ale aby sme ich nepohoršili, choď k moru, hod' udicu a rybu, ktorá sa chytí prvá, vezmi, otvor jej ústa a nájdeš statér. Vezmi ho a daj im za mňa i za seba.“

⁴² Mt 17.10-13 - Mk 9, 11–13. U Židov sa ujalo presvedčenie, že pred Mesiášom príde na svet Eliáš (porov. Mal 3, 23). Ježiš síce potvrdzuje túto mienku, ale za Eliáša vyhlasuje aj Jána Krstiteľa (porov. Lk 1, 17), ktorý Eliášovo poslanie vlastne už splnil.

Mt 17.15 - "Je námesačný" – išlo pravdepodobne o epilepsiu.

Mt 17.20 - Vrch vo východných jazykoch symbolizoval neprekonateľnú prekážku. Jej odstránenie chce vyjadriť, že modlitba vyvierajúca z hlbokej viery vie prekonať aj tie najväčšie prekážky. Možno tu myslieť aj na charizmatický dar viery, ktorý pôsobí divy (1 Kor 12, 9).

Mt 17.21 - Tento verš Neovulgáta vynecháva; je to interpolácia z Mk 9, 29. Niektoré rukopisy ho pridávajú Matúšovi v znení: "Tento druh (diabolstva) sa nedá vyhnať ináč, iba modlitbou a pôstom."

Mt 17.24 - "Dvojdrachma", t. j. daň na potreby chrámu. V Ježišových časoch každý člen židovskej spoločnosti od svojho 20. roku bol povinný každoročne platiť túto daň. 1 drachma = 4,36 g striebra.

Mt 17.27 - Statér = strieborná minca v hodnote štyroch drachiem.

18. kapitola⁴³

1 V tú hodinu pristúpili k Ježišovi učeníci a pýtali sa: „Kto je podľa teba najväčší v nebeskom kráľovstve?“ **2** On zavolať k sebe dieťa, postavil ho medzi nich **3** a povedal: „Veru, hovorím vám: Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva. **4** Kto sa teda poníži ako toto dieťa, ten je najväčší v nebeskom kráľovstve. **5** A kto prijme jedno takéto dieťa v mojom mene, mňa prijíma. **6** Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a ponorili ho do morskej hlbiny. **7**⁷ Beda svetu pre pohoršenie! Pohoršenia síce musia prísť, ale beda človeku, skrze ktorého pohoršenie prichádza! **8** Ak ťa zvädza na hriech tvoja ruka alebo noha, odtni ju a odhod' od seba: je pre teba lepšie, keď vojdeš do života zmrzačený alebo krivý, ako keby ťa mali s obidvoma rukami a s obidvoma nohami hodiť do večného ohňa. **9** A ak ťa zvädza na hriech tvoje oko, vylúp ho a odhod' od seba: je pre teba lepšie, keď vojdeš do života s jedným okom, ako keby ťa mali s obidvoma očami vrhnúť do ohnivého pekla. **10** Dajte si pozor, aby ste neopovrhli ani jedným z týchto maličkých. Lebo vám hovorím, že ich anjeli v nebi ustavične hľadajú na tvár môjho Otca, ktorý je na nebesiach. **11**¹¹ (Syn človeka totiž prišiel zachrániť, čo sa stratilo.) **12** Čo myslíte? Keby mal niekto sto oviec a jedna z nich by zablúdila, nenechá tých deväťdesiatdeväť na vrchoch a nepôjde hľadať tú, čo zablúdila? **13** A keď sa mu ju podarí nájsť, veru, hovorím vám: Bude mať z nej väčšiu radosť ako z tých deväťdesiatich deviatich, čo nezablúdili. **14** Tak ani váš Otec, ktorý je na nebesiach, nechce, aby zahynul čo len jediný z týchto maličkých. **15** Keď sa tvoj brat prehreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata. **16** Ak ťa nepočúvne, priber si ešte jedného alebo dvoch, aby bola každá výpoveď potvrdená ústami dvoch alebo troch svedkov. **17** Keby ani ich nepočúvol, povedz to cirkvi. A keby ani cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik. **18**¹⁸ Veru, hovorím vám: Čo zviažete na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi. **19** A zasa vám hovorím: Ak budú dvaja z vás na zemi jednomyselne prosiť o čokoľvek, dostanú to od môjho Otca, ktorý je na nebesiach. **20** Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.“ **21** Vtedy k nemu pristúpil Peter a povedal mu: „Pane, koľko rás mám odpustiť svojmu bratovi, keď sa proti mne prehreší? Azda sedem rás?“ **22** Ježiš mu odpovedal: „Hovorím ti: Nie sedem rás, ale sedemdesiatšesť rás. **23** Preto sa nebeské kráľovstvo podobá kráľovi, ktorý sa rozhodol vyúčtovať so svojimi sluhami. **24**²⁴ Keď začal účtovať, priviedli mu jedného, ktorý bol dlžen desaťtisíc talentov. **25** Ale pretože nemal skadiaľ vrátiť, pán rozkázal predať jeho aj jeho ženu, aj deti i všetko, čo mal, a dlh splatiť. **26** Vtedy mu sluha padol k nohám a na kolenách ho prosil: »Pozhovej mi a všetko ti vrátim.« **27** A pán sa nad sluhom zľutoval, prepustil ho a odpustil mu aj dlžobu. **28**²⁸ No

⁴³ Mt 18,7 - Pohoršenie – zlé slovo, zlý príklad a vôbec všetko, čo iného zvädza na hriech. Vždy budú ľudia, ktorí svoju slobodu zneužívajú na zlé.

Mt 18,11 - Tento verš je interpolácia z 19, 10. Neovulgáta ho vynecháva. V niektorých rukopisoch sa nachádza v znení: "Syn človeka totiž prišiel zachrániť, čo sa stratilo."

Mt 18,18 - Ako predtým (Mt 16, 19) prisľúbil Ježiš Petrovi najvyššiu moc v Cirkvi, teraz dáva celému zboru apoštolov zákonodarnú a sudovskú moc. Táto moc prešla na nástupcov apoštolov – na biskupov, ktorých Boh ustanovil, aby spravovali jeho Cirkev (Sk 20, 28). Slová "nech ti je ako pohan a mýtnik" (v. 17) poukazujú na to, že Cirkev má moc neposlušníkov vyobcovať.

Mt 18,24 - Desaťtisíc talentov alebo hrivien (talent ako najvyššia hmotnostná i peňažná jednotka v starom Grécku: 1 talent = 60 mín = 6 000 drachiem = 26,2 kg striebra) predstavuje obrovskú hodnotu.

Mt 18,28 - Denár – starorímska strieborná minca – predstavovala dennú mzdu robotníka vo vinici (Mt 20, 2). Sto denárov teda znamená omnoho menšiu podlžnosť oproti desaťtisíc talentom.

len čo ten sluha vyšiel, stretol sa so svojím spolusluhom, ktorý mu dlhoval sto denárov. Chytil ho pod krk a kričal: »Vráť, čo mi dlhuješ!« **29** Jeho spolusluha mu padol k nohám a prosil ho: »Pozhovej mi a dlžobu ti splatím.« **30** On však nechcel, ale odišiel a vrhol ho do žalára, kým dlh nesplatí. **31** Keď jeho spolusluhovia videli, čo sa stalo, veľmi sa zarmútili. Išli a rozpovedali svojmu pánovi všetko, čo sa stalo. **32** A tak si ho pán predvolal a povedal mu: »Zlý sluha, ja som ti odpustil celú dlžobu, pretože si ma prosil. **33** Nemal si sa teda aj ty zľutovať nad svojím spolusluhom, ako som sa ja zľutoval nad tebou?« **34** A rozhnevaný pán ho vydal mučiteľom, kým nesplatí celú dlžobu. **35** Tak aj môj nebeský Otec urobí vám, ak neodpustíte zo srdca každý svojmu bratovi.«

19. kapitola⁴⁴

1 Keď Ježiš skončil tieto reči, odišiel z Galiley a prešiel do judejského kraja za Jordán. **2** Išli za ním veľké zástupy a on ich tam uzdravoval. **3** Tu k nemu pristúpili farizeji a pokúšali ho: „Smie človek prepustiť svoju manželku z akejkoľvek príčiny?“ **4**⁴ On odpovedal: „Nečítali ste, že Stvoriteľ ich od počiatku ako muža a ženu stvoril **5** a povedal: »Preto muž opustí otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele?« **6**⁶ A tak už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, nech človek nerozlučuje.“ **7** Povedali mu: „Prečo potom Mojžiš rozkázal dať priepustný list a prepustiť?“ **8** Odpovedal im: „Mojžiš vám pre tvrdosť vášho srdca dovolil prepustiť vaše manželky; ale od počiatku to nebolo tak. **9**⁹ A hovorím vám: Každý, kto prepustí svoju manželku pre iné ako pre smilstvo a vezme si inú, cudzoloží.“ **10** Jeho učeníci mu povedali: „Keď je to takto medzi mužom a ženou, potom je lepšie neženiť sa.“ **11**¹¹ On im povedal: „Nie všetci pochopia toto slovo, iba tí, ktorým je to dané. **12** Lebo sú ľudia neschopní manželstva, pretože sa takí narodili zo života matky, iných takými urobili ľudia a iní sa takými urobili sami pre nebeské kráľovstvo. Kto to môže pochopiť, nech pochopí.“ **13** Vtedy mu priniesli deti, aby na ne položil ruky a pomodlil sa. Ale učeníci ich okrikovali. **14** Ježiš im povedal: „Nechajte deti a nebráňte im prichádzať ku mne, lebo takým patrí nebeské kráľovstvo.“ **15** Potom na ne kládol ruky a odišiel odtiaľ. **16** Tu k nemu ktosi pristúpil a pýtal sa ho: „Učiteľ, čo dobré mám robiť, aby som mal večný život?“ On mu povedal: **17** „Prečo sa ma pýtaš na dobré? Len jeden je dobrý. Ale ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!“ **18** On sa ho opýtal: „Ktoré?“ Ježiš povedal: „Nezabiješ! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! **19** Cti otca i matku a milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!“ **20** Mladík mu povedal: „Toto všetko som zachovával. Čo mi ešte chýba?“ **21**²¹ Ježiš mu vrazil: „Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj

⁴⁴ Mt 19,4 - Gn 1, 27.

Mt 19,5-6 - Gn 2, 24. "Jedno telo" je hebraizmus a vyjadruje jednu morálnu bytosť. Kristus tu kategoricky potvrdzuje nerozlučnosť manželstva.

Mt 19,9 - Kresťanské manželstvo nemožno zrušiť ani vtedy, ak sa jedna zo stránok dopustí smilstva. (Čo znamená "smilstvo", o ktorom hovorí Ježiš, pozri poznámku k Mt 5, 32). Dovoľuje sa iba dočasné alebo aj doživotné odlúčenie – separácia – manželov, čím však manželstvo medzi nimi nezaniká. Pozri aj Mt 5, 32; Lk 16, 18; 1 Kor 7, 10–11.

Mt 19,11-12 - Dobrovoľne sa zrieknuť manželstva z lásky k Bohu je záslužný skutok. Stáva sa to pod vplyvom zvláštnej milosti. Nie všetci sú teda na to povolaní. Ide o jednu z evanjeliových rád, pomocou ktorých možno dosiahnuť kresťanskú dokonalosť.

Mt 19,21 - Ježiš tu odporúča chudobu a poslušnosť ako prostriedok na ľahšie dosiahnutie dokonalosti. Obe, spolu s čistotou, o ktorej bola reč vo vv. 11–12, tvoria tri evanjeliové rady.

Mt 19,24 - Týmito slovami Pán Ježiš netvrdí, že by boháči vôbec nemohli byť spasení. Príslovím o ťave zdôrazňuje, že ťažko získajú spásu tí, čo sa nezriadené viažu na bohatstvo.

Mt 19,28 - Odmenou apoštolov bude osobitná, a to autoritatívna účasť na Kristovej sláve pri Poslednom súde. Dvanásť kmeňov Izraela tu znamená nový Izrael, Cirkev.

ma!" **22** Keď mladík počul toto slovo, odišiel smutný, lebo mal veľký majetok. **23** A Ježiš povedal svojim učeníkom: „Veru, hovorím vám: Bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva. **24**²⁴ Ba hovorím vám: Ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva.“ **25** Keď to učeníci počuli, veľmi sa divili a hovorili: „Kto potom môže byť spasený?“ **26** Ježiš sa na nich zahľadel a povedal im: „Ľuďom je to nemožné, ale Bohu je všetko možné.“ **27** Vtedy mu Peter povedal: „Pozri, my sme opustili všetko a išli sme za tebou. Čo z toho teda budeme mať?“ **28**²⁸ Ježiš im povedal: „Veru, hovorím vám: Pri obnovení sveta, keď Syn človeka zasadne na trón svojej slávy, aj vy, čo ste išli za mnou, zasadnete na dvanásť trónov a budete súdiť dvanásť kmeňov Izraela. **29** A každý, kto pre moje meno opustí domy alebo bratov a sestry, alebo otca a matku, alebo deti, alebo polia, dostane stonásobne viac a bude dedičom večného života. **30** A mnohí prví budú poslednými a poslední prvými.

20. kapitola⁴⁵

1 Lebo nebeské kráľovstvo sa podobá hospodárovi, ktorý vyšiel skoro ráno najat' robotníkov do svojej vinice. **2** Zjednal sa s robotníkmi na denári za deň a poslal ich do svojej vinice. **3** Keď vyšiel okolo deviatej hodiny, videl iných, ako stoja záhalčivo na námestí. **4** I povedal im: »Chod'te aj vy do mojej vinice a dám vám, čo bude spravodlivé.« **5** A oni šli. Vyšiel znova okolo dvanástej aj okolo tretej hodiny popoludní a urobil podobne. **6** Keď vyšiel okolo piatej popoludní a našiel iných postávať, povedal im: »Čo tu nečinne stojíte celý deň?« **7** Vravili mu: »Nik nás nenajal.« Povedal im: »Chod'te aj vy do mojej vinice!« **8** Keď sa zvečerilo, povedal pán vinice svojmu správcovi: »Zavolaj robotníkov a vyplať im mzdu, počnúc poslednými až po prvých!« **9** Tak prišli tí, čo nastúpili okolo piatej hodiny popoludní, a každý dostal denár. **10** Keď prišli tí prví, mysleli si, že dostanú viac. Ale aj oni dostali po denári. **11** Vzali ho a šomrali na hospodára: **12** »Tí poslední pracovali jedinu hodinu, a ty si ich postavil na roveň nám, čo sme znášali bremeno dňa a horúčosť.« **13** Ale on jednému z nich odpovedal: »Priateľu, nekrivdím ti. Nejednal si sa so mnou za denár? **14** Vezmi, čo je tvoje, a chod'! Ja chcem aj tomuto poslednému dať toľko, koľko tebe. **15** Alebo nesmiem so svojím robiť, čo chcem? Či na mňa zazeráš preto, že som dobrý?« **16**¹⁶ Tak budú poslední prvými a prví poslednými.“ **17**¹⁷ Keď Ježiš vystupoval do Jeruzalema, vzal si osve dvanástich učeníkov a cestou im hovoril: **18** „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema a Syn človeka bude vydaný veľkňazom a zákonníkom. Odsúdia ho na smrť **19** a vydajú pohanom, aby ho vysmiali, zbičovali a ukrižovali, ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych.“ **20**²⁰ Vtedy k nemu pristúpila matka Zebedejových synov so svojimi synmi, poklonila sa a o čosi ho prosila. **21**²¹ On sa jej opýtal: „Čo chceš?“ Vravela mu: „Povedz, aby títo moji dvaja synovia sedeli v tvojom kráľovstve jeden po tvojej pravici a druhý po ľavici.“ **22** Ježiš odpovedal: „Neviete, čo žiadate. Môžete piť kalich, ktorý mám ja piť?“ Oni mu vraveli: „Môžeme.“ **23** On im povedal: „Môj kalich budete piť, ale dať niekomu sedieť po mojej pravici alebo ľavici nepatrí mne; to dostanú tí, ktorým to pripravil môj Otec.“ **24** Keď to

⁴⁵ Mt 20,1-16 - Podobenstvo učí, že spása je Božím darom. Boh ju dá tým, čo v kresťanskom povolání vydržia až do konca, bez ohľadu na čas obrátenia.

Mt 20,17-19 - Mk 10, 32–34; Lk 18, 31–33. Ježiš tretí raz predpovedá svoje umučenie, a to omnoho podrobnejšie.

Mt 20,20-22 - Zebedejovi synovia boli Ján a Jakub Starší. Ich matka bola Salome. Patrila medzi tie nábožné ženy, čo sprevádzali Ježiša a hmotne ho podporovali. – "Sediť po pravici alebo ľavici" je obraz najvyššej hodnosti a moci. – Piť s niekým z jedného kalicha znamená mať účasť na jeho osude..

počuli ostatní desiat, namrzeli sa na oboch bratov. **25** Ježiš ich zavola k sebe a povedal: „Viete, že vládovia národov panujú nad nimi a mocnári im dávajú cítiť svoju moc. **26** Medzi vami to tak nebude. Ale kto sa medzi vami bude chcieť stať veľkým, bude vašim služobníkom. **27** A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude vašim sluhom. **28** Ako ani Syn človeka neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť a položiť svoj život ako výkupné za mnohých.“ **29** Keď vychádzali z Jericha, išiel za ním veľký zástup. **30** A hľa, pri ceste sedeli dvaja slepci. Ako počuli, že tadiaľ ide Ježiš, vykriekli: „Pane, syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!“ **31** Zástup ich okríkal, aby mlčali; ale oni tým väčšmi kričali: „Pane, syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!“ **32** Ježiš zastal, zavola si ich a povedal: „Čo chcete, aby som vám urobil?“ **33** Odpovedali mu: „Pane, nech sa nám otvoria oči.“ **34** Ježiš sa zľutoval nad nimi, dotkol sa ich očí a hneď videli a išli za ním.

21. kapitola⁴⁶

1 Keď sa priblížili k Jeruzalemu a prišli do Betfage pri Olivovej hore, Ježiš poslal dvoch učeníkov **2** a povedal im: „Chodte do dediny, čo je pred vami, a hneď nájdete priviazanú oslicu a s ňou osliatko! Odviažte ich a privedte ku mne! **3**³ A keby vám niekto niečo hovoril, povedzte: »Pán ich potrebuje.« A hneď ich prepustí.“ **4** Toto sa stalo, aby sa splnilo, čo predpovedal prorok: **5**⁵ „Povedzte dcére sionskej: Hľa, tvoj Kráľ prichádza k tebe, tichý, sediaci na oslici, na osliatku, mlád'ati ťažného zvierat'a.“ **6** Učeníci šli a urobili, ako im Ježiš rozkázal. **7** Priviedli oslicu a osliatko, pokládli na ne svoje plášte a on si na ne sadol. **8** Veľké zástupy prestierali na cestu svoje plášte, iní odtínali zo stromov ratolesti a stlali ich na cestu. **9**⁹ A zástupy, čo išli pred ním, i tie, čo šli za ním, volali: „Hosanna synovi Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! Hosanna na výsostiach!“ **10** Keď vošiel do Jeruzalema, rozvírilo sa celé mesto; vypytovali sa: „Kto je to?“ **11** A zástupy hovorili: „To je ten prorok, Ježiš z galilejského Nazareta.“ **12**¹² Ježiš vošiel do chrámu a vyhnal všetkých predavačov a kupujúcich v chráme. Peňazomencom poprevracal stoly a predavačom holubov stolice **13** a povedal im: „Napísané je: »Môj dom sa bude volať domom modlitby.« A vy z neho robíte lotrovský pelech.“ **14** V chráme k nemu pristúpili slepí a chromí a on ich uzdravil. **15** Keď veľkňazi a zákonníci videli divy, ktoré robil, a deti, čo v chráme volali: „Hosanna synovi Dávidovmu!“, nahnevali sa **16** a povedali mu: „Počuješ, čo títo hovoria?“ Ježiš im odvetil: „Pravdaže. Nikdy ste nečítali: »Z úst nemlúvniat a dojčeniec pripravil si si chválu«?“ **17** I nechal ich, vyšiel von z mesta do Betánie a tam zostal. **18**¹⁸ Keď sa ráno vracal do mesta, pocítil hlad. **19** Pri ceste videl figovník. Išiel k nemu, ale nenašiel na ňom nič, len lístie. Preto mu povedal: „Nech sa na tebe už nikdy neurodí ovocie.“ A figovník hneď vyschol. **20** Keď to učeníci videli, zadivili sa a povedali: „Ako to, že figovník tak naraz vyschol?“ **21** Ježiš im na to povedal: „Veru,

⁴⁶ Mt 21,1 - Podľa Jána (12, 12) tento Ježišov vstup do Jeruzalema pripadá na nedeľu Veľkého týždňa (Kvetná nedeľa).

Mt 21,3 - Jediný raz sa u Mt Ježiš nazýva Pán (podobne u Mk 11, 3). V Starom zákone titul Pán patril Bohu alebo Mesiášovi-Kráľovi.

Mt 21,5 - Ježišov vstup na osliatku znamená, že nie je svetským panovníkom, ale kniežat'om prinášajúcim pokoj a spásu. Preto sa odvoláva na Iz 62, 11 a Zach 9, 9.

Mt 21,9 - Ž 118, 26. Hosanna je grécky prepis hebrejského slova hoša »nah« z pôvodného hoši »ahna« ktoré znamená "Zachovaj!" Je to prosba o záchranu a zdar i požehnanie pre toho, kto prichádza v Pánovom mene. Slovo však postupne strácalo svoj pôvodný obsah a prosba sa premenila na radostné uvítanie. V slovenčine by mu zodpovedalo zvolanie "Sláva mu! Nech žije!"

Mt 21,12-17 - Mk 11, 15–17; Lk 19, 45–46; Jn 2, 14–16. Ježiš tu pravdepodobne už druhý raz očisťuje jeruzalemský chrám od neprístojností, ktorých sa ľudia dopúšťali. Prvý raz to urobil asi na začiatku svojej verejnej činnosti, ako to opisuje Ján (2, 14–16).

Mt 21,18-22 - Mk 11, 12–14. 20–24. Figovník veľmi zriedka máva okolo Veľkej noci figy. Udalosť treba chápať obrazne. Figovník symbolizuje neplodný izraelský národ, na ktorom boli iba listy (vonkajšie zachovávanie Zákona), nie plody.

hovorím vám: Ak budete mať vieru a nebudete pochybovať, urobíte nielen to, čo sa stalo s figovníkom, ale keby ste aj tomuto vrchu povedali: »Zdvihni sa a hod' sa do mora,« stane sa to. **22** A dostanete všetko, o čo budete s vierou prosiť v modlitbe.“ **23** Keď prišiel do chrámu a učil, pristúpili k nemu veľkňazi a starší ľudu a pýtali sa: „Akou mocou toto robíš? A kto ti dal túto moc?“ **24** Ježiš im povedal: „Aj ja sa vás na niečo spýtam. Ak mi odpoviete, i ja vám poviem, akou mocou toto robím. **25** Odkiaľ bol Jánov krst? Z neba, či od ľudí?“ Oni rozmysľali a hovorili si: „Ak povieme: »Z neba,« povie nám: »Prečo ste mu teda neuverili?« **26** Ale ak povieme: »Od ľudí,« máme sa čo obávať zástupu, lebo Jána pokladajú všetci za proroka.“ **27** Odpovedali teda Ježišovi: „Nevieme.“ A on im odvetil: „Ani ja vám nepoviem, akou mocou toto robím.“ **28** „Čo poviete na toto? Istý človek mal dvoch synov. Prišiel k prvému a povedal mu: »Syn môj, chod' dnes pracovať do vinice!« **29** Ale on odpovedal: »Nechce sa mi.« No potom to oľutoval a išiel. **30** Išiel k druhému a povedal mu to isté. Ten odpovedal: »Idem, pane!« Ale nešiel. **31** Kto z týchto dvoch splnil otcovu vôľu?“ Odpovedali: „Ten prvý.“ Ježiš im povedal: „Veru, hovorím vám: Mýtnici a neviestky vás predchádzajú do Božieho kráľovstva. **32** Lebo k vám prišiel Ján cestou spravodlivosti, a neuverili ste mu. Ale mýtnici a neviestky mu uverili. A vy, hoci ste to videli, ani potom ste sa nekajali a neuverili ste mu. **33** Počujte iné podobenstvo: Istý hospodár vysadil vinicu. Obohnal ju plotom, vykopal v nej lis a postavil vežu. Potom ju prenajal vinohradníkom a odcestoval. **34** Keď sa priblížil čas oberačky, poslal k vinohradníkom svojich sluhov, aby prevzali jeho diel úrody. **35** Ale vinohradníci jeho sluhov pochytili; jedného zbili, iného zabili, ďalšieho ukameňovali. **36** Znova poslal iných sluhov, viac ako predtým, ale aj s nimi urobili podobne. **37** Napokon k nim poslal svojho syna, lebo si povedal: »K môjmu synovi budú mať úctu.« **38** Ale keď vinohradníci zazreli syna, povedali si: »To je dedič. Podťte, zabime ho a jeho dedičstvo bude naše!« **39** Chytili ho, vyvliekli z vinice a zabili. **40** Keď potom príde pán vinice, čo urobí tým vinohradníkom?“ **41** Odpovedali mu: „Zlých bez milosti zahubí a vinicu prenajme iným vinohradníkom, ktorí mu budú načas odovzdávať úrodu.“ **42** Ježiš im povedal: „Nikdy ste nečítali v Písme: »Kameň, čo staviteľa zavrhlí, stal sa kameňom uholným. To sa stalo na pokyn Pána; vec v našich očiach obdivuhodná«? **43** Preto vám hovorím: Vám sa Božie kráľovstvo vezme a dá sa národu, ktorý bude prinášať úrodu. **44** Kto padne na ten kameň, doláme sa, a na koho on padne, toho rozdlávi.“ **45** Keď veľkňazi a farizeji počuli tieto jeho podobenstvá, vybadali, že hovorí o nich. **46** A chceli ho zajať, len sa báli zástupov, lebo ony ho pokladali za proroka.

22. kapitola⁴⁷

1 A Ježiš im znova hovoril v podobenstvách: **2** „Nebeské kráľovstvo sa podobá kráľovi, ktorý vystrojil svadbu svojmu synovi. **3** Poslal svojich sluhov, aby zavolali pozvaných na

⁴⁷ Mt 22,14 - Slovo "mnoho" vyjadruje všeobecnosť, podobne ako v 20, 28. "Málo" zasa znamená, že nie každý spĺňa podmienky na pozvanie k spásu.

Mt 22,21 - Obraz a nápis na minci mali upozorniť farizejov na skutočný právny stav ich vlastní. Mali si uvedomiť, komu sú politicky podriadení. Všeobecná Ježišova odpoveď o plnení povinnosti voči štátu svedčí o tom, že štát a jeho predstavitelia i podľa Božieho zákona oprávnené žiadajú od podriadených poslušnosť a dane. Podľa Ježišových slov však nijaké ľudské ustanovenie nemôže zrušiť Božie požiadavky, lebo Boha máme poslúchať viac ako ľudí (Sk 4, 19).

Mt 22,24 - Dt 25, 5. Je to ustanovenie o švagrovskom (levirátskom) manželstve. Saducejmi prednesený údajný prípad chcel zosmiešniť Ježišovu náuku o zmŕtvychvstaní.

Mt 22,32 - Ex 3, 6. Ježiš im odpovedá, že po vzkriesení už nebude manželstvo. Ľudstvo dosiahlo svoj cieľ. Okrem toho ak Boh je Bohom patriarchov, potom patriarchovia žijú, lebo on je Boh živých. Teda jestvuje posmrtný život a vzkriesenie.

Mt 22,45 - Odpoveď je jednoduchá. Mesiáš je podľa ľudskej prirodzenosti synom Dávida, podľa božskej prirodzenosti Božím Synom.

svadbu. Ale oni nechceli ísť. **4** Znova poslal iných sluhov s odkazom: »Povedzte pozvaným: Hostinu som už pri chystal, voly a krmny dobytok sú pozabíjané a všetko je pripravené; pod'ťte na svadbu!« **5** Ale oni na to nedbali a odišli: jeden na svoje pole, iný za svojim obchodom. **6** Ostatní jeho sluhov pochytili, potupili a zabili. **7** Kráľ sa rozhneval, poslal svoje vojská, vrahov zahubil a ich mesto podpálil. **8** Potom povedal svojim sluhom: »Svadba je pripravená, ale pozvaní jej neboli hodní. **9** Chod'ťte preto na rázcestia a všetkých, čo nájdete, zavolajte na svadbu.« **10** Sluhovia vyšli na cesty a zhromaždili všetkých, ktorých našli, zlých aj dobrých; a svadobná sieň sa naplnila hosťami. **11** Keď kráľ vošiel pozrieť si hostí, zbadal tam človeka, ktorý nebol oblečený do svadobného odevu. **12** Povedal mu: »Priateľu, ako si sem mohol vojsť bez svadobného odevu?« On onemel. **13** Tu kráľ povedal sluhom: »Zviažte mu nohy i ruky a vyhod'ťte ho von do tmy; tam bude plač a škrípanie zubami.« **14¹⁴** Lebo mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.“ **15** Vtedy farizeji odišli a radili sa, ako by ho podchytili v reči. **16** Poslali k nemu svojich učeníkov a herodiánov so slovami: „Učiteľ, vieme, že vždy vravíš pravdu a podľa pravdy učíš Božej ceste. Neberieš ohľad na nikoho, lebo nehľadíš na osobu človeka. **17** Povedz nám teda, čo si myslíš: Slobodno platiť cisárovi daň, či nie?“ **18** Ale Ježiš poznal ich zlomyseľnosť a povedal: „Čo ma pokúšate, pokrytci?! **19** Ukážte mi daňový peniaz!“ Oni mu podali denár. **20** Spýtal sa ich: „Čí je tento obraz a nápis?“ **21²¹** Odpovedali mu: „Cisárov.“ Tu im povedal: „Dávajte teda, čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu.“ **22** Keď to počuli, zadivili sa, nechali ho a odišli. **23** V ten deň prišli k nemu saduceji, ktorí tvrdia, že niet zmŕtvychvstania, a pýtali sa ho: **24²⁴** „Učiteľ, Mojžiš povedal, že ak niekto zomrie a nemal deti, jeho brat si má vziať jeho manželku a splodiť svojmu bratovi potomka. **25** Bolo u nás sedem bratov. Prvý sa oženil a umrel. A pretože nemal potomka, zanechal svoju ženu svojmu bratovi. **26** Takisto aj druhý a tretí až po siedmeho. **27** Napokon po všetkých zomrela aj žena. **28** Nuž ktorému zo siedmich bude manželkou pri vzkriesení? Ved' ju mali všetci.“ **29** Ježiš im povedal: „Mýlite sa, lebo nepoznáte Písmo ani Božiu moc. **30** Pri vzkriesení sa ľudia neženia, ani nevydávajú, ale sú ako anjeli v nebi. **31** A o vzkriesení mŕtvych ste nečítali, čo vám povedal Boh, keď vravel: **32³²** »Ja som Boh Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba?« A on nie je Bohom mŕtvych, ale živých.“ **33** Keď to počuli zástupy, žasli nad jeho učením. **34** Keď sa farizeji dopočuli, že umlčal saducejov, zišli sa **35** a jeden z nich, učiteľ zákona, sa ho spýtal, aby ho pokúšal: **36** „Učiteľ, ktoré prikázanie v Zákone je najväčšie?“ **37** On mu povedal: „Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! **38** To je najväčšie a prvé prikázanie. **39** Druhé je mu podobné: Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého! **40** Na týchto dvoch prikázaniach spočíva celý Zákon i Proroci.“ **41** Keď boli farizeji zhromaždení, Ježiš sa ich opýtal: **42** „Čo si myslíte o Mesiášovi? Čí syn je?“ Odpovedali mu: „Dávidov.“ **43** Povedal im: „Akože ho potom Dávid v Duchu volá Pánom, keď hovorí: **44** »Pán povedal môjmu Pánovi: Sed' po mojej pravici, kým ti nepoložím tvojich nepriateľov pod nohy?« **45⁴⁵** Ak ho teda Dávid volá Pánom, ako môže byť jeho synom?“ **46** A nik mu nevedel odpovedať ani slovo. Ani sa ho od toho dňa už nik neodvážil vypytovať.

23. kapitola⁴⁸

1 Vtedy Ježiš povedal zástupom i svojim učeníkom: **2** „Zákonníci a farizeji zasadli na Mojžišovu stolicu. **3** Preto robte a zachovávajúte všetko, čo vám povedia, ale podľa ich skutkov nerobte: lebo hovoria, a nekonajú. **4**⁴ Viažu ťažké až neúnosné bremená a kladú ich ľuďom na plecia, ale sami ich nechcú ani prstom pohnúť. **5**⁵ Všetko, čo robia, konajú iba preto, aby ich ľudia videli: rozširujú si modlitebné remienky a zväčšujú strapce na šatách, **6** radi majú popredné miesta na hostinách, prvé stolice v synagógach, **7** pozdravy na uliciach a keď ich ľudia oslovujú Rabbi. **8** Vy sa nedávajte volať Rabbi, lebo len jeden je váš Učiteľ, vy všetci ste bratia. **9** Ani Otcom nevolajte nikoho na zemi, lebo len jeden je váš Otec, ten nebeský. **10** Ani sa nedávajte volať Učiteľmi, lebo len jediný je váš Učiteľ, Kristus. **11** Kto je medzi vami najväčší, bude vašim služobníkom. **12** Kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený. **13** Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo zatvárate nebeské kráľovstvo pred ľuďmi! Sami doň nevchádzate, a tým, čo vchádzajú, vojsť nedovoľíte. **14**¹⁴ (Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Vyjedáte domy vdovám a modlíte sa dlhé modlitby. Preto vás postihne prísnejší súd.) **15** Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo obchádzate more i zem, aby ste získali jedného novoverca, a keď sa ním stane, urobíte z neho syna pekla dva razy horšieho, ako ste sami! **16** Beda vám, slepí vodcovia! Hovoríte: »Kto by prisahal na chrám, to nič nie je, ale kto by prisahal na chrámové zlato, to ho už viaže.« **17** Hlupáci a slepci! Čo je viac: zlato, či chrám, ktorý to zlato posväčuje? **18** Alebo: »Kto by prisahal na oltár, to nič nie je, ale kto by prisahal na dar, čo je na ňom, to ho už viaže.« **19** Slepici! Čože je viac: dar, či oltár, ktorý ten dar posväčuje? **20** Kto teda prisahá na oltár, prisahá naň i na všetko, čo je na ňom; **21** a kto prisahá na chrám, prisahá naň i na toho, ktorý v ňom býva. **22** A kto prisahá na nebo, prisahá na Boží trón i na toho, čo na ňom sedí. **23**²³ Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo dávate desiatky z mäty, kôpru a rasce, ale zanedbali ste, čo je v zákone dôležitejšie - spravodlivosť, milosrdenstvo a vernosť! Toto bolo treba robiť, a tamto nezanedbávať. **24** Slepí vodcovia! Komára preciedzate a ťavu prehltáte. **25**²⁵ Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo čistíte čašu a misu zvonka, ale vnútri sú plné lúpeže a nečistoty! **26** Slepý farizej, vyčisti čašu najprv zvnútra, aby bola čistá aj zvonka! **27**²⁷ Beda

⁴⁸ Mt 23,4 - Židovskí zákonníci patrili väčšinou do strany farizejov. Keďže sa vydávali za opatrovníkov ústneho podania (porov. Mt 15, 2), vymýšľali rozličné predpisy, ktoré sa vzťahovali na všetky životné situácie až do najmenších podrobností. Množstvo podrobných predpisov znamenalo temer neznesiteľné a nesplniteľné bremeno, ktoré ustavične prekážalo ľuďom povzniesť sa k Bohu. Mt 23,5 - Modlitebné remienky (tefillín, gr. fylaktéria) mali na konci pripevnené malé kožené schránky v tvare kocky, v ktorých boli pergamenové prúžky, popísané výrokmi Písma. Pri rannej modlitbe viazali si ich na čelo a na ľavé rameno naproti srdcu, čo malo naznačovať, že pamätajú na Zákon, a preto srdce i myseľ majú obrátené k Bohu (Ex 13, 9. 16; Dt 6, 4–9; 11, 13–21). Zákonníci a farizeji nosili veľmi široké modlitebné remienky, aby každému bolo na prvý pohľad zrejmé, že práve oni si veľmi vážia Zákon. Podľa iného predpisu (Nm 15, 38–39 a Dt 22, 12) zasa nosili strapce na štyroch rohoch plášťa, aby si pri pohľade na ne spomenuli, že sú príslušníkmi vyvoleného národa, ktorý dostal od Boha Zákon. Všetko to farizeji a zákonníci využívali, aby dali svetu najavo svoju veľkú horlivosť za Zákon.

Mt 23,14 - Tento verš je interpolácia z Mk 12, 40 a Lk 20, 47. V niektorých rukopisoch sa nachádza v tomto znení: "Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Vyjedáte domy vdovám a modlíte sa dlhé modlitby. Preto vás postihne prísnejší súd." Neovulgáta ho vynecháva.

Mt 23,23 - Zákon žiadal dávať desiatky len z obilia, vína a ovocia (Lv 27, 30; Dt 14, 22). Oni však dávali aj z iných rastlín, aby sa zdali zbožnejšími.

Mt 23,25 - Všetko, čím naplňajú svoje misy, nadobudli väčšinou svojou hrabivosťou, ba aj lúpežou.

Mt 23,27 - Podľa Nm 19, 16 uvalil na seba poškvrtu, kto sa dotkol hrobu alebo mŕtvol. Aby teda boli hroby každému zjavné, bielili ich vápnom pred veľkonočnými sviatkami.

Mt 23,37–39 - Lk 13, 34–35. Židia odmietli Ježiša a jeho učenie, preto neujdú trestu. Ich hlavné mesto, ktoré bolo oporou ich pýchy a namyslenosti, bude kruto zničené. Ani Ježiš sa im viac neukáže. Príde, až keď sa Židia obrátia (Rim 11, 25–32) a budú ho vítať slovami: "Požehnaný..." (Ž 118, 26).

vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo sa podobáte obieleným hrobom, ktoré zvonka vyzerajú pekne, ale vnútri sú plné mŕtvolných kostí a všelijakej nečistoty! **28** Tak sa aj vy navonok zdáte ľuďom spravodliví, no vnútri ste plní pokrytectva a neprávosti. **29** Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Prorokom staviate hrobky a spravodlivým zdobíte pomníky **30** a hovoríte: »Keby sme boli žili za čias našich otcov, neboli by sme s nimi prelievali krv prorokov.« **31** A tak si sami svedčíte, že ste synmi tých, čo zabíjali prorokov. **32** Vy už dovŕšite mieru svojich otcov! **33** Hadi, hadie plemeno, ako uniknete rozsudku pekla? **34** Preto, hľa, ja k vám posielam prorokov, učiteľov múdrosti a zákonníkov. Vy niektorých z nich zabijete a ukrižujete, iných budete bičovať vo svojich synagógach a prenasledovať z mesta do mesta, **35** aby na vás padla všetka spravodlivá krv vyliata na zemi, počnúc krvou spravodlivého Ábela až po krv Zachariáša, Barachiášovho syna, ktorého ste zabili medzi chrámom a oltárom. **36** Veru, hovorím vám: To všetko padne na toto pokolenie. **37**³⁷ Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý zabíjaš prorokov a kameňuješ tých, čo boli k tebe poslaní, koľko rás som chcel zhromaždiť tvoje deti, ako sliepka zhromažďuje svoje kuriatka pod krídla, a nechceli ste! **38** Hľa, váš dom vám ostáva pustý. **39** Lebo vám hovorím: Odteraz ma nevidíte, až kým nebudete hovoriť: »Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.«“

24. kapitola⁴⁹

1 Keď Ježiš vyšiel z chrámu a odchádzal, pristúpili k nemu jeho učeníci a ukazovali mu chrámové stavby. **2**² On im však povedal: „Vidíte toto všetko? Veru, hovorím vám: Nezostane tu kameň na kameni; všetko bude zborené.“ **3** Keď potom sedel na Olivovej hore a boli sami, pristúpili k nemu učeníci a spýtali sa ho: „Povedz nám, kedy to bude a aké bude znamenie tvojho príchodu a konca sveta?“ **4** Ježiš im odpovedal: „Dajte si pozor, aby vás niekto nezviedol. **5** Lebo prídu mnohí v mojom mene a budú hovoriť: »Ja som Mesiáš.« A mnohých zvedú. **6** Budete počuť o vojnách a chýry o bojoch. Dajte si pozor, aby ste sa neplašili. To musí prísť, ale ešte nebude koniec. **7** Lebo povstane národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu. Miestami bude hlad a zemetrasenie. **8** Ale to všetko bude len začiatok útrap. **9** Potom vás vydajú na mučenie, budú vás zabíjať, a všetky národy vás budú nenávidieť pre moje meno. **10** Vtedy mnohí odpadnú a budú sa navzájom udávať a nenávidieť. **11** Vystúpi mnoho falošných prorokov a zvedú mnohých. **12** A pretože sa rozmnoží nepravosť, v mnohých vychladne láska. **13** Ale kto vytrvá do konca, bude spasený. **14** Toto evanjelium o kráľovstve sa bude hlásať po celom svete na svedectvo všetkým národom. A potom príde koniec. **15**¹⁵ Keď uvidíte ohavnosť spustošenia na svätom mieste, ako predpovedal prorok Daniel - kto číta, nech pochopí: **16** vtedy tí, čo

⁴⁹ Mt 24,2 - Pred opisom Ježišovho umučenia kladú traja prví evanjelisti jeho reč o skaze Jeruzalema, na ktorú už upozornil farizejov (Mt 23, 38), a o konci sveta. Keďže ide o posledné udalosti, týkajúce sa Jeruzalema a celého sveta, menujeme túto reč eschatologickou rečou, t. j. rečou o posledných udalostiach. Obe udalosti sa tak prelínajú, že ich ťažko od seba odlišiť. Skaza Jeruzalema je predobrazom konca sveta, lebo vtedy sa akoby úradne skončí úloha Starého zákona v dejinách spásy. Kristove slová o Jeruzaleme sa doslova splnili roku 70 po Kr.

Mt 24,15 - "Ohavnosť spustošenia" bude podobná spustošeniu, o ktorom hovorí prorok Daniel (9, 27; 11, 31; 12, 11). Vtedy Antiochus Epifanes roku 168 pred Kr. postavil v jeruzalemskom chráme Diovu sochu. Tomu pripodobňuje Kristus aj zaujatie chrámu Rimanmi. Títus bol posledný človek, ktorý bol vo Svätyni svätých.

Mt 24,32-36 - Mk 13, 28-32; Lk 21, 29-33. Na otázku apoštolov, kedy nastane skaza Jeruzalema (v. 3), Ježiš odpovedá (24, 33), že je blízko, pred dvermi. "Toto pokolenie" sú Ježišovi vrstovníci. Dožijú sa toho, čo im o skaze Jeruzalema predpovedal. Na druhú otázku, kedy bude koniec sveta, odpovedal: "O tom dni a o tej hodine nevie nik" (24, 36). "Ani Syn", ako človek. Toto je jedno z možných vysvetlení týchto Ježišových predpovedí.

Mt 24,45-51 - Lk 12, 41-48. V súvislosti s nečakaným príchodom Ježiša Matúš uvádza tri podobnosti ako výzvu na bdelosť.

budú v Judei, nech utečú do hôr; **17** kto bude na streche, nech nezostupuje vziať si niečo z domu, **18** a kto bude na poli, nech sa nevracia vziať si plášť. **19** Beda ťarchavým ženám a tým, čo budú v tie dni pridávať! **20** Modlite sa, aby ste nemuseli utekať v zime alebo v sobotu, **21** lebo vtedy bude veľké súženie, aké nebolo od počiatku sveta až doteraz a už ani nebude. **22** A keby sa tie dni neskrátili, nezachránil by sa nik; ale kvôli vyvoleným sa tie dni skrátia. **23** Keby vám vtedy niekto povedal: »Hľa, tu je Mesiáš« alebo: »Tamto je,« neverte. **24** Lebo vystúpia falošní mesiáši a falošní proroci a budú robiť veľké znamenia a zázraky, aby zvedli, ak je to možné, aj vyvolených. **25** Hľa, hovorím vám to vopred. **26** Keby vám teda povedali: »Hľa, je na púšti,« nevychádzajte; »Hľa, skrýva sa v dome,« neverte. **27** Lebo ako blesk vzíde na východe a vidno ho až po západ, taký bude aj príchod Syna človeka. **28** Kde bude mŕtvola, tam sa zhromaždia aj orly. **29** Hneď po súžení tých dní slnko sa zatmie, mesiac nevydá svoje svetlo, hviezdy budú padať z neba a nebeské mocnosti sa zachvejú. **30** Vtedy sa na nebi zjaví znamenie Syna človeka. Všetky kmene zeme budú nariekať a uvidia Syna človeka prichádzať na nebeských oblakoch s mocou a veľkou slávou. **31** On pošle svojich anjelov za mohutného zvuku poľnice a zhromaždia jeho vyvolených zo štyroch strán sveta, od jedného kraja neba až po druhý. **32**³² Od figovníka sa naučte podobnosť. Keď jeho ratolesť mladne a vyháňa lístie, viete, že je blízko leto. **33** Tak aj vy; až uvidíte toto všetko, vedzte, že je blízko, pred dvermi. **34** Veru, hovorím vám: Nepominie sa toto pokolenie, kým sa to všetko nestane. **35** Nebo a zem sa pomínú, ale moje slová sa nepomínú. **36** Ale o tom dni a o tej hodine nevie nik, ani nebeskí anjeli, ani Syn, iba sám Otec. **37** Ako bolo za dní Noema, tak bude aj pri príchode Syna človeka. **38** Ako v dňoch pred potopou ľudia jedli a pili, ženili sa a vydávali až do toho dňa, keď Noe vošiel do korába, **39** a nič nezbadali, až prišla potopa a zmietla všetkých, tak bude aj pri príchode Syna človeka. **40** Vtedy budú na poli dvaja: jeden bude vzatý, druhý sa ponechá. **41** Dve budú mlieť na mlyne: jedna bude vzatá, druhá sa ponechá. **42** Bdejte teda, lebo neviete, v ktorý deň príde váš Pán. **43** Uvážte predsa: Keby hospodár vedel, v ktorú nočnú hodinu príde zlodej, veruže by bdel a nedovolil by mu vniknúť do svojho domu. **44** Preto aj vy bud'te pripravení, lebo Syn človeka príde v hodinu, o ktorej neviete. **45**⁴⁵ Kto je teda verný a múdry sluha, ktorého pán ustanovil nad svojou čel'ad'ou, aby jej načas dával pokrm? **46** Blahoslavený sluha, ktorého pán pri svojom príchode nájde tak robiť. **47** Veru, hovorím vám: Ustanoví ho nad celým svojím majetkom. **48** Ale keby si zlý sluha v srdci povedal: »Môj pán voľajako nejde« **49** a začal by biť svojich spolusluhov, jesť a piť s opilcami, **50** pán toho sluha príde v deň, keď to najmenej čaká, a v hodinu, o ktorej sa nenazdá, **51** oddelí ho a dá mu podiel medzi pokrytcami; tam bude plač a škrípanie zubami.

25. kapitola⁵⁰

1 Vtedy sa nebeské kráľovstvo bude podobať desiatim pannám, ktoré si vzali lampy a vyšli naproti ženíchovi. **2** Päť z nich bolo nerozumných a päť múdrych. **3** Nerozumné si vzali lampy, ale olej si so sebou nevzali. **4** Múdre si vzali s lampami aj olej do nádob. **5** Keď ženích neprichádzal, všetkým sa začalo driemať a zaspali. **6** O polnoci sa strhol krik:

⁵⁰ Mt 25,29 - Boh je ku každému štedrý. Každému dáva potrebnú milosť. Kto s ňou spolupracuje, získava ešte viac. Kto ňou pohŕda, kto ju odmieta, stratí aj to, čo predtým dostal.

»Ženích prichádza, vyjdite mu v ústrety!« **7** Všetky panny sa prebudili a pripravovali si lampy. **8** Tu nerozumné panny povedali múdrym: »Dajte nám zo svojho oleja, lebo naše lampy hasnú.« **9** Ale múdre odvetili: »Aby azda nebolo ani nám, ani vám málo, choďte radšej k predavačom a kúpte si!« **10** No kým išli kupovať olej, prišiel ženích a tie, čo boli pripravené, vošli s ním na svadbu a dvere sa zatvorili. **11** Napokon prišli aj ostatné panny a vraveli: »Pane, Pane, otvor nám!« **12** Ale on im povedal: »Veru, hovorím vám: Nepoznám vás.« **13** Preto bdejte, lebo nevíete ani dňa, ani hodiny. **14** Bude to tak, ako keď sa istý človek chystal na cestu. Zavolať si sluhov a zveril im svoj majetok: **15** jednému dal päť talentov, druhému dva a ďalšiemu jeden, každému podľa jeho schopností, a odcestoval. **16** Ten, čo dostal päť talentov, hneď šiel, obchodoval s nimi a získal ďalších päť. **17** Podobne aj ten, čo dostal dva, získal ďalšie dva. **18** Ale ten, čo dostal jeden, šiel, vykopal jamu a peniaze svojho pána ukryl. **19** Po dlhom čase sa pán tých sluhov vrátil a začal s nimi účtovať. **20** Predstúpil ten, čo dostal päť talentov, priniesol ďalších päť talentov a vravel: »Pane, päť talentov si mi odovzdal a hľa, ďalších päť som získal.« **21** Jeho pán mu povedal: »Správne, dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdí do radosti svojho pána.« **22** Predstúpil ten, čo dostal dva talenty, a vravel: »Pane, dva talenty si mi odovzdal a hľa, získal som ďalšie dva.« **23** Jeho pán mu povedal: »Správne, dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdí do radosti svojho pána.« **24** Predstúpil aj ten, čo dostal jeden talent, a hovoril: »Pane, viem, že si tvrdý človek: žneš, kde si nesial, a zbieraš, kde si nerozsýpal. **25** Bál som sa, a preto som išiel a ukryl tvoj talent v zemi. Hľa, tu máš, čo je tvoje.« **26** Jeho pán mu povedal: »Zlý a lenivý sluha! Vedel si, že žnem, kde som nesial, a zbieram, kde som nerozsýpal? **27** Mal si teda moje peniaze dať peňazomencom a ja by som si bol po návrate vybral, čo je moje, aj s úrokmi. **28** Vezmite mu talent a dajte ho tomu, čo má desať talentov. **29**²⁹ Lebo každému, kto má, ešte sa pridá a bude mať hojne. Ale kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má. **30** A neužitočného sluhu vyhodte von do tmy; tam bude plač a škripanie zubami.« **31** Až príde Syn človeka vo svojej sláve a s ním všetci anjeli, zasadne na trón svojej slávy. **32** Vtedy sa pred ním zhromaždia všetky národy a on oddelí jedných od druhých, ako pastier oddeluje ovce od capov. **33** Ovce si postaví sprava a capov zľava. **34** Potom Kráľ povie tým, čo budú po jeho pravici: »Podďte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta. **35** Lebo som bol hladný a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť; bol som pocestný a pritúlili ste ma; **36** bol som nahý a priodeli ste ma; bol som chorý a navštívili ste ma; bol som vo väzení a prišli ste ku mne.« **37** Vtedy mu spravodliví povedia: »Pane, a kedy sme ťa videli hladného a nakrmili sme ťa, alebo smädného a dali sme ti piť? **38** Kedy sme ťa videli ako pocestného a pritúlili sme ťa, alebo nahého a priodeli sme ťa? **39** Kedy sme ťa videli chorého alebo vo väzení a prišli sme k tebe?« **40** Kráľ im odpovie: »Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.« **41** Potom povie aj tým, čo budú zľava: »Odídte odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablovej a jeho anjelom! **42** Lebo som bol hladný, a nedali ste mi jesť; bol som smädný, a nedali ste mi piť; **43** bol som pocestný, a nepritúlili ste ma; bol som nahý, a nepriodeli ste ma; bol som chorý a vo väzení, a nenavštívili ste ma.« **44** Vtedy mu aj oni povedia: »Pane, a kedy sme ťa videli hladného alebo smädného, alebo ako pocestného, alebo nahého, alebo chorého, alebo vo väzení, a neposlúžili sme ti?« **45** Vtedy

im on odpovie: »Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste neurobili jednému z týchto najmenších, ani mne ste to neurobili.« **46** A pôjdu títo do večného trápenia, kým spravodliví do večného života.»

26. kapitola⁵¹

1 Keď Ježiš skončil všetky tieto reči, povedal svojim učeníkom: **2** „Viete, že o dva dni bude Veľká noc a Syn človeka bude vydaný, aby ho ukrižovali.“ **3** Vtedy sa zhromaždili veľkňazi a starší ľud v dvorane veľkňaza, ktorý sa volal Kajfáš, **4** a uzniesli sa, že Ježiša podvodne chytia a zabijú. **5** Ale hovorili: „Nie vo sviatok, aby sa ľud nevzbúril.“ **6** Keď bol Ježiš v Betánii v dome Šimona Malomocného, **7** pristúpila k nemu žena s alabastrovou nádobou vzácneho voňavého oleja a vyliala mu ho na hlavu, ako sedel pri stole. **8** Keď to videli učeníci, hnevali sa a hovorili: „Načo takéto mrhanie? **9** Ved' sa to mohlo draho predať a rozdať chudobným.“ **10** Ježiš to spozoroval a povedal im: „Prečo trápíte túto ženu? Urobila mi dobrý skutok; **11** ved' chudobných máte vždy medzi sebou, ale mňa nemáte vždy. **12** Keď mi vyliala tento olej na telo, urobila to na môj pohreb. **13** Veru, hovorím vám: Kdekoľvek na svete sa bude ohlasovať toto evanjelium, bude sa na jej pamiatku hovoriť aj o tom, čo urobila.“ **14** Vtedy jeden z Dvanástich - volal sa Judáš Iškariotský - odišiel k veľkňazom **15**¹⁵ a vyzvedal sa: „Čo mi dáte, a ja vám ho vydám?“ Oni mu určili tridsať strieborných. **16** A od tej chvíle hľadal príležitosť vydať ho. **17**¹⁷ V prvý deň sviatkov Nekvasených chlebov prišli k Ježišovi učeníci a pýtali sa ho: „Kde ti máme pripraviť veľkonočnú večeru?“ **18** On povedal: „Chod'te do mesta k istému človeku a povedzte mu: Učiteľ odkazuje: Môj čas je blízko, u teba budem jesť so svojimi učeníkmi veľkonočného baránka.“ **19** Učeníci urobili, ako im Ježiš rozkázal, a pripravili veľkonočného baránka. **20** Keď sa zvečerilo, zasadol s Dvanástimi za stôl. **21** A keď jedli, povedal: „Veru, hovorím vám: Jeden z vás ma zradí.“ **22** Veľmi osmutneli a začali sa ho jeden po druhom vypytovať: „Som to ja, Pane?“ **23** On odpovedal: „Kto so mnou namáča ruku v mise, ten ma zradí. **24** Syn človeka síce ide, ako je o ňom napísané, ale beda človeku, ktorý zrádza Syna človeka! Pre toho človeka by bolo lepšie, keby sa nebol narodil.“ **25** Aj jeho zradca Judáš sa opýtal: „Som to azda ja, Rabbi?“ Odpovedal mu: „Sám si to povedal.“ **26**²⁶ Pri večeri vzal Ježiš chlieb a dobrorečil, lámal ho a dával učeníkom, hovoriac: „Vezmite a jedzte: toto je moje telo.“ **27** Potom vzal kalich, vzdával vďaky a dal im ho, hovoriac: „Pite

⁵¹ Mt 26,6 - Táto udalosť sa odohrala ešte v sobotu (porov. Jn 12, 1. 12). Sem ju vložili evanjelisti Mt a Mk len asi z tematických a obsahových príčin: spomína Kristov "pohreb" (v. 12).

Mt 26,15 - "Tridsať strieborných" mincí (asi týrskych šekelov). Denár bola rímska strieborná minca. Jeden denár bola priemerná mzda za celodennú nádeňnícku prácu. Drachma bola grécka minca o niečo hodnotnejšia ako denár. V Rímskej ríši okrem rímskych (cisárskych) mincí boli v obehu aj mince miestne alebo oblastné, akým bol týrsky šekel (štyri drachmy). – Tridsať strieborných bola cena otroka (Ex 21, 32; Zach 11, 12–13). Iba Jozefa, syna Jaku-bovho, predali za dvadsať strieborných mincí (Gn 37, 28).

Mt 26,17 - Slávnosť Veľkej noci u Židov trvala osem dní, od 14. do 21. nisana (jarný mesiac, asi druhá polovica marca a prvá polovica apríla). Cez tento čas jedli nekvasený chlieb (azyma, u nás známy ako maces), preto sa u Židov veľkonočné sviatky volajú aj sviatkami Nekvasených chlebov.

Mt 26,26-28 - Týmito slovami Spasiteľ ustanovil Eucharistiu.

Mt 26,29 - Tieto Ježišove slová sa nevzťahujú na eucharistický kalich, ale na ďalší kalich, ktorý patril ešte k veľkonočnej večeri. Nimi vyhlasuje, že na zemi už nebude sláviť veľkonočnú hostinu. Akoby povedal: Terajšia veľkonočná hostina je predobrazom blaženého života v nebi.

Mt 26,30 - Veľkonočná večera sa skončila spievaním žalmov 114–118, 23 a 136.

Mt 26,31 - Zach 13, 7. Odpadnúť znamená pohoršiť sa. Apoštoli si nevedia predstaviť, že Ježiš, ako Boží Syn, sa vydá do rúk nepriateľov.

Mt 26,64 - Dan 7, 13. "Sediť po pravici Moci" znamená vládnuť s Bohom Otcom nad svetom. "Prichádzať na nebeských oblakoch" znamená prichádzať ako sudca. Teda akoby povedal: Moje božstvo je teraz skryté, ale čoskoro zažiarí v plnej sláve a velebe.

z neho všetci: **28** toto je moja krv novej zmluvy, ktorá sa vylieva za všetkých na odpustenie hriechov. **29²⁹** Hovorím vám: Odteraz už nebudem piť z tohto plodu viniča až do dňa, keď ho budem piť s vami nový v kráľovstve svojho Otca." **30³⁰** Potom zaspievali chválospev a vyšli na Olivovú horu. **31³¹** Vtedy im Ježiš povedal: „Vy všetci tejto noci odpadnete odo mňa, lebo je napísané: »Udriem pastiera a stádo oviec sa rozprúchne.« **32** Ale keď vstanem z mŕtvych, predídem vás do Galiley." **33** Peter mu povedal: „Aj keby všetci odpadli od teba, ja nikdy neodpadnem." **34** Ježiš mu odvetil: „Veru, hovorím ti: Tejto noci skôr, ako kohút zaspieva, tri razy ma zaprieš." **35** Peter mu povedal: „Aj keby som mal umrieť s tebou, nezapriem ťa." Podobne hovorili aj ostatní učeníci. **36** Tu Ježiš prišiel s nimi na pozemok, ktorý sa volá Getsemani, a povedal učeníkom: „Sadnite si tu, kým odídem tamto a pomodlím sa." **37** Vzal so sebou Petra a oboch Zebedejových synov. I doľahli naňho smútok a úzkosť. **38** Vtedy im povedal: „Moja duša je smutná až na smrť. Ostaňte tu a bdejte so mnou!" **39** Trochu poodišiel, padol na tvár a modlil sa: „Otče môj, ak je možné, nech ma minie tento kalich. No nie ako ja chcem, ale ako ty." **40** Keď sa vrátil k učeníkom, našiel ich spať. I povedal Petrovi: „To ste nemohli ani hodinu bdieť so mnou? **41** Bdejte a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia! Duch je síce ochotný, ale telo slabé." **42** Znova odišiel a modlil sa: „Otče môj, ak ma tento kalich nemôže minúť a musím ho piť, nech sa stane tvoja vôľa." **43** A keď sa vrátil, zasa ich našiel spať: oči sa im zatvárali od únavy. **44** Nechal ich, znova sa vzdialil a tretí raz sa modlil tými istými slovami. **45** Potom prišiel k učeníkom a povedal im: „Teraz už spite a odpočívajte! Hľa, prišla hodina; Syna človeka už vydávajú do rúk hriechnikov. **46** Vstaňte, poďme! Pozrite, môj zradca sa priblížil." **47** A kým ešte hovoril, prišiel Judáš, jeden z Dvanástich, a s ním veľký zástup s mečmi a kyjmi, ktorý poslali veľkňazi a starší ľudu. **48** Jeho zradca im dal znamenie: „Koho pobožkám, to je on; toho chyt'ťe!" **49** A hneď pristúpil k Ježišovi a povedal: „Bud' pozdravený, Rabbi!" A pobožkal ho. **50** Ježiš mu povedal: „Priateľu, načo si prišiel!?" Vtedy pristúpili, položili na Ježiša ruky a zajali ho. **51** Tu jeden z tých, čo boli s Ježišom, vystrel ruku, vytasil meč, zasiahol ním veľkňazovho sluhu a odťal mu ucho. **52** Ježiš mu povedal: „Daj svoj meč na jeho miesto! Lebo všetci, čo sa chytajú meča, mečom zahynú. **53** Alebo si myslíš, že by som nemohol poprosiť svojho Otca a on by mi hneď poslal viac ako dvanásť plukov anjelov? **54** Ale ako by sa potom splnilo Písmo, že to má byť takto?" **55** V tú hodinu povedal Ježiš zástupom: „Vyšli ste s mečmi a kyjmi ako na zločinca, aby ste ma zajali. Deň čo deň som sedával a učil v chráme, a nezajali ste ma." **56** Toto všetko sa stalo, aby sa splnili písma Prorokov. Vtedy ho všetci učeníci opustili a rozutekali sa. **57** Tí, čo Ježiša zajali, odviedli ho k veľkňazovi Kajfášovi, kde sa zhromaždili zákonníci a starší. **58** Peter šiel zďaleka za ním až do veľkňazovho dvora. Vošiel dnu a sadol si k sluhom: chcel vidieť, ako sa to skončí. **59** Veľkňazi a celá veľrada zháňali krivé svedectvo proti Ježišovi, aby ho mohli odsúdiť na smrť. **60** Ale nenašli, hoci vystúpilo mnoho falošných svedkov. Napokon prišli dvaja **61** a hovorili: „Tento povedal: »Môžem zboriť Boží chrám a o tri dni ho postaviť.«" **62** Tu vstal veľkňaz a spýtal sa ho: „Nič neodpovieš? Čo to títo svedčia proti tebe?!" **63** Ale Ježiš mlčal. Veľkňaz mu povedal: „Zaprisahám ťa na živého Boha, aby si nám povedal, či si Mesiáš, Boží Syn." **64⁶⁴** Ježiš mu odvetil: „Sám si to povedal. Ale hovorím vám: Odteraz uvidíte Syna človeka sedieť po pravici Moci a prichádzať na nebeských oblakoch." **65** Vtedy si veľkňaz roztrhol rúcho a povedal: „Rúhal sa! Načo ešte potrebujeme svedkov? Sami ste teraz počuli rúhanie. **66** Čo na to poviete?" Oni odpovedali:

„Hoden je smrti!“ **67** Potom mu plŕuli do tváre a bili ho päst’ami, iní ho zauškovali **68** a hovorili: „Prorokuj nám, Mesiáš, hádaj, kto ťa udrel!“ **69** Peter sedel vonku na nádvorí. Prišla k nemu ktoráási slúžka a povedala: „Aj ty si bol s Ježišom Galilejským!“ **70** Ale on pred všetkými zaprel: „Neviem, čo hovoríš.“ **71** Keď vyšiel k bráne, videla ho iná a povedala tým, čo tam boli: „Tento bol s Ježišom Nazaretským!“ **72** On znova zaprel s prísahou: „Nepoznám toho človeka.“ **73** O chvíľku pristúpili tí, čo tam stáli, a povedali Petrovi: „Veru, aj ty si z nich, veď aj tvoja reč ťa prezrádza!“ **74** Vtedy sa začal zaklínať a prisahať: „Nepoznám toho človeka.“ A vtom zaspieval kohút. **75** Tu sa Peter rozpamätal na slovo, ktoré mu bol povedal Ježiš: „Skôr ako kohút zaspieva, tri razy ma zaprieš.“ Vyšiel von a horko sa rozplakal.

27. kapitola⁵²

1 Keď sa rozodnilo, veľkňazi a starší ľudu sa uzniesli, že Ježiša vydajú na smrť. **2**² Preto ho spútaného odviekli a odovzdali vladárovi Pilátovi. **3** Keď zradca Judáš videl, že Ježiša odsúdili, ľútosťou pohnutý vrátil tridsať strieborných veľkňazom a starším **4** so slovami: „Zhrešil som, lebo som zradil nevinnú krv.“ Ale oni odvetili: „Čo nás do toho? To je tvoja vec!“ **5** On odhodil strieborné peniaze v chráme a odišiel; a potom sa šiel obesiť. **6** Veľkňazi vzali peniaze a povedali: „Neslobodno ich dať do chrámovej pokladnice, lebo je to cena krvi!“ **7** Dohodli sa teda a kúpili za ne Hrnčiarovo pole na pochovávanie cudzincov. **8** Preto sa to pole až do dnešného dňa volá Pole krvi. **9**⁹ Vtedy sa splnilo, čo povedal prorok Jeremiáš: „Vzali tridsať strieborných, cenu toho, ktorého takto ocenili synovia Izraela, **10** a dali ich za Hrnčiarovo pole; ako mi prikázal Pán.“ **11** Keď Ježiš stál pred vladárom, vladár sa ho spýtal: „Si židovský kráľ?“ Ježiš odpovedal: „Sám to hovoríš.“ **12** A keď naňho veľkňazi a starší žalovali, nič neodpovedal. **13** Vtedy sa ho Pilát opýtal: „Nepočuješ, čo všetko proti tebe svedčia?“ **14** Ale on mu neodpovedal ani na jediné slovo, takže sa vladár veľmi čudoval. **15** Na sviatky vladár prepúšťal zástupu jedného väzňa, ktorého si žiadali. **16** Mali vtedy povestného väzňa, ktorý sa volal Barabáš. **17** Keď sa zhromaždili, Pilát im povedal: „Koho vám mám prepustiť: Barabáša, alebo Ježiša, ktorý sa volá Mesiáš?“ **18** Lebo vedel, že ho vydali zo závesti. **19** Keď sedel na súdnej stolici, odkázala mu jeho manželka: „Nemaj nič s tým spravodlivým, lebo som dnes vo sne veľa vytrpela pre neho.“ **20** Veľkňazi a starší nahovorili zástupy, aby si žiadali Barabáša a Ježiša zahubili. **21** Vladár sa ich opýtal: „Ktorého z týchto dvoch si žiadate prepustiť?“ Oni zvolali: „Barabáša!“ **22** Pilát im povedal: „Čo mám teda urobiť s Ježišom, ktorý sa volá Mesiáš?“ Všetci volali: „Ukrižovať ho!“ **23** On vravel: „A čo zlé urobil?“ Ale oni tým väčšmi kričali: „Ukrižovať ho!“ **24** Keď Pilát videl, že

⁵² Mt 27,2 - Ak židovská veľrada (sanhedrin) za vlády Rimanov odsúdila niekoho na smrť, rozsudok musel potvrdiť rímsky vladár, iba vtedy sa stal právoplatným. On sa postaral aj o jeho vykonanie.

Mt 27,9-10 - Matúš tu spája dve proroctvá. Zachariáš hovorí o 30 strieborných (11, 12–13) a Jeremiáš o obraznom kupovaní. Vzťahuje ich na Krista a dáva ich pod meno známejšieho proroka Jeremiáša, a to azda aj preto, že na tomto mieste chcel viac zdôrazniť kúpu poľa ako jeho cenu.

Mt 27,27 - Rímsky vladár mal riadne sídlo v Cézarei. Na veľkonočné sviatky, asi z bezpečnostných dôvodov, došiel do Jeruzalema a sídlil v úradnej budove, "v pretóriu"; tam konával aj súdy.

Mt 27,33 - Golgota je aramejské slovo vo význame lebka. Ľud nazýval to miesto "Lebkou", lebo sa podobalo ľudskej lebke.

Mt 27,34 - Ž 69, 22. "Žlč" tu netreba rozumieť doslovne. Ide o istú horkú tekutinu (Mk 15, 23), ktorá mala odsúdeného na smrť omámiť, aby necítil hroznú bolesť. Preto Ježiš nápoj okúsil, ale ho neprijal, aby mohol trpieť naplno a pri jasnom vedomí.

Mt 27,61 - "Iná Mária," príbuzná Márii, Ježišovej matke, je Kleopasova manželka a matka Jakuba Mladšieho, Ježišovho "brata" (porov. 12, 46).

Mt 27,62 - Pripravným dňom sa volal deň pred sobotou (teda piatok), lebo v ten deň si pripravovali na sviatok všetko potrebné, najmä jedlá, aby podľa zákona nemuseli rušiť sobotňajší odpočinok.

nič nedosiahne, ba že pobúrenie ešte vzrastá, vzal vodu, umyl si pred zástupom ruky a vyhlásil: „Ja nemám vinu na krvi tohto človeka. To je vaša vec!“ **25** A všetok ľud odpovedal: „Jeho krv na nás a na naše deti!“ **26** Vtedy im prepustil Barabáša. Ježiša však dal zbičovať a vydal ho, aby ho ukrižovali. **27²⁷** Vládárovi vojaci vzali Ježiša do vládnej budovy a zhromaždili k nemu celú kohortu. **28** Vyzliekli ho a odeli do šarlátového plášt'a, **29** z trnia uplietli korunu a položili mu ju na hlavu, do pravej ruky mu dali trstinu, padali pred ním na kolená a posmievali sa mu: „Bud' pozdravený, židovský kráľ!“ **30** Pľuli naňho, brali mu trstinu a bili ho po hlave. **31** Keď sa mu naposmievali, vyzliekli ho z plášt'a a obliekli mu jeho šaty. Potom ho vyviedli, aby ho ukrižovali. **32** Ako vychádzali, stretli človeka z Cyrény, menom Šimona. Toho prinútili, aby mu niesol kríž. **33³³** Tak prišli na miesto, ktoré sa volá Golgota, čo znamená Lebka. **34³⁴** Dali mu piť víno zmiešané so žľčou. Ale keď ho ochutnal, nechcel piť. **35** Keď ho ukrižovali, hodili lós a rozdelili si jeho šaty. **36** Potom si posadali a strážili ho. **37** Nad hlavu mu dali nápis s označením jeho viny: „Toto je Ježiš, židovský kráľ!“ **38** Vedno s ním ukrižovali aj dvoch zločincov: jedného sprava, druhého zľava. **39** A tí, čo šli okolo, rúhali sa mu: potriasali hlavami **40** a vraveli: „Ty, čo zboríš chrám a za tri dni ho znova postavíš, zachráň sám seba! Ak si Boží Syn, zostúp z kríža!“ **41** Podobne sa mu posmievali aj veľkňazi so zákonníkmi a staršími: **42** „Iných zachraňoval, sám seba nemôže zachrániť. Je kráľom Izraela; nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho. **43** Spoliehal sa na Boha; nech ho teraz vyslobodí, ak ho má rád. Ved' povedal: »Som Boží Syn.«“ **44** Takisto ho tupili aj zločinci, čo boli s ním ukrižovaní. **45** Od dvanástej hodiny nastala tma po celej zemi až do tretej hodiny popoludní. **46** Okolo tretej hodiny zvolal Ježiš mocným hlasom: „Eli, Eli, lema sabakthani?“, čo znamená: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ **47** Keď to počuli niektorí z tých, čo tam stáli, vraveli: „Volá Eliáša.“ **48** Jeden z nich hneď odbehol, vzal špongiu, naplnil ju octom, nastokol na trstinu a dával mu piť. **49** Ale ostatní hovorili: „Počkaj, nech uvidíme, či ho Eliáš príde vyslobodiť.“ **50** Ježiš však znova zvolal mocným hlasom a vydýchol dušu. **51** A hľa, chrámová opona sa roztrhla vo dvoje odvrchu až dospodku. Zem sa triasla a skaly sa pukali. **52** Otvorili sa hroby a mnohé telá zosnulých svätých vstali z mŕtvych. **53** Vyšli z hrobov a po jeho vzkriesení prišli do svätého mesta a ukázali sa mnohým. **54** Keď stotník a tí, čo s ním strážili Ježiša, videli zemetrasenie a všetko, čo sa deje, veľmi sa naľakali a hovorili: „On bol naozaj Boží Syn.“ **55** Boli tam a zobďaleč sa pozerali mnohé ženy, ktoré sprevádzali Ježiša z Galiley a posluhovali mu. **56** Medzi nimi bola Mária Magdaléna, Mária, Jakubova a Jozefova matka, a matka Zebedejových synov. **57** Keď sa zvečerilo, prišiel zámožný človek z Arimatey, menom Jozef, ktorý bol tiež Ježišovým učeníkom. **58** Zašiel k Pilátovi a poprosil o Ježišovo telo. Pilát rozkázal, aby mu ho dali. **59** Jozef vzal telo, zavinul ho do čistého plátna **60** a uložil do svojho nového hrobu, ktorý si vytesal do skaly. Ku vchodu do hrobu privalil veľký kameň a odišiel. **61⁶¹** Bola tam Mária Magdaléna a iná Mária a sedeli oproti hrobu. **62⁶²** Na druhý deň, ktorý bol po Prípravnom dni, zhromaždili sa veľkňazi a farizeji k Pilátovi **63** a hovorili: „Pane, spomenuli sme si, že ten zvodca, ešte kým žil, povedal: »Po troch dňoch vstanem z mŕtvych.«“ **64** Rozkáž teda strážiť hrob až do tretieho dňa, aby azda neprišli jeho učeníci a neukradli ho a nepovedali ľudu: »Vstal z mŕtvych,« a ostatné klamstvo by bolo horšie ako prvé.“ **65** Pilát im povedal: „Máte stráž; choďte a strážte, ako viete!“ **66** Oni šli a hrob zabezpečili: zapečatili kameň a postavili stráž.

28. kapitola⁵³

1 Keď sa pominula sobota, na úsvite prvého dňa v týždni prišla Mária Magdaléna a iná Mária pozrieť hrob. **2** Vtom nastalo veľké zemetrasenie, lebo z neba zostúpil Pánov anjel, pristúpil, odvalil kameň a sadol si naň. **3** Jeho zjav bol ako blesk a jeho odev biely ako sneh. **4** Strážnici strnuli od strachu z neho a ostali ako mŕtvi. **5** Anjel sa prihovril ženám: „Vy sa nebojte! Viem, že hľadáte Ježiša, ktorý bol ukrižovaný. **6** Niet ho tu, lebo vstal, ako povedal. Podťe, pozrite si miesto, kde ležal. **7** A rýchlo choďte povedať jeho učeníkom: »Vstal z mŕtvych a ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte.« Hľa, povedal som vám to.“ **8** Rýchlo vyšli z hrobu a so strachom i s veľkou radosťou bežali to oznámiť jeho učeníkom. **9** A hľa, Ježiš im išiel v ústrety a oslovil ich: „Pozdravujem vás!“ Ony pristúpili, objali mu nohy a klaňali sa mu. **10** Tu im Ježiš povedal: „Nebojte sa! Choďte, oznámte mojim bratom, aby šli do Galiley; tam ma uvidia.“ **11** Keď odišli, prišli do mesta niektorí zo stráže a oznámili veľkňazom všetko, čo sa stalo. **12** Tí sa zišli so staršími, poradili sa a dali vojakom veľa peňazí **13** so slovami: „Tak vravte: »V noci prišli jeho učeníci, a kým sme my spali, oni ho ukradli.« **14** A keby sa to dopočul vládár, my ho uchlácholíme a postaráme sa, aby sa vám nič nestalo.“ **15¹⁵** Oni vzali peniaze a urobili tak, ako ich poučili. A toto sa hovorí medzi Židmi až do dnešného dňa. **16** Jedenásti učeníci odišli do Galiley na vrch, kam im Ježiš rozkázal. **17** Keď ho uvideli, klaňali sa mu, no niektorí pochybovali. **18** Ježiš pristúpil k nim a povedal im: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. **19¹⁹** Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna, i Ducha Svätého **20** a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.“

⁵³ [Mt 28,15](#) - "Až do dnešného dňa", t. j. v tom čase, keď evanjelista písal toto evanjelium.

[Mt 28,19-20](#) - Týmito slovami Ježiš určuje program apoštolskej činnosti: ohlasovať evanjelium, krstiť tých, čo uveria, a spravovať ich v jeho Cirkvi.